

Obnova síl

Prázdniny sú v plnom prúde, no súčasne sa neodvratne blíži aj začiatok nového školského roka. Prinášame vám množstvo užitočných tipov a inšpirácií, ako začať nový rok ešte silnejší a pripravenejší na nové výzvy. Pamätajte na to, že úspech školy začína dobrým plánovaním, ale netreba zabúdať ani na význam regenerácie. Relax a pohoda sú kľúčové na udržanie energie a jasného myslenia počas celého nasledujúceho obdobia. Preto predtým, než sa ponoríme do víru nových povinností, využime ešte týchto niekoľko dní na obnovenie síl. Strávme čas so svojimi blízkymi, alebo venujme svoj čas čítaniu zaujímavých článkov v našom dvojčíslu časopisu *Manažment školy v praxi*.

Matej Drotár vo svojom článku predstavuje súkromné a cirkevné školy a školské zariadenia na Slovensku ako alternatívy k štátnym vzdelávacím inštitúciám, ich postavenie a podmienky ich pôsobenia. Prevádzka súkromných a cirkevných škôl na Slovensku čelí viacerým výzvam, avšak ich prínos pre spoločnosť je nenahraditeľný.

Simonetta Holešová sa venuje reakciám učiteľov na školskú reformu. Hoci niektoré návrhy sú vzdialené od reálnej praxe, reformy zlepšujú vzdelávanie.

Ivett Pavlis píše o smernici o šikanе z roku 2025. Dokument predstavuje posun vpred, no stále má isté nedostatky. V článku sú prestavené aj návrhy na doplnenie smernice.

Ingrid Emmerová v článku skúma záškoláctvo, jeho príčiny a zameriava sa na možnosti školy pri jeho riešení a prevencii. Zdôrazňuje pritom význam spolupráce školy a rodiny pri jeho výskyte.

Elena Zenkovich analyzuje individuálne (domáce) vzdelávanie podľa platnej školskej legislatívy a podmienky jeho povolenia. Autorka zároveň poukazuje na význam kontroly kvality výchovy a vzdelávania pri takomto vzdelávaní.

Náš vzdelávací systém sa v súčasnosti orientuje na inkluzívne vzdelávanie, zvyšujú sa nároky na pedagogických asistentov a ich vzdelávanie. Simona Dulovic Sámelová sa zaoberá ďalším vzdelávaním pedagogických asistentov.

Ingrid Konečná Veverková sa venuje tvorbe a použitiu sociálneho fondu, ktorý je významným nástrojom sociálnej politiky v školách a školských zariadeniach. Poskytuje odpovede na časté otázky, ktoré vznikajú v súvislosti s tvorbou sociálneho fondu a možnosťami použitia finančných prostriedkov sociálneho fondu v roku 2025.

Tamara Valentíková sa v článku „Agresivita u detí“ zaoberá dôležitosťou rozlišovania medzi vývinovo bežným správaním a intenzívnou agresivitou u detí a zdôrazňuje potrebu včasnej intervencie a odborného posúdenia.

V článku „Kybernetická bezpečnosť a bezpečnostné povedomie“ Jaroslav Oster zdôrazňuje dôležitosť zvyšovania kybernetickej bezpečnosti v školách a ponúka aj základné východiská pre skvalitňovanie vzdelávania v týchto témach.

Veronika Michvocíková sa sústreďuje na pregraduálnu prípravu učiteľov a riešenie školských konfliktov. Praktická aj teoretická príprava na konflikty je kľúčová.

Karola Dobrotka Martáková sa zameriava na vývoj detí v ranom a strednom školskom veku. Prechod do dospelovania sa vyznačuje u dieťaťa väčšou samostatnosťou, preberaním väčšej zodpovednosti na seba a dieťa začína viac akceptovať autoritu.

Adam Bielez opisuje osobnosť Juraja Krajčoviča. Ak by nedošlo k druhej svetovej vojne, je pravdepodobné, že by celý svoj život venoval pedagogickej práci.

Pred začiatkom nového školského roka je dôležité načerpať energiu a cítiť sa sviežo, aby sme boli pripravení zvládnuť deň, keď opäť zasadneme za stôl plný výziev. Sila, pozitívny prístup a energia sú základnými stavebnými kameňmi pre úspešné fungovanie školy.

/redakcia/

www.direktor.sk www.direktor.sk www.direktor.sk www.direktor.sk

LEGISLATÍVA

Súkromné a cirkevné školy a školské zariadenia na Slovensku	2
■ JUDr. Matej Drotár	

FINANCOVANIE

Tvorba a použitie sociálneho fondu v roku 2025 (1.)	5
■ Ing. Ingrid Konečná Veverková	

REFORMA

Reforma školstva	9
■ PaedDr. Simonetta Holešová	

VZDELÁVANIE

Individuálne (domáce) vzdelávanie	14
■ JUDr. Elena Zenkovich, CSc.	

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ

Kybernetická bezpečnosť a bezpečnostné povedomie	18
■ Ing. Jaroslav Oster	

UPOZORŇUJEME

Dôležité termíny v školskom roku 2025/2026	23
■ JUDr. Ester Belišová	

PROBLÉMY Z PRAXE

Záškoláctvo žiakov	26
■ prof. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.	

VÝSKUM

Ďalšie vzdelávanie pedagogických asistentov	30
■ PaedDr. Simona Dulovic Sámelová, PhD.	

ŠKOLA A RODINA

Agresivita u detí	36
■ Mgr. Tamara Valentíková	

PREVENCIA

Nová smernica o šikanovaní	38
■ JUDr. Ivett Pavlis	

DUŠEVNÉ ZDRAVIE

Zvládanie zložitých situácií s deťmi	40
■ Mgr. Karola Dobrotka Martáková	

SÚČASNÉ TRENDY

Riešenie konfliktov v škole	42
■ Mgr. Veronika Michvocíková, PhD.	

Z HISTÓRIE ŠKOLSTVA

Juraj Krajčovič – obojár a učiteľ	44
■ PhDr. Adam Bielez, PhD.	

DO POZORNOSTI

Dôležité termíny	46
■ PaedDr. Katarína Písečná	

RECENZIA

B. Pošteková: Aktuálne výzvy vo vyučovaní kooperatívneho vyučovania ...	48
■ prof. PhDr. Erich Petlák, CSc.	

SÚKROMNÉ A CIRKEVNÉ ŠKOLY A ŠKOLSKÉ ZARIADENIA NA SLOVENSKU

* POSTAVENIE A PODMIENKY ICH PÔSOBENIA *

JUDr. Matej Drotár
obec Seňa
prednosta obecného úradu

Súkromné a cirkevné školy a školské zariadenia na Slovensku zohrávajú dôležitú úlohu v systéme výchovy a vzdelávania, poskytujú alternatívy k štátnym vzdelávacím inštitúciám. Existenciu neštátnych škôl a školských zariadení predpokladá Ústava Slovenskej republiky v čl. 42 ods. 3, podľa ktorého zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom. Zriaďovanie, právne postavenie, financovanie a podmienky pôsobenia neštátnych škôl a školských zariadení sú upravené zákonmi.

Zriaďovanie neštátnych škôl a školských zariadení

Podmienky zriaďovania škôl a školských zariadení upravuje zákon č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 596/2003 Z. z.“). Podľa § 19 ods. 2 uvedeného zákona školy a školské zariadenia môže zriaďovať aj štátom uznaná cirkev a náboženská spoločnosť a rovnako aj iná právnická alebo fyzická osoba. Škola alebo školské zariadenie zriadené štátom uznanou cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou je cirkevná škola alebo cirkevné školské zariadenie a škola alebo školské zariadenie zriadené inou právnicou osobou alebo fyzickou osobou je súkromná škola alebo súkromné školské zariadenie.

Podmienkou zriadenia cirkevných a súkromných škôl a školských zariadení je rovnako ako v prípade štátnych škôl zaradenie školy alebo školského zariadenia do siete škôl a školských zariadení. O zaradení do siete rozhoduje Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR na základe žiadosti zriaďovateľa. Náležitosti žiadosti o zaradenie školy alebo školského zariadenia do siete obsahuje § 16 ods. 1 zákona č. 596/2003 Z. z. Osobitne sa pre súkromné a cirkevné jazykové školy a školské zariadenia pre deti, žiakov a poslucháčov do 15 rokov veku a základné umelecké školy vyžaduje súhlas obce, na území ktorej má byť škola zriadená. Podobne, ak ide o cirkevné a súkromné jazykové školy, školské zariadenia okrem škôl v prírode pre deti, žiakov a poslucháčov nad 15 rokov

veku a školy v prírode sa vyžaduje súhlas samosprávneho kraja, na území ktorého majú byť zriadené. Bez toho, aby v týchto prípadoch obec alebo samosprávny kraj dali súhlas so zriadením školy/školského zariadenia, nie je možné zaradiť školu/školské zariadenie do siete. V prípade ostatných škôl a školských zariadení postačuje vyjadrenie obce, resp. samosprávneho kraja. Pričom negatívne vyjadrenie nemusí byť prekážkou zaradenia školy do siete. S negatívnym vyjadrením sa má vysporiadať MŠVVaM SR v rámci konania o zaradenie školy do siete.

Ak je zriaďovateľom fyzická osoba, ktorá má oprávnenie podnikateľ, alebo iná právnická osoba, musí spĺňať tieto podmienky:

- nie je v konkurze alebo v likvidácii,
- nebol proti nemu zamietnutý návrh na vyhlásenie konkurzu pre nedostatok majetku,
- nemá evidované nedoplatky voči daňovému úradu, colnému úradu, evidované nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa neevduje voči nej pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike alebo v krajine jeho sídla,
- je bezúhonný, a ak je zriaďovateľom právnická osoba, je bezúhonný aj jej štatutárny zástupca alebo člen štatutárneho orgánu, a ani sa proti nemu nezačalo trestné stíhanie.

Ak je zriaďovateľom fyzická osoba, ktorá nemá oprávnenie podnikateľ, musí spĺňať tieto podmienky:

- nemá evidované nedoplatky voči daňovému úradu, colnému úradu, evidované nedoplatky na poistnom

na sociálne poistenie a zdravotná poisťovňa neevduje voči nej pohľadávky po splatnosti podľa osobitných predpisov v Slovenskej republike alebo v krajine jeho sídla,

- b) je bezúhonný, a ak je zriaďovateľom právnická osoba, je bezúhonný aj jej štatutárny zástupca alebo člen štatutárneho orgánu, a ani sa proti nemu nezačalo trestné stíhanie.

V rámci žiadosti o zaradenie školy alebo školského zariadenia do siete sa v prípade cirkevných a súkromných zriaďovateľov nevyžaduje vyjadrenie príslušného orgánu školskej samosprávy.

Osobitosti v postavení neštátnych škôl a školských zariadení

Školský zákon sa na súkromné školy a cirkevné školy vzťahuje v plnom rozsahu, samozrejme, zohľadňujúc špecifiká konkrétnych škôl vyplývajúce zo školského vzdelávacieho programu a výchovného programu školského zariadenia. Novelou školského zákona účinnou od 1. 1. 2022 sa odstránili ustanovenia vylučujúce pôsobnosť niektorých ustanovení školského zákona na súkromné a cirkevné školy a školské zariadenia.

Zákon č. 596/2003 Z. z. upravuje viaceré osobitosti týkajúce sa súkromných a cirkevných škôl a školských zariadení. Rozsah pôsobnosti zákona č. 596/2003 Z. z. na neštátne školy je uvedený v § 38 ods. 2 a 3 uvedeného zákona.

Osobitosti sa týkajú vymenúvania riaditeľa školy/školského zariadenia, rozhodovania riaditeľa školy, označovania škôl a školských zariadení a zriaďovania škôl a školských zariadení.

V prípade cirkevných a súkromných škôl zákon č. 596/2003 Z. z. upravuje osobitný postup vymenovania riaditeľa. Zriaďovateľ cirkevnej školy alebo zriaďovateľ súkromnej školy vymenúva riaditeľa na päťročné funkčné obdobie na návrh rady školy v lehote do 30 dní odo dňa predloženia návrhu. Rada školy predkladá návrh na kandidáta na riaditeľa školy na základe výberového konania. Ak zriaďovateľ navrhnutého kandidáta neakceptuje, požiada radu školy o predloženie návrhu na nového kandidáta. V tomto prípade sa teda nevyžaduje odôvodnený nesúhlas s navrhnutým kandidátom ako v prípade štátnych škôl, ale postačuje jednoduché odmietnutie. Ak rada cirkevnej školy alebo rada súkromnej školy predloží návrh na kandidáta na vymenovanie riaditeľa po druhom výberovom konaní, ktorý nespĺňa kritériá zriaďovateľa podľa zamerania školy, riaditeľa vymenúva zriaďovateľ. Druhýkrát zákon umožňuje zriaďovateľovi odmietnuť navrhnutého

kandidáta len z dôvodu, že nespĺňa kritériá zriaďovateľa podľa zamerania školy. Ide však o veľmi všeobecný dôvod, preto aj jeho použitie má veľmi všeobecný rozsah. Najväčšou odlišnosťou oproti štátnym verejným zriaďovateľom je, že v tomto prípade sa tretie výberové konanie nerealizuje, ale cirkevný či súkromný zriaďovateľ môže následne vymenovať riaditeľa bez výberového konania.

Riaditeľ cirkevnej alebo súkromnej školy nemá postavenie orgánu štátnej správy v školstve, pretože nevykonáva štátnu správu. Už od roku 2022 ale platí, že aj riaditeľ niektorých cirkevných a súkromných škôl má postavenie správneho orgánu, t. j. rozhoduje v správnom konaní. V správnom konaní rozhoduje podľa príslušných ustanovení zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov riaditeľ súkromnej/cirkevnej základnej školy okrem pokarhania riaditeľom školy a pochvaly riaditeľom školy, riaditeľ súkromnej/cirkevnej strednej školy okrem pokarhania riaditeľom školy, podmieneného vylúčenia a pochvaly riaditeľom školy a riaditeľ súkromnej/cirkevnej materskej školy. To, samozrejme, platí aj pre organizačné zložky škôl. O odvolaní proti rozhodnutiu riaditeľa súkromnej školy alebo cirkevnej školy rozhoduje zriaďovateľ. Ak riaditeľ školy je tá istá osoba ako zriaďovateľ (napr. fyzická osoba ako zriaďovateľ je zároveň riaditeľom tejto školy), o odvolaní rozhoduje najmenej trojčlenná odvolacia komisia zriadená zriaďovateľom; rozhodnutia o odvolaní podpisuje predseda odvolacej komisie. Kto je členom odvolacej komisie, zákon neurčuje, preto je na zriaďovateľovi, koho určí za člena odvolacej komisie.

Pôsobnosť Štátnej školskej inšpekcie sa vzťahuje aj na súkromné a cirkevné školy a školské zariadenia. Podobne aj regionálny úrad školskej správy kontroluje dodržiavanie všeobecne záväzných právnych predpisov v oblasti školstva, výchovy a vzdelávania a v oblasti školského stravovania v školách a školských zariadeniach vo svojej územnej pôsobnosti, t. j. bez ohľadu na to, či ide o štátne alebo súkromné, či cirkevné školy. Aj ak ide o finančnú kontrolu na mieste v oblasti finančných prostriedkov poskytnutých zo štátneho rozpočtu podľa osobitného predpisu, tak regionálny úrad školskej správy ju môže vykonávať aj u zriaďovateľov, ktorými sú štátom uznaná cirkev alebo náboženská spoločnosť, iná právnická osoba alebo fyzická osoba, a v školách a školských zariadeniach týchto zriaďovateľov vo svojej územnej pôsobnosti.

V praxi sa bežne stáva, že riaditeľ súkromnej alebo cirkevnej školy zastáva názor: zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných

zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 138/2019 Z. z.“) sa na nás nevzťahuje, pretože postupujeme podľa Zákonníka práce. Ide, samozrejme, o chybný a ničím nepodložený názor. Samotný zákon č. 138/2019 Z. z. vo svojom § 2 ods. 1 písm. a) ustanovuje, že sa vzťahuje na pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca školy alebo školského zariadenia, pričom nešpecifikuje, o aké školy a školské zariadenia ide, resp. nevylučuje niektoré školy alebo školské zariadenia z rozsahu svojej pôsobnosti. Pod výrazom školy a školské zariadenia tu treba rozumieť školy a školské zariadenia zaradené do siete škôl a školských zariadení SR. Zákonník práce v § 3 ods. 2 ustanovuje, že pracovnoprávne vzťahy pedagogických zamestnancov sa spravujú týmto zákonom, len ak osobitný predpis neustanovuje inak. To znamená, že samotný Zákonník práce počíta so svojou subsidiaritou vo vzťahu k osobitnému predpisu, ktorým je zákon č. 138/2019 Z. z.

Na pedagogických a odborných zamestnancov neštátnych škôl a školských zariadení sa však nevzťahuje zákon č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov.

Odlíšnosti oproti štátnym školám sú výrazné aj v oblasti odmeňovania zamestnancov. Tejto téme je venovaný samostatný príspevok¹.

Financovanie neštátnych škôl a školských zariadení

Zákon č. 596/2003 Z. z. v § 15 ods. 3 písm. b) ustanovuje, že školy a školské zariadenia (bez ohľadu na zriaďovateľa) zaradené do siete majú právo na zabezpečenie financovania podľa osobitného predpisu. Osobitným predpisom sa rozumie zákon č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 597/2003 Z. z.“).

Na rozdiel od verejných škôl sú jedným z podstatných zdrojov príjmu neštátnych škôl aj príspevky zákonných zástupcov na úhradu nákladov na výchovu a vzdelanie (školné). Možnosť vyberania školného pre neštátne školy vyplýva priamo z čl. 42 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorého zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách **sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu**. Túto možnosť explicitne zakotvuje aj zákon č. 597/2003 Z. z. v § 2 ods. 2 písm. e).

Zdroje financovania cirkevných škôl, súkromných škôl, cirkevných materských škôl a súkromných materských škôl sú:

- prostriedky zo štátneho rozpočtu v kapitole ministerstva školstva podľa § 3 zákona č. 597/2003 Z. z.,
- prostriedky od iných fyzických osôb a právnických osôb za prenájom priestorov a zariadenia škôl v čase, keď sa nevyužívajú na výchovno-vzdelávací proces,
- zisk z podnikateľskej činnosti,
- príspevky od zriaďovateľov,
- príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči dieťaťu alebo žiakovi vyživovaciu povinnosť, na úhradu nákladov na výchovu a vzdelanie,
- príspevky od zamestnávateľov a zamestnávateľských zväzov,
- príspevky a dary,
- iné zdroje podľa osobitného predpisu.

Zdroje financovania cirkevných zariadení poradenstva a prevencie a súkromných zariadení poradenstva a prevencie sú:

- prostriedky zo štátneho rozpočtu v kapitole ministerstva podľa § 3 zákona č. 597/2003 Z. z.,
- prostriedky od iných fyzických osôb a právnických osôb za prenájom priestorov a zariadenia zariadení poradenstva a prevencie v čase, keď sa nevyužívajú na vykonávanie odbornej činnosti,
- zisk z podnikateľskej činnosti,
- príspevky od zriaďovateľov,
- príspevky od žiakov, rodičov alebo inej osoby, ktorá má voči dieťaťu alebo žiakovi vyživovaciu povinnosť, na úhradu nákladov za vykonanú odbornú činnosť,
- príspevky a dary,
- iné zdroje.

Výzvy a perspektívy

Prevádzka súkromných a cirkevných škôl čelí viacerým výzvam, vrátane nedostatočného financovania, administratívnej záťaže a obmedzených možností rozšírenia kapacít. Napriek týmto problémom dopyt po vzdelávaní v týchto inštitúciách rastie, čo naznačuje potrebu lepšej podpory zo strany štátu a spoločnosti.

Záver

Súkromné a cirkevné školy na Slovensku sú neoddeliteľnou súčasťou vzdelávacieho systému, poskytujú alternatívne možnosti vzdelania, ktoré zohľadňujú individuálne potreby žiakov. Ich ďalší rozvoj závisí od právneho rámca, finančnej podpory a spolupráce so štátom, pričom ich prínos pre spoločnosť zostáva nenahraditeľný. ■

¹ Viac v článku DROTÁR, M. 2025. *Odmeňovanie pedagogických a odborných zamestnancov v súkromných školách*. [online]. Dostupné na: <https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly-v-praxi/odmenovanie-pedagogickych-a-odbornych-zamestnancov-v-sukromnych-skolach.m-2145.html>

TVORBA A POUŽITIE SOCIÁLNEHO FONDU V ROKU 2025 (1.)

* NÁSTROJ SOCIÁLNEJ POLITIKY *

Ing. Ingrid Konečná Veverková,
finančná kontrolórka

V príspevku sa venujeme tvorbe a použitiu sociálneho fondu, ktorý je významným nástrojom sociálnej politiky v školách a školských zariadeniach. Odpovieme na časté otázky, ktoré vznikajú v súvislosti s tvorbou sociálneho fondu a možnosťami použitia finančných prostriedkov sociálneho fondu v roku 2025.

Tvorbu a použitie sociálneho fondu upravuje **zákon č. 152/1994 Z. z.** o sociálnom fonde a o zmene a doplnení zákona č. 286/1992 Zb. o daniach z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“). Povinnosť tvoriť sociálny fond má každý zamestnávateľ. Zamestnávateľom je podľa zákona právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky alebo fyzická osoba s miestom trvalého pobytu alebo miestom podnikania na území SR, ktorá zamestnáva zamestnanca v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu. Zamestnávateľom je podľa tejto zákonnej definície aj škola a školské zariadenie (ďalej len „škola“).

Podľa § 7 ods. 4 zákona tvorbu a použitie sociálneho fondu, výšku prídeltov do sociálneho fondu, podmienky poskytovania príspevkov zo sociálneho fondu zamestnancom a spôsob preukazovania výdavkov zamestnancom dohodne zamestnávateľ s odborovým orgánom v kolektívnej zmluve, a ak u zamestnávateľa nepôsobí odborová organizácia, upraví ich vo vnútornom predpise.

Odporúčanie: V aplikačnej praxi má tvorbu a výšku prídeltov do sociálneho fondu, podmienky poskytovania príspevkov zo sociálneho fondu zamestnancom a spôsob preukazovania výdavkov zamestnancom škola najčastejšie upravené v kolektívnej zmluve. Odporúčame v kolektívnej zmluve alebo vo vnútornom predpise ustanoviť najmä:

- tvorbu a výšku sociálneho fondu – určiť percentuálnu výšku povinného prídeltu do sociálneho fondu a percentuálnu výšku ďalšieho prídeltu, prípadne ostatné zdroje, z ktorých sa bude sociálny fond tvoriť,
- použitie sociálneho fondu – určiť, aké príspevky zo sociálneho fondu bude škola poskytovať a v akej výške, vymedziť konkrétne oblasti sociálnej politiky, na ktoré bude možné prostriedky sociálneho fondu použiť,

- konkrétne podmienky poskytovania príspevkov zo sociálneho fondu zamestnancom,
- spôsob preukazovania výdavkov zamestnancom – určiť, akým spôsobom zamestnanec preukáže nárok na príspevok zo sociálneho fondu.

Tvorba sociálneho fondu

Podľa § 3 ods. 1 zákona sociálny fond sa tvorí ako úhrn:

- povinného prídeltu vo výške 0,6 % až 1 % zo zákonom stanoveného základu* – V škole je povinný prídelt vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve (minimálne 0,6 % zo zákonom stanoveného základu a maximálne vo výške 1 % zo základu, ak to škole umožňuje rozpočet) alebo vo vnútornom predpise (ak v škole nepôsobí odborová organizácia).
- ďalšieho prídeltu vo výške:*
 - dohodnutej v kolektívnej zmluve alebo vo vnútornom predpise, ak u zamestnávateľa nemôže pôsobiť odborový orgán podľa osobitného predpisu, najviac vo výške 0,5 % zo zákonom stanoveného základu, alebo
 - sumy potrebnej na poskytnutie príspevkov na úhradu výdavkov na dopravu do zamestnania a späť zamestnancom, ktorí spĺňajú zákonom stanovené podmienky, najviac však vo výške 0,5 % zo zákonom stanoveného základu.

V škole je ďalší prídelt vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve (max. vo výške 0,5 % zo základu, ak to škole umožňuje rozpočet).

- ďalších zdrojov sociálneho fondu*, ktorými sú napr. zdroje podľa iných všeobecne záväzných právnych predpisov, dary, dotácie a príspevky poskytnuté škole do sociálneho fondu.

Upozornenie: Pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní zamestnancom postupujú podľa zákona

č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, platí, že pri tvorbe sociálneho fondu musia postupovať podľa vlastnej kolektívnej zmluvy, pretože kolektívna zmluva vyššieho stupňa pre rok 2025 nebola podpísaná (v čase písania článku platil tento stav).

Pozn. autorky: V kolektívnej zmluve vyššieho stupňa platnej do 1. 9. 2024 bolo v článku II bod 7 uvedené, že celkový prídel do sociálneho fondu je tvorený povinným prídelom vo výške 1 % a ďalším prídelom najmenej vo výške 0,05 % zo súhrnu hrubých plátov zúčtovaných zamestnancom na výplatu za bežný rok.

Podľa § 4 ods. 1 zákona základom na určenie ročného prídelu do sociálneho fondu podľa § 3 zákona je súhrn hrubých miezd alebo plátov zúčtovaných zamestnancom na výplatu za kalendárny rok. Základom na určenie mesačného prídelu do sociálneho fondu je súhrn hrubých miezd alebo plátov zúčtovaných zamestnancom na výplatu za príslušný kalendárny mesiac.

Podľa § 6 ods. 2 zákona zamestnávateľ je povinný tvoriť sociálny fond najneskôr v deň dohodnutý na výplatu mzdy alebo platu; za mesiac december môže zamestnávateľ tvoriť sociálny fond z predpokladanej výšky miezd alebo plátov a previesť finančné prostriedky na účet fondu do 31. decembra. Ak zamestnávateľ vypláca mzdu alebo plat vo viacerých výplatných termínoch, za deň výplaty sa na účely tohto zákona považuje posledný dohodnutý deň výplaty mzdy alebo platu za uplynulý kalendárny mesiac.

Podľa § 6 ods. 3 zákona zamestnávateľ musí najneskôr do 31. januára nasledujúceho roka vykonať zúčtovanie prostriedkov sociálneho fondu za kalendárny rok. Nevyčerpaný zostatok sociálneho fondu sa prevádza do nasledujúceho roka.

Zákon v § 6 ods. 4 až 5 ukladá zamestnávateľovi povinnosť prevodu nevyčerpanej časti sociálneho fondu zodpovedajúcu podielu prevádzaných zamestnancov na nového zamestnávateľa, v prípade prechodu práv a povinností z pracovnoprávných vzťahov podľa § 27 až 31 Zákonníka práce a povinnosť uspokojenia nárokov zo sociálneho fondu, ak sa zamestnávateľ zrušuje bez právneho nástupcu, ako nárokov z pracovného pomeru.

? Otázka: Škola pri tvorbe sociálneho fondu uplatňovala kolektívnu zmluvu vyššieho stupňa, ktorá platila od 1. 1. 2023 do 31. 8. 2024. Škola neuzatvorila vlastnú kolektívnu zmluvu. V akej výške môže škola tvoriť sociálny fond v roku 2025?

Ak škola neuzatvorila vlastnú kolektívnu zmluvu, tak tvorí sociálny fond z povinného prídelu a ďalších

zdrojov podľa § 3 ods. 1 zákona. Povinný prídel do sociálneho fondu môže tvoriť v maximálnej výške 1 %, ak na to má zdroje v rámci svojho rozpočtu. Ďalší prídel môže škola tvoriť len vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve, a ak vlastnú kolektívnu zmluvu uzatvorenú nemá, sociálny fond z ďalšieho prídelu tvoriť nemôže.

? Otázka: Škola v roku 2025 tvorí sociálny fond len povinným prídelom, pretože nemá podpísanú kolektívnu zmluvu. Ak sa v júni 2025 uzatvorí kolektívna zmluva vyššieho stupňa, bude môcť tvoriť sociálny fond aj ďalším prídelom podľa podmienok uvedených v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa?

Ak sa v priebehu roku 2025 uzatvorí kolektívna zmluva vyššieho stupňa, škola bude môcť tvoriť sociálny fond aj ďalším prídelom podľa podmienok uvedených v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Dávame do pozornosti skutočnosť, že škola môže tvoriť sociálny fond aj ďalším prídelom podľa podmienok uvedených vo vlastnej kolektívnej zmluve, ktorú sama uzatvorí s odborovým orgánom, ak na škole pôsobí. Ďalší prídel do sociálneho fondu sa poskytuje vo výške dohodnutej v tejto kolektívnej zmluve.

? Otázka: V súkromnej škole nepôsobí odborová organizácia a škola nemá uzatvorenú kolektívnu zmluvu. Zamestnanci školy nie sú odmeňovaní podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme a na súkromnú školu sa nevzťahuje kolektívna zmluva vyššieho stupňa. Môže súkromná škola tvoriť sociálny fond ďalším prídelom nad rozsah povinného prídelu?

Podľa zákona o sociálnom fonde ďalší prídel do sociálneho fondu sa poskytuje vo výške dohodnutej v kolektívnej zmluve (alebo vo vnútornom predpise, ak u zamestnávateľa nemôže pôsobiť odborový orgán podľa osobitných predpisov, čo nie je prípad súkromnej školy). Ak ďalší prídel do sociálneho fondu nie je dohodnutý v kolektívnej zmluve, lebo škola nemá uzatvorenú kolektívnu zmluvu, súkromná škola nemôže tvoriť sociálny fond ďalším prídelom nad rozsah povinného prídelu.

? Otázka: Škola zriadená ako nezisková organizácia pri odmeňovaní postupuje podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Pri tvorbe sociálneho fondu postupuje škola

podľa zákona o sociálnom fonde alebo podľa kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, a celkový prídel do sociálneho fondu tvorí ako povinný prídel vo výške 1 % a ďalší prídel vo výške 0,05 % zo súhrnu hrubých plátov?

Ak škola postupuje pri odmeňovaní postupuje podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, tak pri tvorbe sociálneho fondu postupuje podľa zákona o sociálnom fonde a podľa kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme. Pre rok 2025 nebola uzatvorená kolektívna zmluva vyššieho stupňa. Ak škola neuzatvorila vlastnú kolektívnu zmluvu, tak tvorí sociálny fond len z povinného prídelu a ďalších zdrojov podľa § 3 ods. 1 zákona. Ak škola uzatvorila vlastnú kolektívnu zmluvu, tak tvorí sociálny fond podľa podmienok uvedených v tejto kolektívnej zmluve. Po podpise kolektívnej zmluvy vyššieho stupňa bude môcť tvoriť sociálny fond aj ďalším prídelom podľa podmienok uvedených v kolektívnej zmluve vyššieho stupňa pre zamestnávateľov, ktorí pri odmeňovaní postupujú podľa zákona č. 553/2003 Z. z. o odmeňovaní niektorých zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme.

? Otázka: Tvorí sa sociálny fond aj z odmien za prácu vykonávanú na základe dohôd mimo pracovného pomeru?

Do základu na určenie prídelu do sociálneho fondu sa nezahŕňajú plnenia, ktoré sa v zmysle všeobecne záväzných právnych predpisov za mzdu, resp. plat nepovažujú (napr. náhrada mzdy, resp. platu, náhrada za nevyčerpanú dovolenku, odstupné, odchodné, daňový bonus, cestovné náhrady, príspevky zo sociálneho fondu, finančné príspevky podľa Zákonníka práce, náhrada príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca, náhrada za pracovnú pohotovosť. Za mzdu a plat sa nepovažujú ani odmeny za prácu vykonávanú na základe dohôd mimo pracovného pomeru (dohoda o vykonaní práce, dohoda o brigádnickej práci študentov, dohoda o pracovnej činnosti). Sociálny fond sa z odmien za prácu vykonávanú na základe dohôd mimo pracovného pomeru netvorí.

Použitie sociálneho fondu

Školy môžu použiť prostriedky sociálneho fondu výlučne na účely taxatívne vymedzené v § 7 ods. 1 zákona:

- **stravovanie zamestnancov** nad rozsah ustanovený osobitnými predpismi,

- **dopravu** do zamestnania a späť,
- **účasť na kultúrnych a športových podujatiach,**
- **rekreácie a služby,** ktoré zamestnanec využíva na regeneráciu pracovnej sily,
- **rekreácie zamestnancov** nad rozsah ustanovený osobitnými predpismi,
- **športovú činnosť dieťaťa zamestnanca** nad rozsah ustanovený osobitnými predpismi,
- **zdravotnú starostlivosť,**
- **sociálnu výpomoc** a peňažné pôžičky,
- **servisné poukážky, na tovary a služby dodávané, resp. poskytované registrovaným sociálnym podnikom,**
- **doplňkové dôchodkové sporenie** okrem príspevku na doplnkové dôchodkové sporenie, ktorý je zamestnávateľ povinný platiť podľa zákona č. 650/2004 Z. z. o doplnkovom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- **ďalšiu realizáciu podnikovej sociálnej politiky** v oblasti starostlivosti o zamestnancov.

Upozornenie: Škola podľa § 7 ods. 8 zákona nesmie poskytovať príspevok zo sociálneho fondu na účely odmeňovania za prácu.

Školy poskytujú prostriedky sociálneho fondu zamestnancom formou **príspevkov zo sociálneho fondu**. Ten môže škola poskytnúť nielen zamestnancovi, ale aj rodinnému príslušníkovi zamestnanca a poberateľovi dôchodku, ktorého zamestnávateľ zamestnával v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu ku dňu odchodu do dôchodku. Za rodinného príslušníka sa pre tento účel považuje manžel (manželka) zamestnanca a nezaopatrované deti zamestnanca. Žiadne ďalšie osoby nemajú nárok na príspevok a ani v kolektívnej zmluve alebo vo vnútornom predpise nemožno dohodnúť širší okruh oprávnených osôb (bolo by to v rozpore so zákonnou úpravou).

? Otázka: Možno poskytnúť príspevok zo sociálneho fondu aj bývalým učiteľom a učiteľkám?

Podľa § 7 zákona oprávnenou osobou na poskytnutie príspevku zo sociálneho fondu je zamestnanec, rodinný príslušník zamestnanca (manžel/manželka a nezaopatrované dieťa), poberateľ akéhokoľvek dôchodku, ktorého zamestnávateľ zamestnával v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu ku dňu odchodu do dôchodku. V prípade bývalých učiteľov a učiteľiek by im bolo možné príspevok zo sociálneho fondu poskytnúť, len ak by išlo o poberateľa dôchodku, ktorého škola zamestnávala v pracovnom pomere alebo v obdobnom pracovnom vzťahu ku dňu odchodu do dôchodku.

? Otázka: Je možné, aby škola prispievala na stravu zo sociálneho fondu osobám pracujúcim na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru?

Sociálny fond sa netvorí z odmien osôb pracujúcich na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. V prospech týchto osôb nemôže byť sociálny fond ani čerpaný. Prostriedky zo sociálneho fondu nie je možné použiť na príspevky na stravovanie osôb pracujúcich na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

? Otázka: Škola nemá uzatvorenú kolektívnu zmluvu. Môže poskytnúť zo sociálneho fondu príspevok odborovej organizácii?

Zo sociálneho fondu môže škola poskytnúť príspevok na úhradu nákladov odborovej organizácie vynaložených na spracovanie analýz a expertíz alebo iných služieb nevyhnutných na realizáciu kolektívneho vyjednávania

medzi príslušným odborovým orgánom a zamestnávateľom za splnenia dvoch podmienok: (1) celková suma prostriedkov nesmie prekročiť 0,05 % zo zákonom stanoveného základu a ak sa tieto prostriedky nevyčerpajú v príslušnom kalendárnom roku v dohodnutej sume, táto nevyčerpaná časť môže byť použitá v nasledujúcom kalendárnom roku, (2) škola musí mať uzatvorenú kolektívnu zmluvu, len v tom prípade môže zo sociálneho fondu poskytnúť príspevok na úhradu vyššie uvedených nákladov odborovej organizácie. Ak škola nemá uzatvorenú kolektívnu zmluvu, nemôže poskytnúť príspevok zo sociálneho fondu odborovej organizácii.

Upozornenie: Škola musí poskytovať príspevok zo sociálneho fondu v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania ustanovenou antidiskriminačným zákonom pre oblasť pracovnoprávných vzťahov alebo obdobných pracovných vzťahov.

(Dokončenie v ďalšom čísle.)

* direktor.sk * direktor.sk * direktor.sk * direktor.sk * direktor.sk * direktor.sk * direktor.sk *

Ďalšie články Ingrid Konečnej Veverkovej nájdete aj na **direktor.sk** v časti **Časopisy – ARCHÍV**, napr.:

- Financovanie školského stravovania v roku 2025 – Manažment školy v praxi č. 5/2025
- Komisie na ochranu majetku – Manažment školy v praxi č. 4/2025
- Financovanie regionálneho školstva v roku 2025 – Manažment školy v praxi č. 2/2025
- Otázky k verejnému obstarávaniu – Manažment školy v praxi č. 11/2024
- Sprístupňovanie informácií – Manažment školy v praxi č. 10/2024
- Rozhodovanie o výške finančných prostriedkov od rodičov – Manažment školy v praxi č. 3/2024

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Poskytovanie podporných opatrení žiakom v základných školách

Podporné opatrenia v základných školách na Slovensku sú kľúčové na zabezpečenie rovnakých príležitostí pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich zdravotný a emocionálny stav, úroveň nadania, etnickú, kultúrnu a jazykovú príslušnosť, socioekonomický status rodín či príslušnosť k majoritnej alebo akejkoľvek minoritnej spoločenskej skupine.

Štátna školská inšpekcia sledovala stav týchto opatrení za školský rok 2024/2025 a zistenia naznačujú výrazné rozdiely medzi školami. Kým poskytovanie vzdelávacích príležitostí pre žiakov so ŠVVP a žiakov, ktorí si vyžadujú podporné opatrenia, bolo v školských vzdelávacích programoch (ŠkVP) v ostatných školách na dobrej úrovni (viac ako 77 %), v školách so žiakmi z rómskych komunít bolo na úrovni priemernej (47,2 %). Stav poskytovania podporných opatrení v kontrolovaných subjektoch (najmä v školách RK) zdôrazňuje nutnosť cielej pomoci danej skupine žiakov v podobe:

- pravidelnej diagnostiky a následnej úpravy cieľov, metód, foriem a prístupov vo výchove a vzdelávaní; obsahu výchovy a vzdelávania a hodnotenia výsledkov žiakov;
- poskytovania doučovania, vrátane doučovania slovenského jazyka pre žiakov, ktorí hovoria iným jazykom alebo nárečím;
- zamestnávania pedagogických asistentov z rómskej komunity alebo s kultúrnou znalosťou prostredia, ktorí pomáhajú žiakom s učením, komunikáciou a adaptáciou na školské prostredie.

Špecificky prispôbené podporné opatrenia majú totiž pozitívny vplyv na vzdelávacie výsledky žiakov, možnosti ďalšieho štúdia a ich uplatnenie na trhu práce.

Celú správu Poskytovanie podporných opatrení žiakom v ZŠ v školskom roku 2024/2025 nájdete tu: https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2025/07/SS_Poskytovanie_PO_3.7._upr.pdf

Zdroj: <https://www.ssi.sk/2025/07/08/podporne-opatrenia-v-zakladnych-skolach-su-pre-ziakov-z-marginalizovanych-komunit-casto-nedostupne/>

REFORMA ŠKOLSTVA

* Z POHĽADU UČITEĽA *

PaedDr. Simonetta Holešová

Dňa 21. 8. 2024 Vláda SR schválila balík školských zákonov, označený ako „Nežná revolúcia vo vzdelávaní“, ktorý zahŕňa 89 zmien určených na zlepšenie školstva, zvýšenie kvality, dostupnosti a efektívnosti vzdelávania. Niektoré zmeny sa zdajú súčasným učiteľom ako vytrhnuté z praxe. Na základe diskusií s učiteľmi, najmä z materských škôl, autorka v článku uvádza niekoľko postrehov k nim.

Zavedenie povinného predškolského vzdelávania

Z pohľadu odborníkov na predprimárne vzdelávanie oceňujeme zavedenie reforiem zahŕňajúcich materské školy do systému povinného vzdelávania, podobne ako vo viacerých európskych krajinách. Dlhodobo boli predškolské zariadenia vnímané predovšetkým ako forma sociálnej podpory rodinám, pričom ich vzdelávacia úloha bola podceňovaná. Súčasná reforma reflektuje rastúce uvedomenie spoločnosti o kľúčovom význame predškolskej prípravy pre rozvoj detí do 6. roku života.

Povinná predškolská výchova na Slovensku bola zavedená od septembra 2021. Týka sa všetkých detí, ktoré dovŕšili 5. rok života. Tieto deti majú povinnosť navštevovať materskú školu, resp. plniť povinné predprimárne vzdelávanie iným spôsobom (napr. prostredníctvom individuálneho vzdelávania).

V súčasnosti už môžeme konštatovať, že zavedenie povinného predškolského vzdelávania pre 5-ročné deti na Slovensku od septembra 2021 predstavuje dôležitý krok v oblasti výchovy a vzdelávania. Tento krok mal za cieľ zvýšiť účasť detí na predprimárnom vzdelávaní, najmä tých zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podľa Pupalu (2020) formálnym pozitívom je tiež skutočnosť, že Slovensko prestalo zaostávať v počte detí zúčastňujúcich sa na predškolskom vzdelávaní. Jeho implementácia však priniesla rôzne výhody a výzvy, ktoré sa prejavili v praxi.

Výhody zavedenia povinného predprimárneho vzdelávania

Medzi nesporné **výhody**, ktoré vyzdvihujú aj učitelia, patria:

- **Zvýšenie zaškolenosti detí.** Povinné predškolské vzdelávanie prispelo k zvýšeniu miery zaškolenosti detí vo veku 5 rokov. Deti, ktoré navštevujú materskú školu, sú lepšie pripravené na vstup do základnej školy, čo môže pozitívne ovplyvniť ich ďalší vzdelávací a osobnostný rozvoj. Deťom, ktoré zo zdravotných dôvodov nemôžu navštevovať MŠ, alebo

ich rodičia majú záujem o inú formu predškolského vzdelávania, je umožnené domáce vzdelávanie.

- **Podpora detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.** Zavedenie povinného vzdelávania pomohlo deťom zo sociálne znevýhodneného prostredia získať prístup k vzdelaniu, ktoré by inak nemuseli mať. Zámerom tohto kroku bola eliminácia rizík ich školského zlyhania a predčasného ukončenia vzdelávania.
- **Podpora rozvoja všetkých detí.** Kvalitné predškolské vzdelávanie podporuje rozvoj jazykových, kognitívnych a sociálnych zručností detí, čo prispieva k ich lepšej pripravenosti na školu. S tým súvisí aj zníženie rizika školského zlyhania. Deti, ktoré absolvujú predškolské vzdelávanie, majú nižšie riziko školského zlyhania a predčasného ukončenia vzdelávania. Táto oblasť sa týka aj inklúzie detí so ŠVVP, ktoré by sa za bežných okolností vzdelávali separátne, alebo nedosiahli úroveň bežnej populácie.
- **Zvýšenie rovnosti príležitostí.** Súvisí s podporou detí zo sociálne znevýhodneného prostredia. Povinné predškolské vzdelávanie prispelo k vyrovnaniu štartovacích podmienok pre všetky deti, čo môže viesť k väčšej rovnosti príležitostí v ďalšom vzdelávaní a v živote. Deti navštevujúce materskú školu sú lepšie pripravené plniť podmienky školskej dochádzky, nie len po kognitívnej stránke. Výhodou sú aj sociálne zručnosti, ktoré pobytom v MŠ získali, ale aj psychomotorické kompetencie, ktoré učiteľky v materských školách cielene rozvíjajú.
- **Dlhodobé prínosy.** Výskumy realizované najmä v krajinách, kde je povinná predškolská príprava už samozrejmosťou, naznačujú, že predškolské vzdelávanie môže mať dlhodobé prínosy, vrátane lepších výsledkov v škole a neskoršieho uplatnenia sa na trhu práce.

Výzvy a nevýhody implementácie povinného predškolského vzdelávania od 5 rokov

- **Nedostatočné kapacity materských škôl.** V niektorých oblastiach Slovenska je nedostatok kapacít

v materských školách, čo sťažuje prijatie všetkých detí, najmä mladších ako 5 rokov. Najmä pracujúce matky sa právom domáhajú prijatia svojho dieťaťa mladšieho ako 5 rokov do materskej školy. V prípade nedostatočnej kapacity však riaditeľ MŠ nemá ako vyhovieť týmto rodičom, keďže musí v prvom rade prijať deti, ktoré dovŕšili 5 rokov. Pupala (2020) v tejto súvislosti pripomína, že okrem nárastu počtu 5-ročných detí v materských školách je ďalším zaťažujúcim faktorom aj to, že MŠ by fakticky mala držať voľné miesto aj tým deťom, ktoré do nej v skutočnosti nenastúpia, len tam evidenčne budú patriť a budú na takzvanom individuálnom (domácom) predškolskom vzdelávaní, nakoľko môže prísť jedného dňa k rozhodnutiu, že individuálne vzdelávanie dieťaťa neprospeje. Vtedy dieťa musí nastúpiť na denné vzdelávanie v príslušnej materskej škole. Napriek tomu, že mnohé mestá a obce budujú nové materské školy a zvyšujú počet miest, v niektorých oblastiach je kapacita stále nepostačujúca.

- **Finančné a sociálne bariéry.** Mnohé deti najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia sú vychovávané doma aj z finančných dôvodov. Niektoré rodiny čelia finančným prekážkam pri zabezpečovaní predškolského vzdelávania. Náklady na stravovanie, oblečenie, financovanie výletov, príp. nadštandardných aktivít, ktoré ponúka MŠ (kurzy plávania, lyžovania, korčuľovania, keramiky a pod.) a niektoré ďalšie výdavky predstavujú záťaž pre tieto rodiny. Deti sa niektorých aktivít preto nemôžu zúčastniť, čo zvyšuje ich frustráciu už v tomto veku.
- **Problematické vzdelávanie detí zo sociálne znevýhodneného prostredia.** Závery Štátnej školskej inšpekcie ukazujú, že samotná účasť týchto detí na predprimárnom vzdelávaní ešte negarantuje pozitívny vplyv na neskoršie vzdelávacie výsledky. Nemej dôležitá je kvalita poskytovanej výchovy a vzdelávania vrátane systematického uplatňovania inkluzívneho prístupu k všetkým deťom. A tu narážame na pomerne veľký problém. Ak má učiteľka MŠ v triede podľa vyhlášky 541/2021 Z. z. 22 detí a v triede zaškoľuje aj deti zo sociálne znevýhodneného prostredia, z ktorých mnohým odovzdáva kompetencie, ktoré majú ostatné deti už osvojené, uplatňovanie inkluzívneho prístupu veľmi pokrívava. Tieto deti sa ťažšie zaraďujú do kolektívu, mnohokrát sú terčom posmechu a vo veľkej miere zažívajú neúspech. Áno, je na učiteľke MŠ, aby to všetko zvládla. Ale pri počte 22 detí je jej práca mimoriadne náročná. Napriek tomu, že aj na materských školách pracujú školské podporné tímy, ktoré s implementáciou detí pomáhajú a mali by učiteľom pomáhať, v praxi je ich pomoc mnohokrát nedostatočná.
- **Systémové a organizačné problémy.** Implementácia povinného predškolského vzdelávania odhalila

niektoré systémové nedostatky, ako napríklad problémy s evidenciou detí, koordináciou medzi obcami a materskými školami a administratívnymi nárokmi na rodičov. Tieto problémy môžu ovplyvniť efektívnosť a spravodlivosť implementácie detí najmä zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Povinné predprimárne vzdelávanie od troch rokov?

Aj na základe skúseností so zavedením povinnej predškolskej výchovy od roku 2021 sa reforma bude týkať aj mladších detí. Od septembra 2027 sa v rámci reformy predškolského vzdelávania na Slovensku začne povinné predškolské vzdelávanie aj pre deti 4-ročné a pre 3-ročné deti v septembri 2028. Tento krok má potenciál priniesť množstvo výhod, ale aj niektoré výzvy a je významný v oblasti vzdelávacej politiky.

Cieľom reformy je zabezpečiť rovnaký prístup k predprimárnemu vzdelávaniu pre všetky deti, najmä pre tie zo znevýhodneného prostredia. Zavedenie povinnej predškolskej prípravy z roku 2021 totiž ukázalo, že jeden rok na prípravu niektorých detí (detí zo sociálne znevýhodneného prostredia, detí zdravotne znevýhodnených a pod.) je nedostatočný. S uvedeným sa stotožňujú aj názory mnohých učiteliek materskej školy, ako aj odbornej verejnosti.

Kvalitné vzdelávanie od tretieho roku života podporí rozvoj jazykových schopností, myslenia a emocionálnej inteligencie detí, čo prispeje k ich úspešnému štartu v škole. Takáto postupná implementácia reformy je výhodná aj z hľadiska prípravy zo strany miest a obcí, ktoré sú vo väčšine prípadov zriaďovateľmi materských škôl. Majú možnosť sa pripraviť, opraviť budovy, prípadne postaviť nové materské školy, čím zvýšia kapacitu.

Avšak zvýšenie kapacity materských škôl je jedna vec a zabezpečenie odbornej úrovne vzdelávania detí je vec druhá. Podľa TASR bol v roku 2025 priemerný vek učiteľov 46 rokov. Štatistický úrad SR dopĺňa, že väčšina učiteľov na Slovensku je vo veku medzi 30 až 59 rokov. Do tejto vekovej kategórie patrilo takmer 80 % učiteľov v predškolských zariadeniach. Druhý najvyšší počet učiteľov, ktorí pôjdu v najbližších rokoch do dôchodku, je práve v materských školách. Napriek tomu, že súčasný minister školstva podotkol, že všetko pripravujú v predstihu, teda aj zabezpečenie potrebného počtu učiteľov, ich počet je už teraz alarmujúco nízky.

 Bez kvalitných učiteľov materských škôl nie je, napriek snahe o zabezpečenie kvalitnej predškolskej výchovy, možné dosiahnuť jej odbornú úroveň.

Bratislavský kraj už v súčasnosti bojuje s nedostatkom kvalitného zastúpenia pedagógov. Chýbajú najmä učitelia stredných a materských škôl. Potreba motivovať mladú generáciu učiteľov MŠ je akútna, pretože podľa demografickej krivky v blízkej budúcnosti mnohé z učiteliek budú v dôchodkovom veku. Veková štruktúra pedagógov materských škôl a ďalšie ukazovatele poukazujú na potrebu zvýšiť motiváciu mladšej generácie k práci učiteľky materskej školy, pretože bez kvalitných pedagógov sa žiadna reforma robiť nedá.

Majú učitelia materských škôl motiváciu k reforme?

Jedným z motivačných faktorov je sú aj **mzdové podmienky**. Slovenskí učitelia patria medzi najhoršie platených v Európskej únii. Cieľom je zabezpečiť udržateľné zvyšovanie platov, ktoré bude spojené so zlepšením kvality vzdelávacích výsledkov. Napriek tomu, že je avizované zlepšenie platových podmienok učiteľov, udržateľné a pravidelné zvyšovanie ich miezd by malo byť bežným štandardom. Problémom pri platovom ohodnotení učiteliek materských škôl je skutočnosť, že väčšina z nich má stredoškolské vzdelanie. Požadovaným stupňom vzdelania pre učiteľa MŠ je najmenej úplné stredné odborné vzdelanie. Z uvedeného vyplýva, že napriek avizovaným zvyšovaniam platov, väčšina učiteliek MŠ bude mať svoj plat zvýšený najmenej z učiteľov. Teda motivácia mladých ľudí pre uvedenú prácu z hľadiska dobrého mzdového ohodnotenia nie je v tomto prípade relevantná.

Ani novela zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon č. 291/2024 Z. z.), ktorá zavádza možnosť kompenzačného príspevku pre niektorých zamestnancov v sektore vzdelávania, túto alarmujúcu situáciu nezachraňuje. Úprava chce zlepšiť situáciu spojenú s nedostatkom kvalifikovaných pedagogických a odborných zamestnancov najmä v Bratislavskom kraji, avšak uvedená suma je nepostačujúca. V tejto súvislosti pripomínam aj to, že viacerí učitelia majú výhrady k tomu, že sú na nich kladené zvýšené požiadavky bez navýšenia platov. Reforma si vyžaduje viac administratívy, tvorbu individuálnych plánov, ale často bez navýšenia času, personálu či odmien.

Od 1. septembra 2029 sa požiadavky na vzdelanie učiteľov MŠ menia, pretože nadobudne účinnosť časť zákona č. 182/2023 Z. z. Zákon definuje ako požadované vzdelanie najmenej vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa pre toho učiteľa MŠ, ktorý poskytuje výchovu a vzdelávanie deťom, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné. Avšak v reforme je jasne stanovené, že povinná predškolská výchova bude od troch rokov veku. Je teda otázkou, **kde sa nájdú kvalifikovaní pedagógovia**, ktorí budú v materských školách edukovať našu budúcu generáciu?

Podľa § 10 ods. 4 zákona č. 138/2019 Z. z. ak ide o učiteľa materskej školy, ktorý nezískal vysokoškolské vzdelanie, vyžaduje okrem splnenia kvalifikačných predpokladov aj absolvovanie inovačného vzdelávania v oblasti pedagogiky predprimárneho vzdelávania v rozsahu 50 až 100 hodín. Podľa § 90f daného zákona inovačného vzdelávania v oblasti pedagogiky predprimárneho vzdelávania učiteľ materskej školy s úplným stredným odborným vzdelaním musí absolvovať do 31. augusta 2030.

Je dobré, že sa ponúka alternatíva v podobe inovačného vzdelávania. Avšak v súčasnej dobe učiteľky MŠ absolvujú inovačné vzdelávanie najmä za účelom získania príplatku za profesijný rozvoj. Tento môžu mať až do výšky 12 %. Otázkou je, kedy majú absolvovať uvedení 50 až 100 hodín a pritom si udržať príplatok za profesijný rozvoj. Je možné, že o uvedený príplatok prídu a v tom prípade pôjde ich reálna mzda nižšie. Tento krok z pohľadu mnohých z nás naozaj nie je motivačným.

Ďalším demotivačným prvkom v mnohých materských školách býva **nedostatočný mentoring** začínajúcich pedagogických zamestnancov. Je dobré, že má prideleného uvádzajúceho učiteľa, ktorý v začiatkoch naviguje jeho kroky. No v praxi sa mnohokrát stáva, že kvalita takéhoto mentoringu je slabá. Uvádzajúci učiteľ mnohokrát nedostatočne dohliada na odborný vývoj začínajúceho učiteľa. Začínajúci zamestnanec je v takomto prípade demotivovaný nielen nízkou mzdou, ale aj nedôverou vo svoje odborné schopnosti a odchádza do iných oblastí.

Ale mentoring sa netýka len začínajúcich pedagogických zamestnancov. Učitelia MŠ často hovoria, že problémom je aj **nedostatočná informovanosť a metodická podpora**. Mnohé učiteľky hovoria, že majú nejasnosti, ako majú pristupovať k deťom, aké vzdelávacie metódy využívať, ako aplikovať svoje vedomosti do praxe. Chýbajú vzorové príklady, metodické usmernenia, praktické webináre, niektorým inovačné vzdelávania. Zákon síce ukladá povinnosť do 7 rokov absolvovať inovačné vzdelávanie v oblasti predprimárneho vzdelávania, ale mnohé učiteľky ho zatiaľ neabsolvovali, alebo nemajú prístup ku kvalitným kurzom, prípadne sú kurzy finančne náročné.

Demotivačným prvkom týkajúcim sa reformy vzdelávania je aj možné **preťaženie existujúcich materských škôl**. Zvýšený počet detí môže viesť k preťaženiu učiteliek materských škôl, čo môže ovplyvniť kvalitu poskytovaného vzdelávania. Inklúzia detí so ŠVVP do bežného fungovania MŠ je dobrým krokom, avšak v praxi má mnohé úskalia.

Systém podporných opatrení navrhovaný prostredníctvom zavádzania katalógu podporných opatrení do praxe vyzerá dobre na papieri, no učiteľom mnohokrát

nepomáha. Špecifikuje podporné opatrenia vo výchove a vzdelávaní poskytované školou alebo školským zariadením, ktoré sú potrebné na to, aby sa dieťa alebo žiak mohli plnohodnotne zapájať do výchovy a vzdelávania a rozvíjať svoje vedomosti, zručnosti a schopnosti. Pri počte detí, ktoré má učiteľka MŠ v triede a pri nedostatku pedagogických asistentov (najmä v Bratislavskom kraji) sú akékoľvek podporné opatrenia pre pedagógov skôr výsmechom. Učiteľka MŠ napriek snahe nevie a nemôže za takýchto okolností poskytnúť dieťaťu dostatočnú odbornú podporu. Častokrát nastupuje frustrácia, pochybnosti o svojich profesijných kompetenciách a demotivácia.

Ministerstvo školstva plánuje zvýšiť počet pedagogických zamestnancov v materských školách. Podľa odhadov bude potrebné prijať približne 1 000 nových učiteľov, aby sa zabezpečila kvalitná výučba pre deti od 3 rokov. Súhlasím s potrebným navýšením pedagogických zamestnancov v materských školách, ale ako už bolo spomenuté, učiteľov materských škôl je už teraz alarmujúci nedostatok a absolventi stredných a vysokých škôl sa do praxe nehrnú. Pozrieme sa teda, aké sú opatrenia na podporu ich profesijných kompetencií.

Podpora učiteľov

Aby učители neboli demotivovaní menovanými faktormi, najmä nedôverou vo svoje odborné schopnosti, je im poskytnutá odborná podpora zo strany ministerstva školstva prostredníctvom:

- **Online kurzov** – pre oboznámenie sa s novým ŠVP, teda na obsahovú reformu.
- **Portálu Vzdelávanie 21. storočia** – obsahuje metodické materiály, videotutoriály a odpovede na často kladené otázky, kedy si učители majú možnosť získať informácie a následne ich implementovať do svojej práce. Tiež majú prístup k webinárom a workshopom.
- **Regionálnych centier podpory učiteľov (RCPU)** – poskytujú mentoring, konzultácie a školenia zamerané na poradenstvo a pomoc pri zavádzaní nových metód výučby priamo v regiónoch. Sú ideálnym nástrojom pre materské školy, ktoré sa pripravujú na implementáciu nových metodík a kurikula. Od apríla 2025 sa spustili webináre a infosemináre pre učiteľov, aby sa pripravili na implementáciu zmien.

Okrem ministerstva školstva je učiteľkám MŠ poskytovaná podpora aj prostredníctvom profesijných združení učiteľov predprimárneho vzdelávania, ako napr. Slovenská asociácia učiteľov materských škôl, OMEP Slovensko (Svetová organizácia učiteľov MŠ), kde si učiteľky môžu vymieňať svoje odborné skúsenosti a postrehy získané v praxi, alebo prostredníctvom rôznych vzdelávaní, teda existujú možnosti na získanie profesijných kompetencií.

Učiteľky MŠ by mali byť dostatočne pripravené na „Nežnú revolúciu vo vzdelávaní“. *Sú v praxi dostatočne pripravené na reformu? Za výzvy a problémy považujeme:*

- **Nejednotná pripravenosť v teréne.** Mnohí učители materských škôl sa cítia nedostatočne informovaní a pripravení. Príliš veľa zmien naraz, bez dostatočného času na osvojenie, spôsobuje u nich stres.
- **Časová a mentálna záťaž.** Viacerí učители MŠ sa sťažujú na preťaženie vo svojej práci, okrem výučby majú pripravovať nové školské vzdelávacie programy (ŠkVP), učiť sa nové metódy a pod., často bez dostatočnej kompenzácie.
- **Technická a digitálna vybavenosť materských škôl.** Nie všetky školy sú rovnako vybavené – najmä menšie vidiecke školy môžu mať obmedzený prístup k technológiám alebo internetu, čo sťažuje implementáciu inovatívnych metód do vzdelávania.

V súvislosti s digitálnou vybavenosťou MŠ a digitálnymi kompetenciami učiteľiek sa zastavím aj pri implementácii umelej inteligencie do vzdelávania, ktorá sa týka aj materských škôl. Ministerstvo školstva pripravuje plán integrácie umelej inteligencie (AI) do vzdelávacieho systému, teda aj do MŠ. Jej cieľom je uľahčiť prácu učiteľom, podporiť vzdelávanie detí a zvýšiť efektivitu celého vzdelávacieho systému. V roku 2025 bude pokračovať digitalizácia škôl s investíciou 225 miliónov eur, čo by malo zabezpečiť technické podmienky aj v menších vidieckych školách a uľahčiť zavedenie AI nástrojov. Na jeseň 2025 sa na Slovensku uskutoční prestížne svetové vzdelávacie fórum OECD, ktorého hlavnou témou bude práve AI vo vzdelávaní. Toto podujatie sa týka aj práce v materských školách. Nedá mi ale nespomenúť, že najmä staršie učiteľky MŠ majú problém s implementáciou digitálnych technológií do svojej práce a zavedenie umelej inteligencie a práca s ňou je pre ne za takýchto okolností veľmi ťažká.

Aktualizácia a modernizácia vzdelávacích programov

Štátny vzdelávací program pre materské školy je základným rámcom pre vzdelávanie v materských školách. Obsahuje cieľové kompetencie, ktoré by mali deti dosiahnuť do konca predškolského veku. Štátny vzdelávací program pre predprimárne vzdelávanie v materských školách bol schválený v roku 2016. Odvtedy prešiel niekoľkými aktualizáciami, pričom posledná verzia bola vydaná v auguste 2023. Tento dokument definuje povinný obsah výchovy a vzdelávania v materských školách a slúži ako základ pre tvorbu školských vzdelávacích programov. Kurikulárna reforma, ktorá je súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR, sa zameriava na modernizáciu vzdelávacieho systému.

Pre materské školy z toho vyplýva potreba:

- **Aktualizácie ŠVP** – pripravuje sa nový Štátny vzdelávací program, ktorý bude reflektovať aktuálne potreby detí a spoločnosti. Školy následne vytvoria Školské vzdelávacie programy, ktoré budú stavať na špecifikách konkrétnej materskej školy.
- **Zameranie na kompetencie** – dôraz bude kladený na rozvoj kľúčových kompetencií detí, ako je kritické myslenie, kreativita, sociálne kompetencie, čitateľská, matematická, digitálna, finančná gramotnosť.
- **Inovácie v metodike** – očakáva sa implementácia moderných výchovno-vzdelávacích metód, ktoré podporujú aktívne učenie a individuálny prístup k deťom. Dôraz sa kladie najmä na zážitkové predškolské vyučovanie, pri ktorom sa deti učia prostredníctvom praktických činností, dobre premyslenej hry a riešenia reálnych problémov.
- **Prepojenia medzi vzdelávacími oblasťami** – obsah viacerých vzdelávacích oblastí sa prepája do tematických celkov, čím sa deti oboznamujú so svetom a učia sa v súvislostiach.

Mnohé materské školy vidia nutnosť aktualizovať a prispôbiť vzdelávacie programy tak, aby zodpovedali potrebám detí od 3 rokov a podporovali ich rozvoj v kľúčových oblastiach. Viaceré materské školy už implementovali uvedené požiadavky do svojich ŠKVP a zamerali sa na rozvoj jazykových kompetencií, myslenia a emocionálnej inteligencie. Materské školy majú možnosť prispôbiť vzdelávanie svojim špecifikám tvorbou vlastných ŠKVP. Tento proces zahŕňa: *definovanie cieľov a obsahu vzdelávania a výber metód a foriem výučby.*

Aby zavádzanie reformy nebolo pre učiteľov a riaditeľov MŠ ťažkým orieškom, sú vydávané metodické materiály. Jedným z nich je aj Metodická príručka k implementácii kurikulárnej reformy. K dispozícii sú metodické materiály, ktoré poskytujú konkrétne návody na aplikáciu zmien v praxi. Tieto materiály sú distribuované cez Národný inštitút vzdelávania a mládeže (NIVaM).

Záver

Aj keď má „Nežná revolúcia vo vzdelávaní“ viaceré úskalía, viaceré učiteľky materských škôl sa zhodujú v tom, že Slovensko vykročilo správnym smerom k zavádzaniu povinného predprimárneho vzdelávania pre deti od 3 rokov. Na existujúce úskalía som sa snažila poukázať v tomto článku. Domnievam sa, že, kroky, ktoré boli podniknuté, naznačujú pozitívny trend smerom k zabezpečeniu kvalitného a dostupného vzdelávania pre všetky deti. Časť učiteliek materských škôl je pripravená na reformu, sú to skúsené učiteľky s inovačným vzdelávaním, ktoré už v súčasnosti používajú moderné metódy práce s deťmi, individuálny prístup a podporujú rozvoj kompetencií, emocionality a rešpektujú osobnosť každého dieťaťa. Niektoré školy už absolvovali školenia, napr. cez projekt Pomáhajúce profesie alebo cez regionálne centrá podpory učiteľov, ktoré sa začínajú rozširovať aj pre predprimárne vzdelávanie. Motivované pedagogičky vítajú reformu ako šancu na zmenu, ktorá viac rešpektuje vývinové potreby detí, dáva príležitosť každému dieťaťu na základe rovnosti príležitostí. Väčšina učiteliek MŠ však potrebuje ešte intenzívnu podporu. Reforma je správna a nevyhnutná, ale bez systematickej pomoci sa môže stať pre mnohé materské školy náročným bremenom, nie príležitosťou. ■

LITERATÚRA:

1. DVONČOVÁ, M. 2025. *Veľký článok o povinnej škôlke 2025*. Dostupné na: <https://www.pravneprerodica.sk/velky-clanok-o-povinnej-skolke/>
2. IVP 2025. *Učiteľia starnú, najohrozenejšie sú stredné školy a materské školy*. Dostupné na: <https://www.teraz.sk/slovensko/ivp-ucitelia-na-slovensku-starnu-naj/762215-clanok.html>
3. MIHALKOVÁ, H. 2025. *Lesk a bieda školstva. Učiteľia v Bratislave nevyžijú z plátov, brigády má každý tretí. Nízke kompenzácie nemajú efekt*. Dostupné na: <https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/746179-lesk-a-bieda-skolstva-ucitelia-v-bratislave-nevyziju-z-platov-brigady-ma-kazdy-treti-nizke-kompenzacie-nemaju-efekt/>
4. NÉMETHOVÁ, V. 2025. *Štát plánuje povinné škôlky už od troch rokov, pribudnúť má 1000 učiteľov*. Dostupné na: <https://www.noviny.sk/politika/1054224-stat-planuje-povinne-skolky-uz-od-troch-rokov-pribudnut-ma-1000-ucitelov>
5. PUPALA, B. 2020. *Povinné škôlky. Trhliny povinného vzdelávania päťročných detí*. Dostupné na: <https://www.postoj.sk/64694/trhliny-povinneho-vzdelavania-paetrocnych-deti>
6. TASR, 2025. *Ministerstvo školstva zavedie povinné predprimárne vzdelávanie od troch rokov*. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/ministerstvo-skolstva-zavedie-povinne-predprimarne-vzdelavanie-od-troch-rokov/#:~:text=Minister%20%C5%A1kolstva%20Tom%C3%A1%C5%A1%20Drucker%20predstavil%20zmenu%2C%20ktor%C3%A1,tejto%20zmeny%20je%20zabezpe%C4%8Di%C5%A5%20rovna%C3%A9%20%C5%A1ance%20na>
7. TASR, 2025. *Povinná materská škola pre deti od troch rokov má byť čoskoro realitou, opozícia by nechala rozhodovanie na rodičoch*. Dostupné na: <https://spravy.stv.sk/2025/03/povinna-materska-skola-pre-deti-od-troch-rokov-bude-coskoro-realitou-opozicia-by-nechala-rozhodovanie-na-rodicoch/>
8. TASR, 2025. *Vláda schválila zvýšenie plátov v školstve a nové pravidlá pre ospravedlňovanie absencií žiakov*. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/vlada-schvalila-zvysenie-platov-v-skolstve-a-nove-pravidla-pre-ospravedlnovanie-absenci-ziakov/>
9. TASR 2025. *Predškolské vzdelávanie v prieskume. Prečo sa mu v niektorých oblastiach nevenuje dostatočná pozornosť?* Dostupné na: https://plnielanu.zoznam.sk/predskolske-vzdelavanie-deti/?utm_source=chatgpt.com
10. Štatistický úrad Slovenskej republiky 2025. *Štatistický prehľad zaujímavých faktov o slovenských pedagógoch*. Dostupné na: lovak.statistics.sk/wps/portal/ext/aboutus/office.activites/officeNews/vsetkyaktuality/7aa2ec1
11. <https://www.minedu.sk/data/att/976/30981.c3ab98.pdf>
12. <https://www.minedu.sk/nezna-revolucia-vo-vzdelavani-vlada-sr-schvalila-balik-skolskych-zakonov/>
13. <https://www.minedu.sk/kurikularna-reforma/>
14. <https://www.minedu.sk/predprimarne-vzdelavanie/>
15. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sk/euryperia/slovakia/reformy-v-predprimarnom-vzdelavani-ranej-starostlivosti>
16. <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/sk/euryperia/slovakia/reformy-v-skolskom-vzdelavani>

INDIVIDUÁLNE (DOMÁCE) VZDELÁVANIE

* ŠKOLSKÝ ZÁKON *

JUDr. Elena Zenkovich, CSc.
mediátorka, lektorka

Článok sa venuje problematike individuálneho (domáceho) vzdelávania žiakov a detí podľa platnej školskej legislatívy. Poskytuje prehľad podmienok, za ktorých možno tento spôsob vzdelávania povoliť, opisuje procedurálne postupy, ktoré je potrebné dodržať. Zároveň poukazuje na význam kontroly kvality výchovy a vzdelávania pri individuálnom vzdelávaní.

Plnenie školskej dochádzky a povinného predprimárneho vzdelávania musí každý žiak alebo dieťa absolvovať buď dennou formou, alebo niektorou z foriem osobitného spôsobu podľa školského zákona.

Podľa § 23 písm. a) zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) **jednou z foriem osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky a povinného predprimárneho vzdelávania je individuálne vzdelávanie**, ktoré sa uskutočňuje bez pravidelnej účasti na vzdelávaní v škole.

V súlade so školským zákonom sa individuálne vzdelávanie môže poskytovať na žiadosť zákonného zástupcu, zo zdravotných dôvodov, ako aj formou štúdia v zahraničí.

Podľa § 24 ods. 2 písm. a) a b) školského zákona sa individuálne vzdelávanie povoľuje najmä:

- žiakovi školy, ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje účasť na vzdelávaní v škole,
- žiakovi základnej školy.

Podľa § 28b ods. 2 školského zákona individuálne vzdelávať sa môže dieťa, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné, a:

- jeho zdravotný stav mu neumožňuje účasť na povinnom predprimárnom vzdelávaní v kmeňovej materskej škole alebo
- jeho zákonný zástupca alebo zástupca zariadenia o to požiada.

Možnosť študovať v domácom prostredí je pre žiakov nachádzajúcich sa v zahraničí upravená v § 23 písm. e) školského zákona. V tomto prípade sa žiak nevzdeláva v škole v zahraničí, ale vzdelávanie mu zabezpečujú zákonní zástupcovia.

 Tento spôsob individuálneho učenia sa bežne označuje ako domáce vzdelávanie alebo homeschooling. V tomto prípade sa dieťa učí podľa učebných osnov mimo tradičného školského prostredia, najčastejšie doma, pod vedením rodičov alebo iných kvalifikovaných osôb.

Domáce vzdelávanie môže prebiehať aj vo vzdelávacích a komunitných skupinách, online s učiteľom, v knižnici, múzeu, v prenajatej miestnosti atď. Ide predovšetkým o dobrovoľné rozhodnutie rodiča (zákonného zástupcu), ktoré môže byť motivované rôznymi hodnotovými, výchovnými alebo organizačnými dôvodmi.

V prípade dieťaťa so zdravotným postihnutím však môže byť individuálne vzdelávanie odporúčané alebo predpísané na základe odborného posúdenia. Ide skôr o vynútené riešenie, vyplývajúce zo zdravotného stavu dieťaťa, ktoré mu znemožňuje pravidelnú účasť na vyučovaní v škole.

Vzdelanie získané formou domáceho vzdelávania je rovnocenné so vzdelaním získaným dennou formou vzdelávania.

Procedurálne postupy

Domáce vzdelávanie je dostupné pre žiakov prvého stupňa základnej školy (1. až 4. ročník), ako aj pre žiakov druhého stupňa základnej školy (5. až 9. ročník).

O povolení individuálneho vzdelávania rozhoduje riaditeľ školy, do ktorej bol žiak prijatý – tzv. kmeňová škola, **na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu neploletého žiaka alebo písomnej žiadosti ploletého žiaka** (§ 24 ods. 1 školského zákona).

Individuálne vzdelávanie žiaka strednej školy, ktorý ešte plní povinnú školskú dochádzku, je možné len z dôvodu zdravotného stavu alebo pobytu v zahraničí.

O individuálne vzdelávanie **dietťaťa, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné**, môže požiadať zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia podaním písomnej žiadosti riaditeľovi materskej školy. Žiadosť sa podáva škole, ktorú musí dieťa navštevovať alebo byť do nej prijaté. **Táto škola bude kmeňovou materskou školou dieťaťa pre jeho domáce vzdelávanie.** Ak dieťa do piateho roku veku nenavštevovalo materskú školu, musí byť najskôr prijaté do kmeňovej materskej školy.¹

Školský zákon stanovuje **náležitosti žiadosti** o povolenie individuálneho vzdelávania pre žiakov (§ 24 ods. 5) a deti (§ 28b ods. 5). Žiadosť musí byť písomná a obsahovať okrem iného meno, rodné číslo, dôvody pre tento spôsob vzdelávania atď. Žiadosť o povolenie individuálneho vzdelávania musí byť podpísaná oboma zákonnými zástupcami, ak sa títo nedohodnú inak.

 V prípade žiadosti o individuálne vzdelávanie z dôvodu zdravotného stavu je potrebné k žiadosti priložiť písomné vyjadrenie všeobecného lekára pre deti a dorast alebo odporúčanie zariadenia poradenstva a prevencie (§ 24 ods. 3, § 28b ods. 3 školského zákona).

Ešte pred plánovaným vycestovaním žiaka mimo územia Slovenskej republiky podáva zákonný zástupca neploletého žiaka alebo ploletý žiak písomnú žiadosť riaditeľovi kmeňovej školy o povolenie individuálneho vzdelávania v zahraničí (§ 25 ods. 1, 2).

Na základe zverejnených informácií Štátnej školskej inšpekcie boli najčastejšie dôvody uvádzané zákonnými zástupcami v žiadostiach o individuálne vzdelávanie nasledujúce:²

- **zdravotné** – napr. žiaci so zdravotným znevýhodnením, so zníženou imunitou alebo na základe odporúčania psychológa,
- **osobné a rodinné** – ako alternatívny životný štýl rodiny alebo špecifické potreby vyplývajúce z rodinného prostredia,
- **náboženské a pracovné** – časté cestovanie do zahraničia, potreba časovej flexibility,
- **spoločensko-politické** – nevyhovujúci školský systém, uprednostňovanie alternatívnych foriem vzdelávania (zážitkové učenie sa, domáce vzdelávanie), preferovanie individuálneho prístupu pri vzdelávaní dieťaťa/žiaka s dôrazom na jeho špeciálne

výchovno-vzdelávacie potreby a záujmy, eliminovanie stresu – v súvislosti s hodnotením a porovnávaním dosiahnutých vzdelávacích výsledkov, možnosť väčšieho priestoru pre rozvoj nadania dieťaťa,

- **problémy súvisiace s adaptáciou** ich dieťaťa v školskom kolektíve alebo so šikanovaním.

Rozhodnutie riaditeľa školy o povolení individuálneho vyučovania žiaka alebo dieťaťa sa riadi zákonom č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve. Toto rozhodnutie vychádza zo školského zákona (§ 24 ods. 2, § 28b ods. 2) a obsahuje dve konania: **oslobodenie od povinnosti dochádzať do školy a povolenie individuálneho vyučovania.** Rozhodnutie vydáva:

- riaditeľ základnej školy na základe § 5 ods. 3 písm. c) a k),
- riaditeľ strednej školy na základe § 5 ods. 4 písm. c) a n),
- riaditeľ materskej školy na základe § 5 ods. 14 písm. e) a f).

Podľa § 24 ods. 2 o povolení individuálneho vzdelávania žiaka, ktorý sa pripravuje v systéme duálneho vzdelávania, rozhoduje riaditeľ školy po súhlase zamestnávateľa, u ktorého sa tento žiak pripravuje.

Riaditeľ školy vydá jedno rozhodnutie, ktorým uvedie, že žiaka oslobodzuje od povinnosti dochádzať do školy a povolí mu individuálne vzdelávanie. Podobne aj v prípade individuálneho vzdelávania žiaka v zahraničí.

Žiadosť o individuálne vzdelávanie je možné podať súčasne so zápisom do školy. Súhlas riaditeľa školy však musí byť udelený najneskôr do 1. septembra, inak je dieťa povinné nastúpiť na dennú dochádzku. Počas štúdia na škole možno kedykoľvek požiadať o domáce vzdelávanie. Žiak, ktorý sa vzdeláva individuálne, je zaradený do triedy podľa príslušného ročníka, v ktorom sa vzdeláva. **Kombinácia individuálneho vzdelávania a pravidelnej školskej dochádzky nie je možná.**

Škola vedie evidenciu žiakov, ktorým riaditeľ školy povolil individuálne vzdelávanie. V školskom informačnom systéme (ŠIS) sa pre týchto žiakov eviduje osobitná forma plnenia školskej dochádzky – individuálne vzdelávanie. Žiak pri povolenom individuálnom vzdelávaní v domácom prostredí **neprestáva byť žiakom kmeňovej školy**, a preto mu škola neeviduje prerušenie štúdia, dlhodobú neprítomnosť, či ukončenie štúdia a taktiež sa mu neoznačuje príznak – externý žiak.³

¹ MŠVVaM SR. *Najčastejšie otázky súvisiace s predprimárnym vzdelávaním* [online]. 2025. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/316/32476.0800b0.pdf>>.

² Štátna školská inšpekcia. *Osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky – individuálne vzdelávanie žiakov prvého a druhého stupňa základnej školy (domáce vzdelávanie) v SR v školskom roku 2022/2023* [online]. Dostupné na: <<https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2024/01/Osobitny-sposob-plnenia-skolskej-dochadzky.pdf>>.

³ MŠVVaM SR. *Individuálne vzdelávanie žiaka* [online]. Dostupné na: <https://crinfo.iedu.sk/vykazy/documents/MetodickePokyny/08_Evidovanie%20individualneho%20vzdelavania%20ziaka.pdf>.

V školskom roku 2023/2024 bolo na Slovensku individuálne vzdelávaných 1 830 žiakov základných škôl na základe žiadosti zákonného zástupcu, čo predstavuje približne 0,36 % zo všetkých žiakov základných škôl podľa portálu *OZ Domáce vzdelávanie na Slovensku*. Tento počet zahŕňa aj žiakov, ktorí sú individuálne vzdelávaní z dôvodu zdravotného stavu.⁴

Podmienky vzdelávania

V súlade so školským zákonom je individuálne vzdelávanie žiaka alebo dieťaťa možné len vtedy, ak sú **splnené zákonom stanovené podmienky**.

Vzdelávanie žiaka, ktorému bolo povolené individuálne vzdelávanie **zabezpečuje zákonný zástupca žiaka osobou, ktorá spĺňa kvalifikačné predpoklady** vysokoškolského vzdelania druhého stupňa ustanovené pre učiteľov príslušného stupňa základnej školy (§ 24 ods. 4). Zákonný zástupca uhrádza tejto osobe finančnú odmenu (§ 24 ods. 14).

Súčasťou plnenia zákonných podmienok je (§ 24 ods. 5):

- vypracovanie individuálneho vzdelávacieho programu, ktorého ciele a obsah sú v súlade so zásadami školského zákona a zohľadňujú výchovno-vzdelávacie potreby a schopnosti žiaka,
- zabezpečenie priestorového a materiálno-technického vybavenia,
- vytvorenie vhodných podmienok na ochranu zdravia žiaka,
- zoznam edukačných publikácií, ktoré budú pri vzdelávaní žiaka používané.

Predprimárne vzdelávanie dieťaťa, ktorému bolo povolené individuálne vzdelávanie, zabezpečuje zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia prostredníctvom osoby, ktorá má ukončené najmenej úplné stredné všeobecné vzdelanie alebo úplné stredné odborné vzdelanie.⁵

Vzdelávanie žiaka alebo dieťaťa, ktorému jeho zdravotný stav neumožňuje navštevovať školu, zabezpečuje škola, ktorá rozhodla o povolení individuálneho vzdelávania, a to v rozsahu najmenej dve hodiny týždenne (§ 24 ods. 3, § 28b ods. 3).

Pedagogický zamestnanec, určený riaditeľom školy, vykonáva túto činnosť buď v rámci svojho základného úväzku – teda týždenného počtu hodín priamej výchovno-vzdelávacej činnosti, alebo v rámci práce nadčas, vrátane všetkých náležitostí, ktoré s tým súvisia.⁶

Individuálny vzdelávací program zvyčajne zostavuje rodič. Ak má dieťa špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, program vypracuje pedagogický zamestnanec na základe odporúčania centra poradenstva a prevencie. Pre deti predškolského veku sa individuálny študijný program nevyžaduje.

Zoznam edukačných publikácií by mal obsahovať učebnice, učebné texty, pracovné zošity a iné učebné pomôcky, ktoré sa budú používať pri individuálnom vzdelávaní žiaka.

Žiaci vzdelávaní v domácom prostredí sú povinní absolvovať komisionálne skúšky v kmeňovej škole, z príslušného učiva každého povinného predmetu za každý polrok. Na základe výsledkov týchto skúšok škola vydá vysvedčenie (§ 24 ods. 6). Na konanie komisionálnych skúšok sa vzťahujú ustanovenia § 57 školského zákona.

Žiaci, ktorým bolo povolené **individuálne vzdelávanie zo zdravotných dôvodov, komisionálne skúšky nevykonávajú**. Pedagogický zamestnanec polročne predkladá riaditeľovi školy písomnú správu o postupe a výsledkoch výchovno-vzdelávacieho činnosti so žiakom, na základe ktorej po prerokovaní v pedagogickej rade školy sa vykoná hodnotenie vyučovacích predmetov a správania žiaka (§ 24 ods. 8).

Zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia je povinný zabezpečiť, aby sa **dieťa v čase a rozsahu určenom kmeňovou školou zúčastnilo overenia plnenia obsahu individuálneho vzdelávania** (§ 28b ods. 6). Posúdenie sa môže vykonať formou priamej účasti na povinnom predprimárnom vzdelávaní, elektronicky alebo ich kombináciou.

Podľa § 25 ods. 6 a 8 školského zákona **žiaci, ktorým bolo povolené individuálne vzdelávanie v zahraničí**, musia absolvovať skúšky zo všetkých povinných predmetov učebného plánu svojej kmeňovej školy okrem predmetov s prevahou výchovného zamerania za každý školský rok; komisionálne skúšky najneskôr 30 dní pred ich konaním.

Povolenie na individuálne vzdelávanie môže riaditeľ školy zrušiť v rôznych situáciách, najmä:

➤ § 24 ods. 11

- na základe žiadosti zákonného zástupcu žiaka alebo plnoletého žiaka,
- ak zákonný zástupca žiaka neplní podmienky individuálneho vzdelávania,
- ak žiak na konci hodnotiaceho obdobia neprospel a iné;

⁴ Dostupné na: <<https://www.domacevzdelavanie.sk/rast-poctu-domskolakov-sa-spomaluje-2024/>>.

⁵ MŠVVaM SR. *Manuál Predprimárne vzdelávanie* [online]. 2025. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/201/32636.1b423c.pdf>>.

⁶ MŠVVaM SR. *Najčastejšie otázky súvisiace s predprimárnym vzdelávaním* [online]. 2025. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/316/32476.0800b0.pdf>>.

- § 28b ods. 8
 - na žiadosť zákonného zástupcu dieťaťa alebo zástupcu zariadenia,
 - na základe odôvodneného návrhu fyzickej osoby, ktorá uskutočňuje individuálne vzdelávanie dieťaťa,
 - ak sa neplní obsah individuálneho vzdelávania a iné.

Okrem toho môže riaditeľ rozhodnúť o zrušení aj na základe návrhu hlavného školského inšpektora.

Riaditeľ školy rozhodne o zrušení povolenia individuálneho vzdelávania do 30 dní od začatia konania a zároveň zaradí žiaka alebo dieťaťa do príslušného ročníka základnej školy alebo triedy kmeňovej materskej školy. Odvolanie proti rozhodnutiu riaditeľa o zrušení povolenia individuálneho vzdelávania nemá odkladný účinok (§ 24 ods. 12, § 28b ods. 9).

Zákonný zástupca, ktorý požiadal o ukončenie individuálneho vzdelávania dieťaťa, nemôže znova požiadať o individuálne vzdelávanie, okrem prípadu, ak dôvodom žiadosti o individuálne vzdelávanie sú zdravotné dôvody (§ 28b ods. 10). Toto obmedzenie sa nevzťahuje na domáce vzdelávanie žiakov.

Kontrola úrovne kvality vzdelávania

Podľa § 24 ods. 10 školského zákona úroveň kvality výchovy a vzdelávania pri individuálnom vzdelávaní **vykonáva Štátna školská inšpekcia podľa § 13 zákona č. 596/2003 Z. z.** Zároveň kmeňová škola zabezpečuje kontrolu odborného-pedagogického a materiálno-technického zabezpečenia vzdelávania, ako aj podmienok ochrany zdravia žiaka. Z toho vyplýva povinnosť zákonného zástupcu umožniť školskému inšpektorovi a poverenému zamestnancovi školy vstup a vykonanie takejto kontroly.

Štátna školská inšpekcia realizovala v školskom roku 2022/2023 tematickú inšpekciu v 14 základných školách. Tieto školy evidovali 1 206 individuálne vzdelávaných

žakov, čo predstavuje 73 % všetkých individuálne vzdelávaných žiakov na Slovensku.⁷

Štátna školská inšpekcia identifikovala viaceré riziká, ktoré sa kontrolou dokumentácie, účasťou a priamym pozorovaním na komisionálnej skúške vo väčšine kontrolovaných subjektov aj potvrdili:

- riaditelia škôl vydávali rozhodnutia o individuálnom vzdelávaní na základe žiadostí, ktoré neboli v súlade s právnymi predpismi,
- riaditelia škôl nevykonávali kontrolu odborného-pedagogického a materiálno-technického zabezpečenia výchovy a vzdelávania individuálne vzdelávaného žiaka,
- polovica riaditeľov škôl nezabezpečila realizáciu komisionálneho skúšania v školskom roku (napr. realizovanie komisionálnej skúšky v jeden deň z viac ako 2 vyučovacích predmetov, v niektorých subjektoch aj naraz zo všetkých vyučovacích predmetov v jeden deň),
- nesúlad obsahu komisionálnych skúšok s učebnými osnovami/vzdelávacími štandardmi príslušného predmetu.

ŠŠI na základe vykonaných tematických inšpekcií a zistených nedostatkov, ktoré v niektorých prípadoch predstavovali porušenie všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov, uplatnila odporúčania, uložila opatrenia alebo riaditeľom kontrolovaných subjektov uložila prijať **opatrenia smerujúce ku skvalitneniu úrovne individuálneho vzdelávania**.

Domáce vzdelávanie predstavuje formu plnenia školskej dochádzky a povinného predprimárneho vzdelávania, ktorá umožňuje prispôbiť vzdelávací proces individuálnym potrebám žiaka alebo dieťaťa. Prináša väčšiu flexibilitu, no zároveň si vyžaduje dôsledné dodržiavanie zákonných podmienok a úzku spoluprácu všetkých zúčastnených strán, aby bola táto forma vzdelávania efektívna a skutočne prospešná pre deti, ktoré ju absolvujú. ■

LITERATÚRA:

1. HOLEŠOVÁ, S. *Individuálne vzdelávanie v materskej škole*. Dostupné na: <<https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly-v-praxi/individualne-vzdelavanie-v-materskej-skole.m-1781.html>>.
2. KRIŽO, V., DOČKAL, V. *Možnosti individuálnej úpravy dochádzky žiaka do školy (1., 2.)*. Dostupné na: <<https://www.direktor.sk/sk/aktuality/moznosti-individualnej-upravy-dochadzky-ziaka-do-skoly-1.a-17765.html>>; <<https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly-v-praxi/moznosti-upravy-individualnej-dochadzky-ziaka-do-skoly-2.m-1335.html>>.
3. *OZ Domáce vzdelávanie na Slovensku*. Dostupné na: <<https://www.domacevzdelavanie.sk/>>.

⁷ Štátna školská inšpekcia. *Nastavené pravidlá zo strany štátu pre vzdelávanie „domškolákov“ nezaručujú pre všetkých žiakov kvalitné vzdelávanie a ovplyvňujú ho aj rizikové okolnosti* [online]. 2023. Dostupné na: <<https://www.ssi.sk/2023/12/06/nastavene-pravidla-zo-strany-statu-pre-vzdelavanie-domskolakov-nezaruuju-pre-vsetkych-ziakov-kvalitne-vzdelavanie-a-ovplyvnuju-ho-aj-rizikove-okolnosti/>>.

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ A BEZPEČNOSTNÉ POVEDOMIE

* ZVYŠOVANIE BEZPEČNOSTNÉHO POVEDOMIA V ŠKOLÁCH *

Ing. Jaroslav Oster

www.linkedin.com/in/jaroslav-oster-02a7704b

Reálna potreba zvyšovania bezpečnostného povedomia používateľov informačných technológií je v súčasnosti nespochybniteľná. Neznalosť či nevedomosť sú najčastejšími dôvodmi vzniku incidentu, kedy sa používateľ stáva obeťou, či dokonca páchatelom. V článku sa kriticky pozrieme na reálny stav a načrtneme základné východiská pre skvalitňovanie vzdelávania tém informačnej a kybernetickej bezpečnosti v školskom prostredí.

Online svet a riziká

Nárast digitalizácie, rastúci počet používateľov, klesajúci i stúpajúci vek používateľov služieb online sveta a najmä rôzne úrovne znalostí potrebných pre využívanie IKT sú faktory, ktoré zásadným spôsobom vplyvajú na kvalitu a bezpečnosť online sveta. Čo však predstavuje zásadný problém, sú v súčasnej dobe riziká číhajúce na používateľov online služieb.

Dynamický nárast negatívnych javov spojených s využívaním internetových služieb jasne ukazuje, že stav a jeho vývoj nie sú pozitívne. Extrémny rast počtu obetí a s ním, prirodzene, aj nárast finančných škôd, okrem iného, odhaľujú aj nedostatočnú úroveň bezpečnostného povedomia používateľov bez ohľadu na vek, sociálny status či iné parametre.

Neznalosť a nevedomosť je dominantným rizikom

Jedným z dominantných bezpečnostných rizík internetu je nevedomosť či neznalosť. Častokrát používatelia s dobrou úrovňou znalostí ovládania zariadení a aplikácií nedisponujú dostatočnými „bezpečnostnými“ znalosťami a návykmi, vďaka čomu sú „ľahkou korisťou“ útočníkov. Zaujímavou pre diskusiu o nedostatočnej úrovni bezpečnostného povedomia je otázka: *Či sa vďaka neznalosti môže stať používateľ online služieb obeťou, prípadne páchatelom nekalej, neetickej, nemorálnej aktivity, či dokonca až trestného činu?*

Príkladom, na ktorom sa táto otázka dá ilustrovať, je kyberšikana. Motivačných faktorov, prečo dochádza ku kyberšikane, je viacero. Výmena skúseností a diskusie so sociálnymi pedagógmi v posledných rokoch však ukazujú, že majoritná časť prípadov kyberšikany vzniká ako priamy dôsledok neznalosti toho, že aktivita

pôvodne myslená ako žart zasahuje do občianskych práv jednotlivca, voči ktorému bol žart smerovaný a že dané konanie v istom momente prekračuje rámec trestného práva. O chápaní možných dôsledkov takéhoto konania, ktoré môže kyberšiknanovanie u obete spôsobiť, je možné vo väčšine prípadov rovnako viac než pochybovať.

Príklad z praxe:

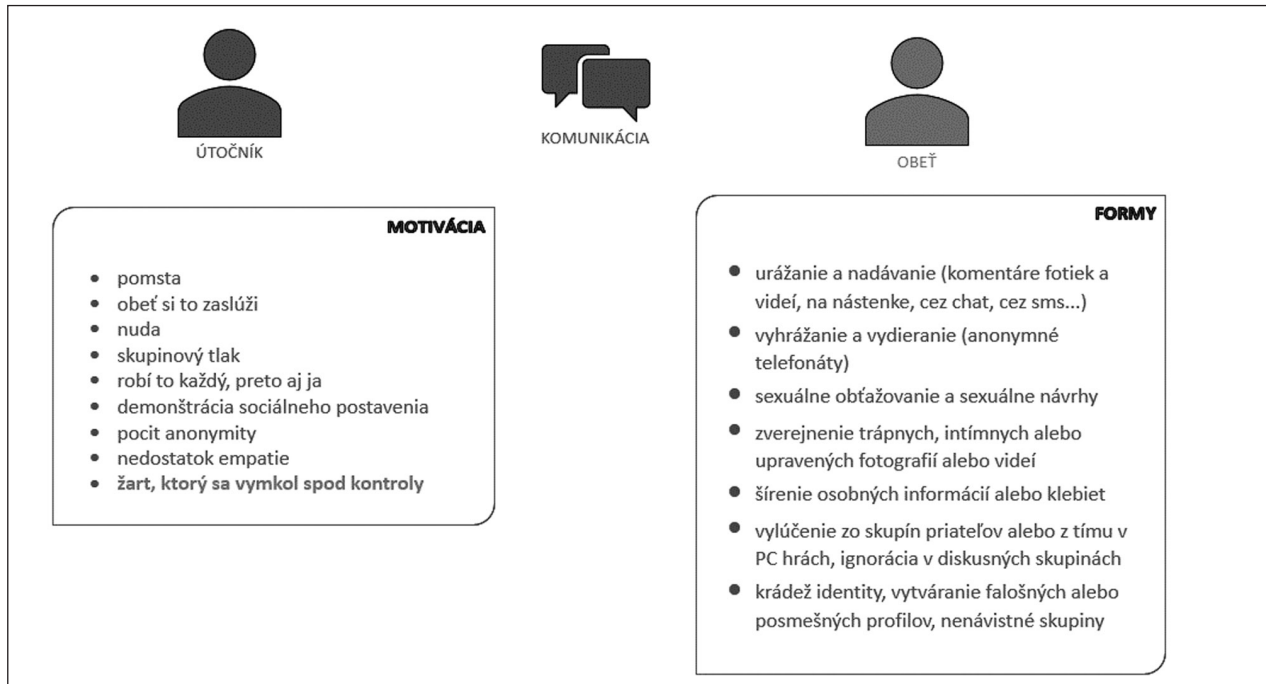
Príkladom podobného konania z reálneho života, s ktorým sa doteraz stretla asi väčšina slovenských škôl, sú rôzne diskusné fóra vytvárané žiakmi najčastejšie na platformách sociálnych sietí Facebook (Meta) či Instagram. Tieto sú charakteristické svojimi názvami – napr. „Pikošky z...“, „Ohováračky...“, „Priznania z našej školy“ a pod. Zámerom obvykle býva šírenie klebiet, zosmiešňovanie, kritické vyjadrovanie sa k dianiu v škole, v meste či voči jednotlivcom, často však formou, ktorá výrazne zasahuje do osobnostných práv jednotlivca.

Pri riešení podobných incidentov je často prekvapujúcim zistenie, že autori pri zakladaní takéhoto diskusného fóra a uverejňovaní svojich príspevkov nemali ani základnú vedomosť o existencii legislatívnych hraníc, ktoré týmto konaním prekročili.

Podobných prípadov ako už uvedený príklad kyberšikany, keď neznalosť predstavuje riziko vedúce k situácii, že sa jednotlivec môže stať obeťou alebo až páchatelom trestnej činnosti, by sme mohli rozoberať viacero. Príkladov je veľa, rôzneho zamerania – od porušovania autorského práva, neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi, šírenie detskej pornografie a mnoho ďalších.

Dôležité je však zamerať sa viac na príčinu než na následok. Praktické skúsenosti jednoznačne potvrdzujú,

Obr. 1: Formy a motivácia kyberšikany. Zdroj: Vlastné spracovanie autora.

že jediným **efektívnym riešením je investícia do zvyšovania bezpečnostného povedomia v témach informačnej a kybernetickej bezpečnosti**, ktoré má primárne **preventívny** zámer. Pri tvorbe obsahu je však často zanedbávanou myšlienkou, že treba pochopiť komplexnosť prevencie, pri ktorej je zámerom minimalizácia počtu nielen obetí, ale aj potenciálnych páchatel'ov.

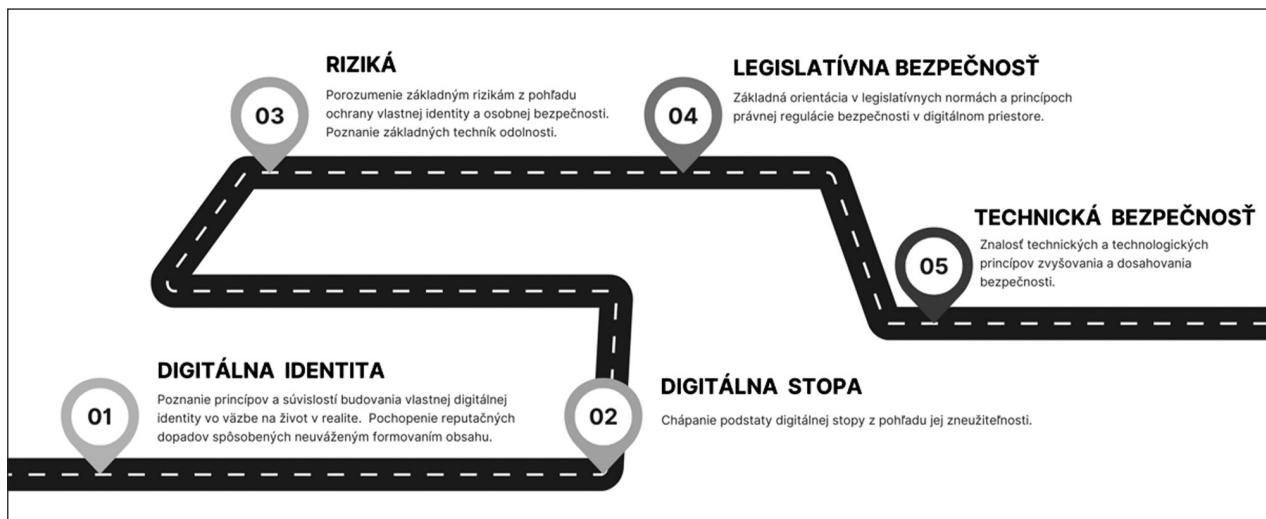
Aká je realita v otázke úrovne bezpečnostného povedomia?

Pri hľadaní optimálnych a efektívnych riešení by vždy mala byť východiskom analýza reálneho stavu. Logicky

by sa teda malo vychádzať z reálnej analýzy aj pri hľadaní odpovede, **aké sú vzdelávacie priority v oblasti informačnej a kybernetickej bezpečnosti**. Ak by sme mali analyzovať a interpretovať aktuálnu úroveň všeobecných znalostí z problematiky bezpečnosti, asi najprehľadnejšou by bola predstava cesty, na ktorej by si mal používateľ osvojiť základné oblasti znalostí potrebných na zvyšovanie jeho osobnej online bezpečnosti.

Zásadné rizikové oblasti, s ktorými bežný používateľ nie je vysporiadaný na potrebnej znalostnej úrovni, by sa dali znázorniť ako na obr. 2. Päť základných oblastí, ktoré väčšina používateľov IKT a najmä internetových služieb ovláda často len teoreticky.

Obr. 2: Základné rizikové oblasti. Zdroj: Vlastné spracovanie autora.

- **Digitálna identita** – Súbor informácií o osobe alebo subjekte lokalizovateľných v online priestore – jednoducho všetky informácie, ktoré o sebe používateľ vedome poskytuje alebo šíri.
- **Digitálna stopa** – Záznam všetkých online aktivít, ktoré jednotlivec, organizácia alebo zariadenie vykonáva.
- **Riziká** – Základné znalosti o hroziacich rizikách. Dominanciu v tejto kategórii tvoria najmä témy sociálno-manipulatívnych techník, podvodov vrátane znalostí, ako takéto pokusy identifikovať a ako sa im brániť.
- **Legislatívna bezpečnosť** – Všeobecne najslabším prvkom bezpečnostného povedomia sú základné znalosti legislatívy súvisiace s digitálnymi službami. Pripastné medzery v znalosti legislatívy sú alarmujúce.
- **Technická bezpečnosť** – Vedomosti o technickej stránke bezpečnosti. Sem patria znalosti o nastavení bezpečnostných parametrov a funkcionalít zariadení (počítače, tablety, mobilné telefóny) a aj používaných aplikácií či online služieb. Do tejto kategórie patria aj témy, ako napríklad pochopenie významu zálohovania a archivácie dát, znalosti bezpečnosti hesiel (napr. dvojfaktorová autentifikácia), dôležitosť aktualizácie operačného systému aj aktualizácie z hľadiska bezpečnosti a podobné témy.

Ako na to?

Necháme bokom otázku odborného vzdelávania budúcich profesionálov v oblasti informačnej a kybernetickej bezpečnosti. Téma profesijného vzdelávania patrí medzi prioritné otázky zvyšovania kybernetickej bezpečnosti celej spoločnosti. V čase písania tohto článku len na Slovensku podľa informácií z prostredia personálnych agentúr hľadá približne 20 000 profesionálov v danej oblasti. Vzhľadom na vývoj rizík a tiež vývoj legislatívnych požiadaviek sa očakáva rast tohto počtu v horizonte niekoľkých rokov. Ide však o celosvetový problém, ktorého riešenie nie je úplne elementárne.

Odpoveď na otázku „Ako na to?“ je v princípe triviálna a zložitá zároveň. Triviálna z hľadiska pomenovania riešenia a zložitá z hľadiska efektívnej a prínosnej realizácie.

Vzdelávať, vzdelávať, vzdelávať. Všetkými možnými formami, v rámci formálneho i neformálneho vzdelávania. Už v tejto myšlienke sa začínajú prelínať dva pohľady na tému – učiť bezpečnosť ako súčasť vzdelávania informatiky alebo v širšej súvislosti. Patrí medzi zástancov myšlienky „učíme pre život“, a teda logicky v oblasti zvyšovania bezpečnostného povedomia vidím medzipredmetovú tému. Je povzbudzujúce, že

tento názor je majoritným medzi pedagógmi v rôznych prieskumoch a odborných diskusiách.

Chýbajúci odborníci pre vzdelávanie tém bezpečnosti

Popri otázkach, čo a ako vzdelávať, je častou aj otázka: *Kto?* Nedostatok odborníkov je celospoločenský problém presahujúci nepochybne aj do vzdelávacieho procesu škôl. Školy sú preto v súčasnosti reálne v situácii, kedy hľadajú všetky dostupné riešenia – čo sa dá pokryť internými možnosťami, kombinácie s online materiálmi/kurzmi a spolupráca s externými expertmi. Pri poslednej kategórii má tento zámer asi najviac úskalí – externe „použiteľných“ odborníkov ochotných prednášať študentom je nepochybne násobne menej, než sú reálne potreby škôl.

Prieskumy realizované rôznymi subjektmi v témach prevencie sociálno-patologických javov ukazujú, že študujúca mládež vysoko preferuje rôzne vzdelávacie formáty s externými lektormi z praxe. Pozitívnu spätnú väzbu majú najmä aktivity s lektormi, ktorí sa problematike bezpečnosti venujú profesionálne v rámci svojich pracovných činností. Samozrejme, tu vyvstáva oprávnená **otázka riaditeľov mnohých základných a stredných škôl, kde pre spoluprácu so školou takýchto odborníkov získať** a s tým tiež spojená **otázka financovania** takejto spolupráce. To je však už skôr otázka na zriaďovateľa a tu by možno bolo prospešné povzbudzovať zriaďovateľov k väčšej spolupráci na tomto probléme.

Prioritné témy

Aké témy by mali byť prioritné? Je logické, že sa nedá riešiť všetko naraz. V rámci lektorských aktivít na slovenských školách sa stretávam s otázkou, ako stanoviť dominantné témy, ktorým by bolo nutné venovať prioritnú pozornosť pri rozširovaní aktuálneho vzdelávacieho obsahu alebo koncipovaní nového.

Odpoveď je pomerne jednoduchá, i keď v praxi do tej miery podceňovaná. V kyberbezpečnostnej praxi sa odborne nazýva **riziková analýza**. Zjednodušene povedané, poznajme základné fakty:

- *Aké riziká cieľovej skupine hrozia?*
- *A s akými sa v danej lokácii skutočne stretáva?*
- *Aká je úroveň aktuálnych znalostí umožňujúcich cieľovej skupine takýmto rizikám predchádzať?*

Ak by sme vzali do úvahy aktuálny stav, aký je vo všeobecnosti pri zohľadnení frekvencovaných foriem útokov a stavu „bezpečnostnej vzdelanosti“, pravdepodobne by sme sa zhodli na vyselektovaní páličivých tém, ktoré vyžadujú zvýšenú pozornosť, uvedených na obr. 3.

Obr. 3: Aktuálne tematické oblasti pre vzdelávanie bezpečnosti. Zdroj: Vlastné spracovanie autora.

Manipulatívne podvody

Z praktických skúseností je v súčasnosti dominantnou témou **podvodov**, najmä podvodov postavených na báze **sociálno-manipulatívnych techník**. Práve táto téma umožňuje pútavé a účinné priblíženie širokého spektra otázok súvisiacich s bezpečnosťou.

Prečo sú práve téma podvodov v digitálnom priestore, témy sociálnej manipulácie a im príbuzné témy tak zaujímavými najmä v školskom prostredí?

- Je to zaujímavá téma najmä preto, že používatelia, a teda aj študujúca mládež sa s nimi stretávajú denne v správach, televízii, masmédiách, v rámci rôznych verejných diskusných fór a pod.
- Je to problematika, ktorá sa mládeži začína bezprostredne týkať, a to najmä u stredoškolskej mládeže – moderné technológie sú súčasťou dennodenného života mladých ľudí – mobilné telefóny, platobné karty, sociálne siete a iné komunikačné nástroje, čím sa téma bezpečného používania využívania týchto zariadení a služieb stavia do centra ich pozornosti.
- Nie zanedbateľný počet mladých ľudí má s pokusmi o podvod osobnú skúsenosť (vlastnú alebo zo svojho okolia) a tak viralita týchto skúseností podávaná rôznymi formami šírenia informácií posúva tému podvodov do sféry značného záujmu.
- Mládež trávi veľa času na sociálnych sieťach, často krátkrát zdieľa osobné informácie, a preto ich treba oboznámiť s tým, aké riziká zdieľanie údajov prináša.

- V súvislosti s mládežou sa často stretávame s témou kyberšikany, a teda je vhodné informovať ich aj o rôznych podvodoch – v súčasnosti sú veľmi populárne podvody súvisiace s umelou inteligenciou (generovanie deepfake videí a pod.).
- Téma podvodov je pre generáciu mládeže zaujímavá aj z hľadiska ochoty šírenia týchto informácií v ich bezprostrednom okolí (spolužiáci, súrodenci, rodičia, starí rodičia a pod.).

Umelá inteligencia (AI)

Prieknik technológie AI do praktického života je realitou. Pribúda počet platforiem postavených na báze AI a zároveň stúpa aj počet ich používateľov. Využívanie AI platforiem však so sebou nesie aj rad bezpečnostných rizík, ktoré väčšinou používatelia nepoznajú alebo bagatelizujú. Práve preto by mala byť téma rizík súvisiacich s využívaním tejto technológie prioritou.

Informačné zdroje

Najčastejším konštatovaním zo strany pedagógov v rámci rôznych vzdelávacích aktivít je nesporné argumentácia o nedostatku informačných zdrojov využiteľných pre vzdelávanie tém bezpečnosti na školách. Aktuálne je táto „kritika“ odôvodnená len čiastočne, keďže v súčasnosti má slovenské školstvo k dispozícii množstvo rôznych informačných zdrojov – od učebníc, edukačných seriálov, videokurzov či kníh vytvorených práve pre potreby vzdelávania. Môžeme diskutovať o kvalite a dostupnosti, ale výber je dnes skutočne široký.

Tab. 1: Odporúčané kvalitné vzdelávacie materiály, dostupné bezplatne a zdroje, kde sa k nim dostať

Projekt	Stručná charakteristika	Odporúčaný materiál
ebezpeci.cz	národný projekt prevencie pod odbornou gesciou Pedagogické fakulty Univerzity Palackého (Česká republika)	materiály pro učiteľé a rodiče
preventista.sk	dobrovoľnícke združenie profesionálov z oblasti KB	elektronická knižnica s učebnicami pre základné a stredné školy
ipcko.sk	dobrovoľnícke združenie psychológov venujúcich sa problematike sociálno-patologických javov vrátane online rizík	publikácie na stiahnutie

Záver

V rámci vzdelávania tém informačnej a kybernetickej bezpečnosti v škole je nutné rozmyšľať aj v trochu širších súvislostiach. Skôr opísané témy v tomto článku nemajú výhradnú súvislosť len so žiakmi a študentmi. Reálny stav vyžaduje, aby sa značná pozornosť venovala aj ďalším skupinám, ktoré majú na vzdelávanie žiakov zásadný dosah. Prakticky povedané, aby sa vzdelávacie aktivity zameriavali vo svojich rôznych formách aj na skupiny učiteľov, rodičov a seniorské skupiny.

Prečo by práve škola mala venovať pozornosť aj uvedeným skupinám? Prvým dôvodom je fakt, že škola

má zásadný priamy kontakt a teda aj vplyv na tieto sociálne skupiny. Druhým, omnoho dôležitejším, je to, že aktivity zamerané na vzdelávanie týchto skupín sa dajú efektívne nastaviť ako forma projektového vyučovania, pri ktorej sú študenti tvorcami a realizátormi vzdelávacích formátov zvyšujúcich bezpečnostné povedomie učiteľov, rodičov, starých rodičov i širokej laickej verejnosti.

Školy, kde sa takéto projekty podarilo úspešne rozbehnúť a udržiavať, dnes priznávajú, že tento okamih bol zásadným skokom vo vzdelávaní informačnej/kybernetickej bezpečnosti, ale aj v prevencii počítačovej kriminality. ■

LITERATÚRA:

- OSTER, J. 2017. *Počítačová (internetová) kriminalita a jej prevencia v školskom prostredí*. 2017. [online]. [2017-03-05]. Dostupné na: <<https://preventista.sk/info/pocitacova-internetova-kriminalita-a-jej-prevencia-v-skolskom-prostredii/>>.
- ZEMAN, M. – BLŠÁK, M. – OSTER, J. – CHROMEK, D. 2021. *Učebnica informačnej bezpečnosti pre stredné odborné školy a gymnáziá*. [online]. OZ Preventista – združenie pre bezpečnosť a prevenciu, 2021. 246 s. ISBN 978-80-972100-6-9. Dostupné na: <https://preventista.sk/info/wp-content/uploads/2023/11/Ucebica__cast_prva.pdf/>.

* [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) * [direktor.sk](#) *

Ďalšie články ku kybernetickej bezpečnosti nájdete aj na **direktor.sk** v časti **Časopisy – ARCHÍV**, napr.:

- Zásady bezpečného používania nástrojov umelej inteligencie – Manažment školy v praxi č. 6/2025
- Umelá inteligencia – jej výzvy a regulácie – Manažment školy v praxi č. 6/2025
- Kybernetické bezpečnostné incidenty – Manažment školy v praxi č. 5/2025
- Manažér kybernetickej bezpečnosti – Manažment školy v praxi č. 4/2025

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Novela zákona o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch je v medzirezortnom pripomienkovaní

Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, je v medzirezortnom pripomienkovaní.

Cieľom návrhu zákona je najmä zohľadnenie potrieb aplikačnej praxe v oblastiach, ktoré sa týkajú výkonu pracovnej činnosti pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

V návrhu zákona sa najmä spresňujú podmienky preukazovania bezúhonnosti pre prácu s deťmi a mládežou a skončenia pracovného pomeru v prípade nesplnenia podmienky bezúhonnosti, zavádza nová kategória pedagogický zamestnanec – kandidát, zavádzajú nové podkategórie kategórie učiteľ – učiteľ všeobecného vzdelávania v strednej škole a učiteľ odborného vzdelávania a prípravy v strednej škole, modifikuje výkon špecializovanej činnosti v kariérovej pozícii supervízor, ustanovujú podmienky pre vytvorenie a používanie katalógu programov vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov, upravuje okruh poskytovateľov aktualizáčného vzdelávania, inovačného vzdelávania, kvalifikačného vzdelávania a atestačných organizácií, upravuje pôsobnosť ministerstva v profesijnom rozvoji a povinnosti poskytovateľov vzdelávania v súvislosti so vznikom katalógu programov vzdelávania pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov.

Zdroj: ASPI | Wolters Kluwer SR, s.r.o.

Dôležité termíny v školskom roku 2025/2026

Testovanie 9

Prihlasovanie žiakov na Testovanie 9 sa uskutoční v termíne 12. – 28. november 2025. Na Testovaní 9 sa podľa § 155 ods. 8 zákona č. 245/2008 Z. z. zúčastnia aj žiaci 4. ročníka gymnázií s osemročným vzdelávacím programom a tanečných konzervatórií s osemročným vzdelávacím programom a 1. ročníka stredných škôl s päťročným vzdelávacím programom prijatí na vzdelávanie v strednej škole z ôsmeho ročníka základnej školy.

Testovanie	Termín	Predmet
T9 riadny termín	18. 3. 2026 (streda)	matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra*
T9 riadny termín	19. 3. 2026 (štvrtok)	slovenský jazyk a slovenská literatúra*, ukrajinský jazyk a literatúra**
T9 náhradný termín	1. 4. 2026 (streda)	matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra*
T9 náhradný termín	8. 4. 2026 (streda)	slovenský jazyk a slovenská literatúra*, ukrajinský jazyk a literatúra**

* škola s vyučovacím jazykom maďarským ** škola s vyučovacím jazykom ukrajinským

Zdroj: <https://www.minedu.sk/pedagogicko-organizacne-pokyny-na-skolsky-rok-20252026/>

Prijímacie pohovory na stredné školy

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky určuje termíny konania prijímacích skúšok na stredné školy pre školský rok 2026/2027 a termín zverejnenia zoznamu uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania pre školský rok 2026/2027 takto:

Prehľad termínov konania prijímacích skúšok pre gymnáziá, stredné odborné školy, školy umeleckého priemyslu a konzervatóriá pre odbory vzdelávania, v ktorých sa vyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania:

Odbory vzdelávania	Prvý termín		Druhý termín	
overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania		v prípade potreby vzhľadom na počet uchádzačov aj		v prípade potreby vzhľadom na počet uchádzačov aj
vyžaduje sa	23. 3. 2026	24. 3. 2026 a 25. 3. 2026	30. 3. 2026	31. 3. 2026 a 1. 4. 2026

Ďalšie termíny:

- 15. 4. 2026 – Riaditeľ strednej školy zverejní na výveske školy a na webovom sídle školy zoznam uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania pre odbory vzdelávania, v ktorých sa vyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania.
- 20. 4. 2025 – Uchádzač alebo zákonný zástupca nepĺnoletého uchádzača najneskôr do tohto dátumu písomne potvrdí strednej škole prijatie na vzdelávanie pre odbory vzdelávania, v ktorých sa vyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania.

Prehľad termínov konania prijímacích skúšok pre gymnáziá, stredné odborné školy, školy umeleckého priemyslu a konzervatóriá pre odbory vzdelávania, v ktorých sa nevyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania:

Odbory vzdelávania	Prvý termín		Druhý termín	
overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania		v prípade potreby vzhľadom na počet uchádzačov aj		v prípade potreby vzhľadom na počet uchádzačov aj
nevyžaduje sa	4. 5. 2026	5. 5. 2026	11. 5. 2026	12. 5. 2026

Ďalšie termíny:

- 15. 5. 2026 – Riaditeľ strednej školy zverejní na výveske školy a na webovom sídle školy zoznam uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania pre odbory vzdelávania, v ktorých sa nevyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania.
- 20. 5. 2026 – Uchádzač alebo zákonný zástupca nepĺnoletého uchádzača najneskôr do tohto dátumu písomne potvrdí strednej škole prijatie na vzdelávanie pre odbory vzdelávania, v ktorých sa nevyžaduje overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania.

Prehľad termínov na overenie špeciálnych schopností, zručností a nadania na stredných športových školách

Fáza	Termín
1. overenie športového nadania	9. 3. až 31. 3. 2026 (okrem 18. 3 a 19. 3.) pre všetky druhy športov
2. overenie zdravotnej spôsobilosti	<ul style="list-style-type: none"> • uchádzač pripája k prihláške aj vyjadrenie lekára so špecializáciou v špecializačnom odbore telovýchovné lekárstvo • lekár toto posúdenie vykonáva ešte pred podaním prihlášky

Ďalšie termíny:

- 16. 6. 2026 – na vykonanie prijímacej skúšky na nenaplnený počet miest pre žiakov, ktorých možno prijať do tried 1. ročníka okrem SŠ s OGY je 16. jún 2026
- 17. 6. 2026 – z organizačných dôvodov sa môže prijímacia skúška skončiť 17. júna 2026
- Riaditeľ strednej školy zverejní na výveske školy a na webovom sídle školy zoznam uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania 22. júna 2026
- 25. 6. 2026 – uchádzač alebo zákonný zástupca nepĺnoletého uchádzača písomne potvrdí strednej škole prijatie na vzdelávanie

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/9cc/33624.568966.pdf>

Prázdniny v školskom roku 2025/2026

Podľa § 150 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov školský rok sa začína 1. septembra a končí sa 31. augusta nasledujúceho kalendárneho roka.

Školský rok sa člení na obdobie školského vyučovania, po ktorého skončení nasleduje obdobie školských prázdnin; školské prázdniny môžu byť aj v období školského vyučovania. Termíny školských prázdnin sa nevzťahujú na materské školy.

Obdobie školského vyučovania sa končí 30. júna príslušného kalendárneho roka; po ňom nasledujúce obdobie školských prázdnin, ktoré sa končí 31. augusta príslušného kalendárneho roka.

Obdobie školského vyučovania v školskom roku 2025/2026 sa začína 1. 9. 2025 (pondelok) a končí sa 30. 6. 2026 (utorok).

Vyučovanie v prvom polroku sa začína 1. 9. 2025 (pondelok) a končí sa 30. 1. 2026 (piatok).

Vyučovanie v druhom polroku sa po polročných prázdninách začína 3. 2. 2026 (utorok) a končí sa 30. 6. 2026 (utorok).

Prázdniny šk. rok 2025/2026	Posledný deň vyučovania pred začiatkom prázdnin	Termín prázdnin	Začiatok vyučovania po prázdninách
jesenné	29. 10. 2025 (streda)	30. 10. – 31. 10. 2025	3. 11. 2025 (pondelok)
vianočné	19. 12. 2025 (piatok)	22. 12. 2025 – 7. 1. 2026	8. 1. 2026 (štvrtok)
polročné	30. 1. 2026 (piatok)	2. 2. 2026	3. 2. 2026 (utorok)
jarné prázdniny – Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Trenčiansky kraj	20. 2. 2026 (piatok)	23. 2. – 27. 2. 2026	2. 3. 2026 (pondelok)
jarné prázdniny – Košický kraj, Prešovský kraj	27. 2. 2026 (piatok)	2. 3. – 6. 3. 2026	9. 3. 2026 (pondelok)
jarné prázdniny – Bratislavský kraj, Nitriansky kraj, Trnavský kraj	13. 2. 2026 (piatok)	16. 2. – 20. 2. 2026	23. 2. 2026 (pondelok)
veľkonočné	1. 4. 2026 (streda)	2. 4. – 7. 4. 2026	8. 4. 2026 (streda)
letné	30. 6. 2026 (utorok)	1. 7. – 31. 8. 2026	1. 9. 2026 (utorok)

Záverečné skúšky

Termín riadneho skúšobného obdobia a termín mimoriadneho skúšobného obdobia na vykonanie záverečnej skúšky určuje podľa § 73 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

* UPOZORŇUJEME * UPOZORŇUJEME * UPOZORŇUJEME * UPOZORŇUJEME * UPOZORŇUJEME *

Riadny termín skúšobného obdobia na konanie záverečnej skúšky:

- od 8. júna 2026 do 26. júna 2026
- aj pred 8. 6. 2026 (najskôr však vo februári) možno vykonať praktickú časť záverečnej skúšky, ak si to vyžadujú odborné činnosti, ktoré sa overujú záverečnou skúškou.

Mimoriadny termín skúšobného obdobia na konanie záverečnej skúšky:

- od 16. septembra 2026 do 28. septembra 2026
- od 2. februára 2027 do 12. februára 2027.

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/9cc/33624.568966.pdf>

Maturitná skúška

Riadny, náhradný a opravný termín externej časti maturitnej skúšky a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky určuje podľa § 77 zákona č. 245/2008 Z. z. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Zber údajov o žiakoch prihlásených na EČ a PFIČ MS pre školský rok 2025/2026 sa uskutoční v termíne **1. október – 31. október 2025**.

Prehľad termínov EČ a PFIČ MS

Termín	Termín	Predmet
riadny termín	10. 3. 2026	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra
	11. 3. 2026	cudzie jazyky
	12. 3. 2026	matematika
	13. 3. 2026	slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
náhradný termín	8. 4. – 13. 4. 2026	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
	2. 9. – 5. 9. 2025*	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
	2. 9. – 7. 9. 2026**	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
opravný termín	2. 9. – 5. 9. 2025*	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra
	2. 9. – 7. 9. 2026**	slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, cudzie jazyky, matematika, slovenský jazyk a slovenská literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra

*opravný/náhradný termín pre školský rok 2024/2025; **opravný/náhradný termín pre školský rok 2025/2026

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/9cc/33624.568966.pdf>

Absolventská skúška

Termín mimoriadneho skúšobného obdobia na vykonanie absolventskej skúšky určuje podľa § 79 ods. 3 zákona č. 245/2008 Z. z. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR.

Riadny termín skúšobného obdobia na vykonanie absolventskej skúšky:

- 1. jún 2026 – 26. jún 2026
- pred júnom, najskôr však vo februári 2025/2026 – možno vykonať na hudobnom a dramatickom konzervatóriu absolventské výkony z profilového predmetu alebo profilových predmetov a na tanečnom konzervatóriu absolventský výkon z hlavného odboru štúdia

Mimoriadny termín skúšobného obdobia na vykonanie absolventskej skúšky

- od 7. septembra 2026 do 28. septembra 2026
- od 2. februára 2027 do 12. februára 2027

Zdroj: <https://www.minedu.sk/data/att/9cc/33624.568966.pdf>

Spracovala: JUDr. Ester Belišová

Prehľad dôležitých termínov aj na direktor.sk v časti KALENDÁR
alebo v časti RIADENIE ŠKOLY – Termíny a plánovanie

ZÁŠKOLÁCTVO ŽIAKOV

* MOŽNOSTI JEHO ELIMINÁCIE A PREVENČIE *

prof. PhDr. Ingrid Emmerová, PhD.

Pedagogická fakulta KU,
Katedra pedagogiky a psychológie

Príspevok sa zaoberá záškoláctvom, ktoré patrí medzi rozšírené druhy problémového správania u žiakov základných a stredných škôl, skúma jeho príčiny a zameriava sa na možnosti školy pri jeho riešení a prevencii. Prezentuje aj základné protektívne faktory školského prostredia a poukazuje na nevyhnutnosť spolupráce školy s rodinou pri jeho výskyte.

O záškoláctve hovoríme, keď žiak úmyselne vynecháva školskú dochádzku, aby sa vyhol školským povinnostiam, napríklad kvôli strachu zo skúšok alebo šikanovania, môže mať aj charakter dobrodružstva. Ide o porušenie jedného zo základných pravidiel, ktoré vymedzujú rolu žiaka, keďže chodiť do školy je jeho povinnosťou. Predpokladom účinného riešenia a aj prevencie záškoláctva je poznanie jeho príčin. V niektorých prípadoch môže ísť o poruchu správania.

Záškoláctvo z hľadiska legislatívy

Vnútrošný poriadok školy, organizačné smernice, školský zákon vymedzujú posudzovanie ospravedlnených a neospravedlnených hodín a riešenie záškoláctva. Ak má žiak neospravedlnené hodiny, škola musí kontaktovať rodičov či zákonného zástupcu a spolupracovať na riešení. Je povinnosťou riaditeľov škôl nahlásiť obci žiaka, ktorý neospravedlnene vynechá viac ako 15 vyučovacích hodín, pri ďalšom záškoláctve úradu práce, sociálnych vecí a rodiny a obci. Pri neospravedlnenom vymeškani viac ako 60 hodín v školskom roku to obec rieši ako priestupok a môže rodičom (príp. zákonným zástupcom) uložiť pokutu.

Záškoláctvo legislatívne upravuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a zákon č. 600/2003 Z. z. o prídatku na dieťa. Podľa školského zákona je povinná školská dochádzka 10-ročná a trvá najviac do konca školského roku, v ktorom žiak dovŕši 16. rok veku.

Záškoláctvo z hľadiska štatistiky a výskumu

Podľa údajov z ročných výkazov V12 Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR predstavuje záškoláctvo (čiže zanedbávanie školskej dochádzky) dominantný dôvod vykonávania sociálnej kurately pri problémovom správaní detí a mládeže. V roku 2024 riešili jej pracovníci spolu 14 712 prípadov, z toho zanedbávanie školskej dochádzky predstavovalo 6 646 prípadov.

Skutočnosť, že záškoláctvo patrí medzi rozšírené druhy problémového správania žiakov základných i stredných škôl, dokazujú aj výsledky celoslovenských výskumov – prieskum HBSC uskutočnený v rokoch 2021/2022 odhalil, že približne štvrtina škôl považuje záškoláctvo za závažný a stredne závažný vnútorný problém svojej školy (Boberová, 2023).

Zistenia Štátnej školskej inšpekcie (2024) ukazujú, že v školskom roku 2022/2023 subjekty na prvom stupni zaznamenali 62 929 neospravedlnených hodín s výrazným podielom žiakov z marginalizovaných rómskych komunit, na druhom stupni školy evidovali 66 910 neospravedlnených hodín, z nich 47 540 vymeškali žiaci z MRK.

Janková (2025) prezentuje výsledky výskumu ohľadom záškoláctva žiakov bežných a špeciálnych ZŠ a SŠ. Počet neospravedlnených hodín na žiaka v roku 2024 v základných školách bol 4,92 hodiny, na prvom stupni 4,3 a na druhom 5,5 hodiny na žiaka. Gymnázia majú najnižší priemerný počet neospravedlnených hodín. Najväčšie rozdiely sa prejavujú medzi strednými odbornými školami a gymnáziami. Špeciálne základné a stredné školy vykazujú výrazne vyššie hodnoty.

Sociálnopatologické dôsledky a úloha rodičov pri záškoláctve

Záškoláci svoj voľný čas trávia rôzne, od relatívne neškodného sledovania televízie či čítania doma, cez túlanie sa až po fajčenie, pitie alkoholu, návštevy pohostinstiev a herní, dokonca dopúšťaním sa delikventného správania. Záškoláctvo má úzku súvislosť s ostatnými sociálnopatologickými javmi, ktoré majú vážnejší charakter. Záškoláctvo patrí k nevhodnému správaniu žiaka, ku ktorému sa často pridružia klamstvo, podvod, ale i užívanie drog, agresívne správanie a pod., dokonca sa môže stať jedným z kriminogénnych faktorov, a to najmä v prípade skupinového záškoláctva, kedy v rovesníckej skupine dochádza k deviantným formám konania.

Osobitným problémom je **záškoláctvo s vedomím rodičov**. Ako uvádzajú Bělík a Hoferková (2017), ide o prípady, keď rodičia o záškoláctve buď vedia, alebo svoje dieťa do školy neposielajú. Dôvodom môže byť odmietavý postoj k hodnote vzdelania a ku škole, prílišná slabosť vo vzťahu k dieťaťu, pomoc dieťaťa v domácnosti, dokonca spolupodieľanie sa dieťaťa na kriminálnej činnosti rodiny.

Rodičovské ospravedlnenky majú pri záškoláctve veľmi negatívny vplyv, pretože rodičia týmto spôsobom podporujú podvodné a klamlivé správanie, čím u svojich detí formujú nežiaduce charakterové vlastnosti a negatívny postoj ku škole, pričom im poskytujú návod, ako sa vyhnúť riešeniu problémov.

Príčiny záškoláctva

Existujú dva druhy záškoláctva:

- **individuálne** – považované za vážnejšie, dieťa vtedy samé bojuje so stresom a strachom,
- **skupinové záškoláctvo** – môže byť prejavom zábavy.

Záškoláctvo môže vzniknúť z rôznych **príčin**, ako sú:

- vplyv rodiny, školy, rovesníkov alebo samotného žiaka;
- v škole – strach z hodnotenia, šikanovania, alebo snaha vyhnúť sa nepríjemným situáciám, odpor k učiteľovi, vzdor či rebelantstvo, pocit krivdy, neistota v spoločnosti druhých detí alebo príslušnosť k rovesníckej skupine, kde je záškoláctvo považované za bežné správanie; zlé sociálne vzťahy v škole;
- v rodinnom prostredí – nezáujem rodičov, nevhodné výchovné štýly či ich zlý príklad, príliš vysoké očakávania a neprimerané nároky na dieťa;
- reakcia na návrat po dlhšej neprítomnosti, po chorebe, alebo na ťažkosti s prispôbením sa novým podmienkam alebo ľuďom;
- zneužívanie návykových látok – obstaranie drog aj nedostatok motivácie na školské povinnosti pod vplyvom látok.

Na školskú fóbiu, ako na zvláštnu a patologickú formu zanedbávania školskej dochádzky, upozorňuje Bělík (2012). Ide o súbor psychických a psychosomatických príznakov, pre ktoré žiak nechce a nemôže chodiť do školy (pocity úzkosti, strach zo zlyhania sprevádzané bolesťami hlavy, brucha a pod.).

Prevenia záškoláctva

Keď sa objaví prípad záškoláctva, je dôležité ho **dôkladne vyšetriť a zistiť príčinu** a rozlíšiť, či ide o prvý prípad alebo sa záškoláctvo opakuje. Pozornosť treba venovať žiakom už pri malej absencii. Na prevenciu

záškoláctva by mala škola zaviesť jasné pravidlá a vytvoriť prostredie bez strachu. Je tiež nutné riešiť spúšťacie mechanizmy vedúce k záškoláctvu, ako sú problémy medzi žiakmi a učiteľmi, zlý vzťah k škole či problémy s učením. Kladná motivácia na vyučovanie je kľúčová. Učitelia by mali zvlášť sledovať okrajových žiakov a tých zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Zapletal a Vochozka (2025) v súvislosti s prevenciou a intervenciou na znižovanie záškoláctva odporúčajú školám, aby poskytovali väčšiu podporu problémovým žiakom (napr. poradenstvo, doučovanie), zlepšenie komunikácie (s rodičmi i žiakmi), zníženie tlaku na výkon, zabezpečenie spravodlivého hodnotenia, podporovanie extrovertných aj introvertných žiakov, zväčšenie väčšej flexibility vo výučbe, realizovanie prevencie šikanovania a zvýšenie povedomia o dôsledkoch absencie na ich vzdelanie a budúcnosť.

Antolová (2022) považuje za prínosnú včasnú intervenciu, aplikovanie vhodnej intervencie na konkrétneho žiaka v konkrétnej situácii, multidisciplinárnu spoluprácu odborníkov pri danom prípade, zaznamenávanie podrobných postupov a krokov, poskytovanie podpory, sprevádzania a spätnej väzby žiakovi aj jeho zákonným zástupcom. Posledným krokom môže byť výchovné opatrenie rozhodnutím súdu o predbežnom opatrení – umiestnenie žiaka do špeciálno-výchovného zariadenia: diagnostického centra, liečebno-výchovného sanatória či reedukačného centra. Treba sa vyhnúť kritizovaniu (zo strany zákonného zástupcu, pedagóga alebo iného pedagogického a odborného zamestnanca), moralizovaniu, ale naopak, snažiť sa pátrať po prvotnom impulze, ktorý spustil záškoláctvo, ďalej bagatelizovaniu problému žiaka, stereotypnému pohľadu na situáciu, uspokojeniu sa s nedostatočným zdôvodnením záškoláctva zo strany žiaka, resp. zákonného zástupcu s cieľom vyhnúť sa konfliktnej situácii.

Bezpečnosť školského prostredia je základnou podmienkou na optimálny výchovno-vzdelávací proces a predstavuje tiež významný faktor prevencie záškoláctva. Bezpečnosť v škole by mala byť samozrejmosťou pre všetkých žiakov bez ohľadu na vek, pohlavie či sociálne prostredie, z ktorého pochádzajú. Medzi kľúčové faktory, ktoré ovplyvňujú sociálnu a psycho-emocionálnu bezpečnosť školského prostredia, Bellová (2025) zaraďuje kvalitu medziľudských vzťahov, prevenciu šikanovania, podporu učiteľov, emocionálnu inteligenciu a inkluzívne prostredie.

V škole treba realizovať prevenciu rizikového správania, kedy okrem špecifickej prevencie, zameranej na jednotlivé druhy problémového správania, treba realizovať aj nešpecifickú prevenciu. V rámci nej je nutné u žiakov rozvíjať sociálne spôsobilosti, podporovať

efektívne riešenie problémov a konfliktov, rozvíjať sociálnu komunikáciu, empatiu i asertívne správanie. Hodnoty študentov a normy ich správania treba upraviť tak, aby sa záškoláctvo alebo prejavy rizikového či problémového správania nejavili ako žiaduce či moderné, a ani ako neutrálna sociálna norma.

V rámci vyučovacieho procesu a výchovného pôsobenia na žiakov je nutné prepojenie kognitívnej, afektívnej a konatívnej zložky osobnosti u žiakov, čiže prepojenie preventívneho pôsobenia na vedomosti – postoje – sociálne zručnosti.

S bezpečnosťou sa úzko spája aj wellbeing človeka. **Wellbeing** chápeme ako stav subjektívnej pohody, kedy možno plne rozvíjať fyzickú emocionálnu, sociálnu a duchovnú oblasť a žiť plnohodnotný a spokojný život. Fyzická oblasť súvisí najmä s telesným zdravím a bezpečím, emocionálna sa odráža v kladnom vnímaní seba samého v dôvere v druhých, sociálna súvisí s empatiou, udržiavaním vzťahov, schopnosťou spolupráce a efektívnej komunikácie a duchovná s hodnotami a etickými princípmi. Ako uvádza Tišťanová (2025), podpora wellbeingu, ktorá môže zahŕňať rôzne pedagogické prístupy a aktivity podporujúce emocionálny, sociálny a kognitívny rozvoj žiakov, je kľúčová na vytváranie pozitívneho a efektívneho vzdelávacieho prostredia.

Je vhodné realizovať rôzne kooperatívne aktivity. Aplikovanie **kooperatívneho učenia** podporuje adekvátnu interakciu s rovesníkmi, rozvíja prosociálne správanie, významne prispieva k socializácii osobnosti žiaka. Napomáha interiorizácii hodnôt a noriem správania, podporuje sebavedomie, pracovnú morálku, asertivitu aj empatiu, prevzatie zodpovednosti za svoje činy a úsilie. Najväčší prínos spočíva v sociálnom a morálnom rozvoji žiakov. Žiaci sa naučia lepšie poznávať seba a iných, adekvátne komunikovať, správne riešiť konflikty, byť tolerantní a znášanliví, znižovať svoju agresivitu a rozvíjať asertívne správanie sa.

 Škola zohráva jednu z najdôležitejších úloh pri socializácii žiakov.

V rámci socializácie je nevyhnutné podporovať spoluprácu, rozvíjať u žiakov sociálne spôsobilosti, podporovať efektívne riešenie problémov a konfliktov, rozvíjať sociálnu komunikáciu, empatiu i asertívne správanie. Čo najširšie uplatňovanie kooperácie medzi žiakmi je výrazným preventívnym faktorom pred vznikom šikanovania i ďalších foriem nevhodného správania u žiakov.

Za efektívnu nešpecifickú prevenciu možno považovať **vytváranie pozitívnej sociálnej a psychickej klímy** v škole a v triede. Charakter vzťahov v škole vytvára

tzv. školskú psychickú klímu, ktorá ovplyvňuje výkonnosť žiakov, ale aj učiteľov, buď v pozitívnom, alebo negatívnom zmysle. Primárna prevencia má prispievať k vytvoreniu takej sociálnej klímy, ktorá nie je priaznivá k podpore a rozvoju rizikového správania. Medzi základné podmienky prevencie patrí vytváranie pozitívnej sociálnej klímy v škole s otvorenými a priateľskými vzťahmi. Pozitívna klíma dáva žiakom pocit bezpečia. Klíma triedy je súčasťou klímy školy, sociálna klíma triedy a sociálna klíma školy sa navzájom ovplyvňujú. Pozitívnu klímu vytvárajú otvorené a pozitívne vzťahy, kvalita vzťahov sa odráža na spôsobe komunikácie a spôsobe riešenia konfliktov a problémov.

Rozhodujúcu úlohu pri tvorbe pozitívnej klímy triedy má triedny učiteľ, ovplyvňuje to, ako sa budú vzťahy v triede vyvíjať, no všetci učitelia vplývajú na klímu triedy i školy. Klímu pozitívne ovplyvní aj pôsobenie odborných zamestnancov v škole. Riaditelia by podľa skladby svojich žiakov a problémov, ktoré sú špecifické, mali mať možnosť vybrať si a zamestnať odborného zamestnanca, ktorého potrebujú – sociálneho pedagóga, školského psychológa, špeciálneho pedagóga, liečebného pedagóga a pod. Pedagogickí a odborní zamestnanci, ako aj vedenie školy, musia aktívne pracovať na vytváraní pozitívnej klímy.

Spolupráca školy s rodinou je dôležitá a pri riešení problémov v správaní žiakov je priam nevyhnutná. Rodina spolu so školou predstavujú dominantné výchovné a socializačné činitele. Dobrá vzájomná spolupráca školy a rodiny má pozitívny vplyv na žiakov. Pod spoluprácou školy a rodiny sa rozumejú aktivity pedagogických a odborných zamestnancov školy a rodičov slúžiace k zjednocovaniu sa v otázkach výchovy a vzdelávania žiakov.

Aktívna spolupráca školy s rodičmi je dôležitým kvalitatívnym ukazovateľom školy, ako aj základným predpokladom úspešnosti výchovno-vzdelávacieho procesu, ovplyvňuje aj klímu školy.

Náročná je komunikácia rodiča a pedagogického alebo odborného zamestnanca, ak sa týka problému žiaka, či už jeho výsledkov, alebo nevhodného správania. Bielešová a Koreňová (2021) približujú **mediačné zručnosti**, ktoré môžu pomôcť naštartovať rozumný dialóg, pričom je potrebné nájsť pre riešenie sporu alebo problému vhodné miesto. Zamestnanec školy by mal dopriať rodičom čas vyrozprávať sa (človek prirodzene posudzuje problém najmä zo svojho hľadiska; ak sformuluje svoje aktuálne prežívané pocity, po ich vyslovení mu pomôžu reflektovať situáciu, stlmia hnev a naštartujú proces sebakontroly). Je vhodné prejsť pochopenie. Po odznení emócií je čas na formulovanie predstáv o vyriešení sporu či problému.

Ideálnym záverom je jasné a stručné sformulovanie dohody a ďalšieho postupu, vrátane spísania.

Citlivo treba pristupovať v situácií, kedy žiak potrebuje **odbornú pomoc**. Pedagogický či odborný zamestnanec musí rodičovi vysvetliť, že vyhľadať odborníka je predovšetkým v záujme jeho dieťaťa, prípadne sprostredkuje aj kontakt na poradenské zariadenie, pričom musí byť pri komunikácii s rodičmi empatický aj profesionálny.

Ak rodič nespolupracuje so školou a podporuje záškoláctvo svojho dieťaťa, učiteľ ho môže upozorniť, že v zmysle zákona pri vymeškaní 100 a viac neospravedlnených hodín za jeden školský rok, môže ísť o podozrenie zo spáchania trestného činu ohrozenia mravnej výchovy v dôsledku umožnenia vedenia záhaľčivého života.

Pri komunikácii s rodičmi treba používať zrozumiteľný jazyk, vyhýbať sa zložitým otázkam a cudzím slovám, komunikovať pokojne a rozvážne, neuvádzať rodiča do rozpakov. Rodičia majú právo byť informovaní

o výchove a vzdelávaní svojho dieťaťa, aj sa na nich spolupodieľať. Učiteľ či odborný zamestnanec zachováva autonómiu svojej práce, rodičov však nemôže poúčať ani kritizovať. Treba si uvedomiť aj možné bariéry a prekážky v komunikácii učiteľov a rodičov.

 Spolupráca školy s rodinou je dôležitá vo všeobecnosti, je vhodná aj pri prevencii, ale vyslovene nevyhnutná je pri riešení problémového správania žiakov.

Záver

V školskom prostredí je nutné dôsledne riešiť i menej závažné problémy v správaní žiakov, pretože ich prehliadanie či podceňovanie môže u nich viesť k závažnejším formám deviantného správania. Treba venovať pozornosť žiakovi už pri nižšom počte neospravedlnených hodín. Dôsledné riešenie problémového správania zabráni jeho prehlbovaniu u daného žiaka a zároveň pôsobí preventívne na ďalších žiakov. ■

Príspevok je výstupom projektu KEGA č. 008KU-4/2025 Tvorba e-metodik a inštruktážnych videí na princípoch kooperatívnych metód učenia v druhom vzdelávacom cykle nového ŠVP v kontexte prierezových gramotností.

LITERATÚRA:

1. ANTOLOVÁ, J. *Dieťa a záškoláctvo*. Bratislava : 2022, 8 s. Dostupné na: www.vudpap.sk
2. BĚLÍK, V. *Rizikové chování a jeho prevence v terciárním vzdělávání pedagogů*. Hradec Králové : 2012. 125 s. ISBN 978-80-7435-237-9
3. BĚLÍK, V. – HOFERKOVÁ, S. Problematika záškoláctví v českých školách. In *Vychovávateľ*. 2017, č. 5 – 6, s. 33 – 38. ISSN 0139-6919
4. BELLOVÁ, S. Klíčové faktory ovlivňující sociální a psycho-emocionální bezpečnost v školském prostředí. In *Škola pre život – Bezpečné a podporujúce edukačné prostredie*. Dubnica nad Váhom : 2025, s. 9 – 16. ISBN 978-80-8222-066-0
5. BIELESZOVÁ, D. – KOREŇOVÁ, S. *Sebariadenie a manažérska etika v školskom prostredí*. Bratislava : 2021, 188 s. ISBN 978-80-571-0440-7
6. BOBEROVÁ, Z. Školské prostredie. In MADARASOVÁ GECKOVÁ, A. – HUSÁROVÁ D. a i. *Sociálne determinanty zdravia školákov HBSC – Slovensko – 2021/2022*. Košice : 2023, 287 – 310 s. ISBN 978-80-574-0213-8
7. JANKOVÁ, M. *Záškoláctvo u žiakov základných a stredných škôl. Špecifiká a vývoj v bežných a špeciálnych školách*. Bratislava : 2025, 20 s. Dostupné na: www.cvtisr.sk
8. *Ročný výkaz V12 MPSVR SR o vykonávaní opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately za rok 2024*. Dostupné na: www.upsvr.gov.sk
9. Štátna školská inšpekcia. *Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2023/2024*. Dostupné na: www.ssiba.sk
10. TIŠŤANOVÁ, K. Ako podporiť wellbeing žiaka aj učiteľa vo vyučovaní? In *Škola pre život – Bezpečné a podporujúce edukačné prostredie*. Dubnica nad Váhom : 2025, s. 221 – 230. ISBN 978-80-8222-066-0
11. ZAPLETAL, L. – VOCHOZKA, M. Záškoláctví – souvislost s bezpečností žáků. In *Škola pre život – Bezpečné a podporujúce edukačné prostredie*. Dubnica nad Váhom : 2025, s. 231 – 248. ISBN 978-80-8222-066-0

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Online katalóg vzdelávania 2025/2026

Národný inštitút vzdelávania a mládeže predstavuje na školský rok 2025/2026 svoju ponuku programov vzdelávania a odborných podujatí prostredníctvom online katalógu.

Tento katalóg je systematicky usporiadaný podľa druhov programov a prioritných tém, pričom reflektuje aktuálne potreby pedagogických a odborných zamestnancov. Zameriava sa na kľúčové témy MŠVVaM SR, ktoré súvisia s Národným programom rozvoja výchovy a vzdelávania, Plánom obnovy a odolnosti SR a Programovým vyhlásením vlády SR. Prioritami sú kurikulárne zmeny v základnom vzdelávaní, inkluzívne vzdelávanie, implementácia systému podporných opatrení v školách, duševné zdravie a digitálna transformácia vzdelávania. Prihlasovanie je sprístupnené od 25. júna 2025. Registrácia a vytvorenie profilu sú vysvetlené v návode dostupnom na webstránke NIVaM.

Zdroj: <https://edu.nivam.sk/sk/katalog-25-26>

ĎALŠIE VZDELÁVANIE PEDAGOGICKÝCH ASISTENTOV

* MAPOVANIE MOŽNOSTÍ *

PaedDr. Simona Dulovics Sámelová, PhD.
Katedra pedagogiky a andragogiky
Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela
v Banskej Bystrici

V slovenskom vzdelávacom systéme získava inkluzívne vzdelávanie na význame, čím sa zvyšujú nároky na pedagogických asistentov. Títo odborníci podporujú integráciu všetkých žiakov poskytovaním individuálnej podpory a zlepšovaním triednej klímy. Ich kompetencie sa v súlade s legislatívou rozširujú. Avšak čelia výzvam, ako sú obmedzené možnosti ďalšieho vzdelávania a nedostatok pracovných miest.

Slovenský vzdelávací systém sa v súčasnosti orientuje na inklúziu, čo zvyšuje nároky na pedagogických asistentov a ich vzdelávanie. Inkluzívne vzdelávanie má zabezpečiť prístup ku kvalitnému vzdelaniu pre všetkých žiakov bez ohľadu na ich schopnosti. Pedagogický asistent zohráva kľúčovú úlohu ako sprievodca, ktorý učí žiakov vzájomnej podpore a porozumeniu, čím podčiarkuje jedinečnosť každého a prispieva k pozitívnemu rastu. Bagalová a kol. (2015, s. 5) výstižne konštatujú: „Inkluzívne vzdelávať znamená vytvoriť v školách pre všetkých žiakov bez rozdielu také podmienky na vzdelávanie, ktoré im pomôžu prekonať bariéry v učení a podporia rozvoj ich individuálneho potenciálu.“ Podľa Belkovej (2010) je nevyhnutné klásť dôraz na formovanie školského prostredia, ktoré je oslobodené od akejkoľvek diskriminácie a učí žiakov odmietat' predsudky, vzájomne sa rešpektovať a akceptovať bez ohľadu na rasu, pohlavie, rodinné pomery, náboženstvo, zdravotné postihnutie alebo orientáciu.

Úloha a kompetencie pedagogických asistentov

Vzhľadom na rastúci dôraz na inkluzívne vzdelávanie sa kompetencie pedagogických asistentov postupne rozširujú. Podľa najnovších legislatívnych zmien [zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov; vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 437/2009 Z. z., ktorou sa ustanovujú kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre jednotlivé kategórie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov v znení neskorších predpisov; zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov] môžu asistenti nielen podporovať individuálne potreby žiakov, ale aj

pomáhať pri diferenciacii vyučovacích metód, spolupracovať s odbornými zamestnancami školy (špeciálnymi pedagógmi, psychológmi, sociálnymi pedagógmi) a zúčastňovať sa na príprave individuálnych vzdelávacích programov pre žiakov so znevýhodneniami.

Horáčková (2015) poukazuje na to, že pedagogický asistent nemá presne stanovený pracovný postup; ten sa dynamicky odvíja od špecifických potrieb a konkrétneho znevýhodnenia každého žiaka. Kľúčovým aspektom práce pedagogického asistenta sa stáva požiadavka aj na prácu s intaktným žiakom v triede. Počas vyučovania preto pedagogický asistent pozoruje obe skupiny – žiakov so znevýhodnením aj intaktných žiakov, analyzuje ich správanie a proces učenia, sleduje ich pokroky alebo rezervy v učive a pomáha im pri opakovaní či objasňovaní náročnejšieho učiva alebo zadaní. Keď asistent spolupracuje s celou triedou a podporuje všetkých, významne prispieva k formovaniu pozitívnej klímy triedy, vzájomnému porozumeniu a budovaniu ich vyššieho sebedomia.

Okrem akademickej podpory zohráva pedagogický asistent dôležitú úlohu pri sociálnej a emocionálnej inklúzii. Pomáha im zvládať stresové situácie, budovať sebadôveru a rozvíjať komunikačné schopnosti. Individuálny prístup pedagogického asistenta je kľúčový najmä pre žiakov so znevýhodneniami, ktorí si vyžadujú špecifické metódy výučby a neustálu podporu pri zvládaní každodenných školských povinností.

Kompetenčný model a prax

Jedným z relevantných rámcov na pochopenie kompetencií pedagogického asistenta je **kompetenčný model**, ktorý vypracovali Korpan, Sheffield & Verwoord (2015), kde každá profesijná kompetencia je naplnená požadovanými vedomosťami a spôsobilosťami. Každý

pedagogický asistent by sa mal k profesijným štandardom neustále vracat' a reflektovať, akým spôsobom a do akej miery ich naplňa.

Kompetenčný model je rozdelený do 4 oblastí:

- 1. Reflexia je kľúčová.** Pedagogický asistent reflektuje hodnoty a ciele výchovy a vzdelávania, učiteľov systém učenia, vlastné skúsenosti a zručnosti, hodnotí, ako sa využité stratégie vzdelávania prejavujú pri práci so žiakmi. Reflexia pomáha k aktívnemu prístupu vo vyučovacom procese a k podpore práce učiteľa čo najefektívnejším spôsobom.
- 2. Vzdelávanie sa a rozvíjanie zručností** – úlohou je snaha o celoživotné vzdelávanie a rozširovanie svojich zručností a spôsobilostí učiť. Pedagogický asistent by mal neustále hľadať možnosti, špecializované kurzy, semináre, školenia, ktoré ho posunú vpred k lepšej práci cielene orientovanej na žiakov.
- 3. Schopnosť** – pedagogický asistent sa v každom smere musí správať ako profesionál, správne si nastaviť rovnováhu medzi súkromím a prácou, správať sa eticky voči žiakom, usilovať sa o efektívnu a férovú komunikáciu so žiakmi, učiteľmi ale aj s rodičmi.
- 4. Kompetencie** – pedagogický asistent musí v práci ukázať a využiť svoje schopnosti pracovať podľa pokynov, vykonávať zverené úlohy, naplňať očakávania vedenia školy, učiteľa a pod.

Výzvy pedagogických asistentov na Slovensku

V slovenskom kontexte sú pre pedagogických asistentov určujúce **profesijné štandardy**, ktoré boli v roku 2023 inovované a sú výstupom národného projektu NP TEACHERS (NIVaM, 2023). Skladajú sa zo súboru profesijných kompetencií, ktoré vytvárajú kompetenčný profil pedagogického zamestnanca. Sú zoradené do troch oblastí a opisujú profesijnú činnosť pedagogického asistenta:

- 1. Dieťa/žiak** – obsahuje profesijné kompetencie zamerané na poznanie dieťaťa/žiaka vo výchovno-vzdelávacom procese.
- 2. Výchovno-vzdelávací proces** – obsahuje profesijné kompetencie zamerané na procesy plánovania a prípravy, realizácie a hodnotenia výchovno-vzdelávacieho procesu, smerujúce k rozvoju dieťaťa/žiaka.
- 3. Pedagogický asistent** – obsahuje profesijné kompetencie súvisiace s profesiou pedagogického zamestnanca, jeho sebazdokonaľovaním, spolupracou so školskou komunitou a podieľaním sa na rozvoji školy, školského zariadenia.

Stotožňujeme sa s názorom Šuhajdovej (2023), ktorá poukazuje na to, že hoci vyhláška č. 173/2023 Z. z.

o kvalifikačných predpokladoch pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov jasne vymedzuje kľúčové kritériá pre pedagogických asistentov (kvalifikácia, bezúhonnosť, zdravotná spôsobilosť, ovládanie štátneho jazyka), **opomína konkretizovať osobnostné predpoklady**. Tieto sú pritom mimoriadne dôležité nielen z hľadiska prístupu k plneniu pracovných povinností, ale predovšetkým vo vzťahu k žiakom so znevýhodneniami.

Napriek existencii definovaných kompetencií, realita ich počiatkovej prípravy a kontinuálneho vzdelávania na Slovensku čelí viacerým výzvam. Efektívnosť práce pedagogického asistenta priamo súvisí s úrovňou jeho prípravy a ochotou ďalej sa vzdelávať. Je nevyhnutné im zabezpečiť prístup k odborným školeniam, metodickým materiálom a supervízii, čo by im umožnilo lepšie zvládať náročné situácie v triede a poskytovať adekvátnu podporu žiakom aj učiteľom. Hoci počet pedagogických asistentov v posledných rokoch stúpol, stále je nedostatočný na pokrytie potrieb škôl. Nedostatok systematického vzdelávania a metodickej podpory pre pedagogických asistentov negatívne ovplyvňuje kvalitu ich práce. Mnohé školy sa stretávajú s obmedzenými možnosťami ďalšieho vzdelávania, čo má za následok nedostatočné odborné znalosti o efektívnych stratégiách práce so žiakmi s rôznymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

 Zásadným krokom je preto implementácia systémového prístupu k ďalšiemu vzdelávaniu pedagogických asistentov, zavedenie štandardizovaných metodických materiálov a posilnenie ich kompetencií v oblasti inkluzívneho vzdelávania.

Na vykonávanie činnosti pedagogického asistenta je požadované vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa alebo úplné stredné odborné vzdelanie. V prípade ukončenia prvého stupňa vysokoškolského vzdelania nepedagogického študijného programu je pedagogický zamestnanec povinný začať štúdium pedagogického smeru do dvoch rokov od vzniku pracovného pomeru, ktoré musí byť ukončené do štvrtého roku trvania pracovného pomeru. Ak zamestnanec nesplní danú podmienku do určenej lehoty, považuje sa to za nesplnenie kvalifikačného predpokladu. Ukončenie doplňujúceho pedagogického štúdia je povinné, nie je možné od požiadavky upustiť.

Aj napriek rôznorodosti a širokému spektru kompetencií pedagogických asistentov sa stále objavuje množstvo obmedzení a limitov pri výkone ich práce. Nemajú právomoc navrhovať zmeny v osnovách, podľa ktorých sa žiaci vzdelávajú. Taktiež by mali neustále

všetky svoje kroky konzultovať s vyučujúcimi a bez ich vedomia nemeniť vopred dohodnuté postupy a kroky. Pedagogickí asistenti sa aj preto často stretávajú s nepochopením ich práce a kompetencií.

Úloha pedagogických asistentov sa vďaka rozvoju digitálnych technológií stáva komplexnejšou a náročnejšou. Predstavujú aj digitálnych sprostredkovateľov, ktorí pomáhajú žiakom s rôznymi potrebami využívať výhody moderných technológií. Zároveň sa otvárajú nové možnosti individualizácie vzdelávania a zlepšovania kvality života žiakov.

V kontexte imperatívu celoživotného vzdelávania a dynamického spoločenského vývoja je nevyhnutné konštatovať, že doteraz nadobudnuté vedomosti, zručnosti a kompetencie predstavujú fundamentálny rámec, avšak slúžia primárne ako východisko pre kontinuálne profesijné vzdelávanie. Rápidny pokrok, meniace sa sociálne paradigmy, akcent na inkluzívne vzdelávanie a akcelerujúci nárast žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami si vyžadujú permanentnú potrebu vzdelávania a sebazvdelávania. Ako **primárne bariéry v procese ďalšieho vzdelávania pedagogických asistentov** možno identifikovať:

- časové obmedzenie: extenzívne pracovné zaťaženie a rodinné záväzky môžu limitovať možnosti pedagogických asistentov pre aktívnu účasť na ďalšom vzdelávaní;
- finančné reštrikcie: participácia na niektorých kurzoch a seminároch je často spojená s finančnými nákladmi;
- informačné deficity: nie všetci pedagogickí asistenti disponujú adekvátnym prístupom k informáciám o dostupných formách a možnostiach ďalšieho vzdelávania.

Prieskum

S cieľom získať empirické dáta o aktuálnych problémoch, s ktorými sa pedagogickí asistenti stretávajú v praxi v súvislosti s možnosťami ich ďalšieho vzdelávania a efektívnou naplnením svojich kompetencií, bol realizovaný prieskum. Dotazník vlastnej konštrukcie obsahoval tvrdenia s mierou súhlasu na škále a otvorené otázky na vyjadrenie názoru. Distribuovaný bol elektronicky cez celoslovenskú Facebook skupinu „Asistenti učiteľov“ kvôli širokému dosahu, efektívnosti zberu dát.

Prieskumná vzorka: 145 respondentov, 142 (97,9 %) pedagogických asistentiek a 3 (2,1 %) pedagogických asistentov. Najmladší z respondentov mal 19, najstarší 60 rokov. Vo vekovom rozpätí 18 – 25 rokov bolo 10 (6,9 %) respondentov, v rozmedzí 26 – 35 rokov bolo 37 (25,5 %) respondentov, 36 – 45 rokov malo

40 (27,6 %) respondentov a 35 (24,1 %) respondentov bolo vo vekom rozhraní 45 – 55 rokov. 56 rokov a viac malo 23 (15,9 %) respondentov. Dĺžka asistentkej praxe bola v rozmedzí do jedného roka (28 respondentov, 19,3 %), 32 (22 %) asistentov pracuje na pozícii pedagogického asistenta 1 rok, od 1 do 3 rokov pracuje 31 (21,4 %) asistentov, od 3 do 8 rokov 45 (31,1 %) asistentov a nad 8 rokov pracuje 9 (6,2 %) asistentov. Prieskumnú vzorku tvorilo 144 (99,3 %) respondentov pracujúcich na pozícii asistent/ka učiteľa, 1 (0,7 %) respondent pracuje ako asistent/ka vychovávateľa.

Dosiahnuté vzdelanie: 35 (24,3 %) respondentov má stredoškolské vzdelanie s maturitou s nepedagogickým zameraním, 27 (18,8 %) respondentov malo doplnujúce pedagogické vzdelanie po vysokoškolskom nepedagogickom štúdiu, 25 (17,4 %) respondentov malo vysokoškolské vzdelanie 1. stupňa s pedagogickým zameraním, 23 (16 %) respondentov uviedlo, že majú stredoškolské vzdelanie s maturitou s pedagogickým zameraním. 16 (11,1 %) respondentov uviedlo stredoškolské vzdelanie s maturitou s nepedagogickým zameraním. 14 (9,7 %) respondentov malo vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa s nepedagogickým zameraním a 4 (2,7) respondenti uviedli, že majú vysokoškolské vzdelanie 1. stupňa s nepedagogickým zameraním.

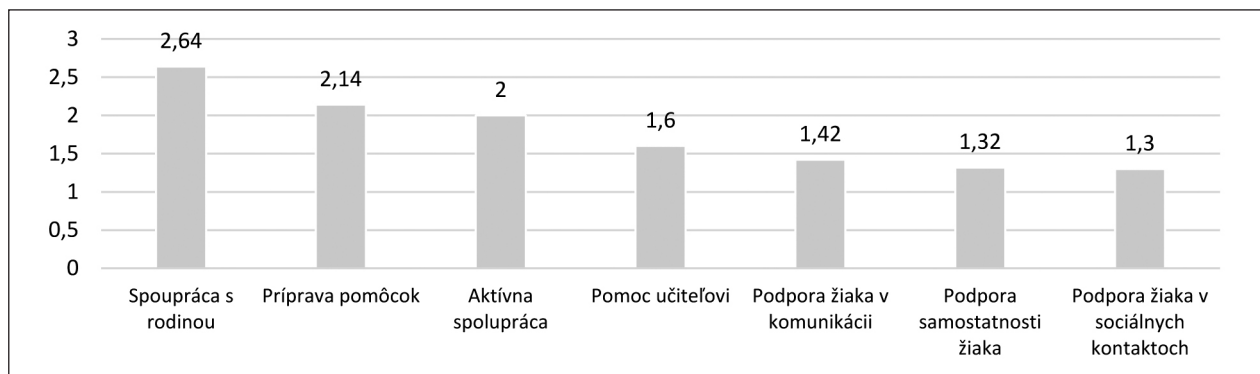
Na 5-stupňovej škále (1 – veľmi prínosný, 2 – prínosný, 3 – neviem posúdiť, 4 – málo prínosný, 5 – neprínosný) sme zisťovali, ako vnímajú pedagogickí asistenti svoj prínos pre učiteľa a žiaka vo vyučovacom procese.

V oblasti **pomoci učiteľovi** vo vyučovacom procese vnímajú svoj prínos na hodnote zodpovedajúcej možnosti na úrovni 1,6 (veľmi prínosný až prínosný). V oblasti **pomoc žiakovi** vo vyučovacom procese sa vyrátaný priemer nachádzal na hodnote 1,42 (veľmi prínosný). Nízke priemerné hodnoty naznačujú, že pedagogickí asistenti vnímajú svoj prínos pre učiteľa a žiakov vo vyučovacom procese ako významný.

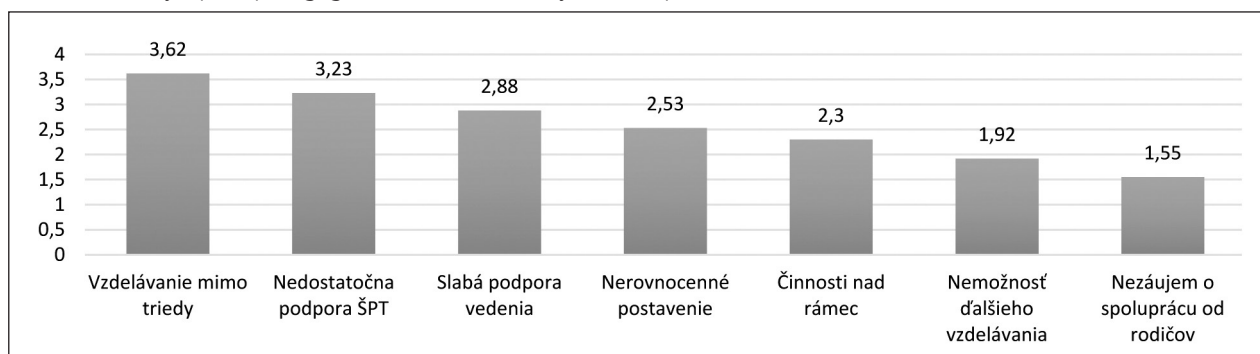
Zisťovali sme najčastejšie problémy, bariéry v práci pedagogických asistentov. Ide o výroky, ktorých hodnotu mali respondenti označiť na škále (1 – veľmi často, 2 – často, 3 – neviem posúdiť, 4 – zriedkavo, 5 – nikdy), pričom uvádzame priemerné hodnoty odpovedí respondentov.

Za najväčšiu prekážku považujú *nezáujem o spoluprácu zo strany rodičov*, ktorá sa vyskytuje veľmi často (1,55). Ako častá bariéra vo svojej činnosti bol uvádzaný *nedostatok možností ďalšieho vzdelávania*, z čoho vyplýva, že respondenti majú záujem skvalitňovať svoje kompetencie a zručnosti, no treba vytvoriť možnosti

Graf 1: Prínos pedagogického asistenta v uvedených oblastiach, zdroj: vlastné spracovanie.

Graf 2: Problémy v práci pedagogického asistenta, zdroj: vlastné spracovanie.

pre ich ďalší rozvoj. Často (2,3) vykonávajú aj činnosti nad rámec. Často (2,53) respondenti vnímajú *nerovnocenné postavenie* v rámci pedagogického zboru. Nevedeli posúdiť (2,88), či *podporu vedenia* považovať za častú, prikláňali sa skôr k hodnote „neviem“.

Nedostatočnú podporu školského podporného tímu vnímajú bližšie k hodnote „neviem posúdiť“ (3,23). Tu je vhodné zdôrazniť, že spolupráca so školským podporným tímom predstavuje nevyhnutný predpoklad efektívneho fungovania pedagogického asistenta. Už len z aspektu vzdelania asistentov, kde nie každý má pedagogické a špeciálno-pedagogické vzdelanie, pričom v lehote do 2 rokov ho musí začať a do 4 ukončiť, je nevyhnutné poskytnúť pedagogickému asistentovi facilitáciu a pomoc pri práci so žiakom so znevýhodnením. Zriedkavo (3,62) sa vyskytuje vzdelávanie žiaka so znevýhodnením mimo kmeňovej triedy, keďže segregácia sa vylučuje s inkluzívnym smerovaním školy.

Palatová (2012) uvádza ako jeden z hlavných cieľov práce pedagogického asistenta *pomáhať žiakovi* pri úlohách, ktoré má splniť. Náš prieskum ukázal, že 135 pedagogických asistentov vníma najväčší prínos svojej asistentskej práce predovšetkým v **pomoci žiakovi** vo vyučovacom procese. Podľa prieskumu *To dá rozum* (2017 – 2019) by rola pedagogického asistenta mala spočívať najmä v pomoci učiteľovi.

V otvorenej otázke zisťujúcej, aké iné činnosti vykonávajú pedagogickí asistenti, 138 (95 %) z respondentov uviedlo, že **vykonáva aj prácu, ktorá nie je priamo zahrnutá v ich pracovnej náplni**. Medzi najčastejšie sa vyskytujúce odpovede patrili: *supľovanie, dozor, doučovanie žiaka, výučba Braillovoho písma, dozor v školskej jedálni, vedenie ranných kruhov, estetizácia školy, pomoc pri samoobslužných činnostiach, dezinfekcia hračiek, odprevádzanie žiakov zo školy*. Vyskytli aj odpovede, ako napr. „robím všetko vždy a všade, som ako dievča pre všetko“, ale aj „skôr som tu ako niečo navyše“.

Otvorenou otázkou sme zisťovali **činnosti, ktoré vnímajú ako zatažujúce**: *nedostatok času, preťaženie, dehonestáciu ich osoby zo strany niektorých učiteľov, nepripravenosť učiteľov na inklúziu, nezáujem rodičov o spoluprácu, žiakov, chýbajúce špeciálne alebo edukačné pomôcky, ktoré by im vedeli prácu zjednodušiť, ale aj skvalitniť*. Na niektorých školách dokonca chýba aj technické vybavenie, ktoré by mohli asistenti využívať. Ide o interaktívne tabule, počítače či tablety.

Názory a návrhy na **zlepšenie podmienok svojej práce** najčastejšie uviedli: *lepšie ohodnotenie, zabezpečenie pomôcok pri práci, viac školení s praktickými skúsenosťami, lepšia tolerancia a akceptovanie zo strany učiteľov, zvýšenie počtu asistentov a špeciálnych pedagógov, viac kompenzačných pomôcok, jasné pravidlá náplne práce, zmluva na dobu neurčitú*,

uviedli tiež, že sa vo svojej praxi stretli s nevhodnou interpretáciou kompetencií svojej práce a tiež museli plniť úlohy mimo svojej pracovnej náplne. Hapalová a kol. (2019) v *Analýze o stave školstva na Slovensku To dá rozum* uvádzajú, že časť pedagogických asistentov pri svojej práci nezriedka supluje aj činnosti, ktoré by mali patriť do kompetencií iných odborných či pedagogických zamestnancov alebo by mali byť zabezpečené pracovníkmi iných podporných služieb, ktoré však v školách absentujú.

Vyskytli sa však aj **rozdielely medzi našimi zisteniami a zisteniami v *Analýze o stave školstva na Slovensku To dá rozum*** (2019). Rozdiel v názoroch na hlavnú rolu pedagogického asistenta naznačuje, že jeho činnosť by mala spočívať najmä v pomoci učiteľovi, môže byť však ovplyvnený niekoľkými faktormi, ako napr. odlišný postup zberu dát a zloženie výskumných vzoriek. Zatiaľ čo náš prieskum sa zamerával priamo na názory pedagogických asistentov cez online dotazník distribuovaný v špecifickej Facebook skupine, projekt *To dá rozum* realizoval rozsiahlejšiu analýzu školstva, zahrnul aj perspektívu učiteľov a riaditeľov, ktorí môžu vnímať rolu asistenta primárne ako podporu pre svoju prácu. Ďalším faktorom by mohol byť vývoj v oblasti inkluzívneho vzdelávania na Slovensku v čase medzi realizáciou oboch prieskumov. S rastúcim dôrazom na integráciu a inklúziu žiakov so ŠVVP sa mohla posunúť aj dominantná percepcia úlohy asistenta smerom k priamej podpore týchto žiakov vo vyučovacom procese, čo sa odrazilo aj v odpovediach našich respondentov. Je tiež možné, že respondenti v oboch prieskumoch interpretovali pojem „pomoc učiteľovi“ odlišne. Tiež zloženie našej vzorky, s prevahou asistentiek učiteľa s rôznou dĺžkou praxe a úrovňou vzdelania, mohlo formovať ich vnímanie vlastného prínosu primárne ako podpory žiakov, s ktorými denne pracujú.

Ďalším faktorom, ktorý mohol ovplyvniť vnímanie hlavnej roly pedagogického asistenta, je **vývoj paradigmy inkluzívneho vzdelávania**. Zatiaľ čo v minulosti mohla byť rola asistenta primárne vnímaná ako podpora žiakov so ŠVVP a pomoc učiteľovi pri práci s nimi, s narastajúcim dôrazom na plnohodnotnú inklúziu sa mení aj nazeranie na jeho úlohy.

 Moderný inkluzívny prístup čoraz viac akcentuje pedagogického asistenta ako facilitátora učenia pre všetkých žiakov v triede.

Jeho úloha sa rozširuje z individuálnej podpory žiakov so ŠVVP na aktívnu participáciu pri vytváraní prístupného a podporného prostredia pre celú triedu. To zahŕňa pomoc pri diferenciacii výučby, adaptácii materiálov pre rôzne potreby žiakov, podporu spolupráce

medzi žiakmi a celkovo prispievanie k pozitívnej klíme a individualizovanému prístupu ku každému žiakovi, bez ohľadu na jeho špecifické potreby.

V tomto kontexte sa vnímanie prínosu pedagogického asistenta **posúva od exkluzívnej podpory jednotlivca k inkluzívnej podpore celého kolektívu**, kde pedagogický asistent pomáha vytvárať podmienky pre úspech každého žiaka a podporuje učiteľa v napĺňaní princípov inkluzívneho vzdelávania.

Dôležitosť ďalšieho vzdelávania pedagogických asistentov

Pre efektívne zvládanie tejto komplexnej a neustále sa vyvíjajúcej úlohy, a najmä pre prácu s čoraz rozmanitejšou populáciou žiakov s rôznorodými potrebami, **je kľúčová odborná pripravenosť pedagogických asistentov**. Je nevyhnutné, aby mali nielen dostatočné počiatočné znalosti a zručnosti, ale aj kontinuálny prístup k relevantnému a kvalitnému ďalšiemu vzdelávaniu. Iba tak budú schopní adekvátne reagovať na špecifické potreby každého žiaka, efektívne implementovať princípy inkluzívneho vzdelávania a prispievať k zlepšeniu kvality vzdelávania žiakov. Investícia do ich ďalšieho vzdelávania je nielen podporou pre samotných asistentov, ale predovšetkým nevyhnutnou podmienkou pre úspešné a udržateľné inkluzívne školstvo.

Z uvedeného aspektu kľúčovou časťou dotazníka boli otázky týkajúce sa možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických asistentov. Išlo o škálované položky, pričom uvádzame priemernú hodnotu, ktorú respondenti uvádzali na škále (1 – veľmi vysoká, 2 – vysoká, 3 – priemerná, 4 – čiastočne dostupná, 5 – nedostupná/nízka). Úroveň ďalšieho vzdelávania hodnotia ako priemernú (3) a možnosti ďalšieho vzdelávania zo strany zamestnávateľa vnímajú ako vysokú (1,87). V pracovnom čase realizujú ďalšie vzdelávanie veľmi často (2) a v mimo pracovnom čase priemerne (3,2). Zistovali sme, či absolvovali školenie, vzdelávanie alebo kurz. 140 (96,5 %) respondentov absolvovalo školenie, vzdelávanie alebo kurz, pričom 133 (92 %) z nich absolvovalo školenie z oblasti inklúzie, čo je vzhľadom na snahu o inklúziu na školách SR pochopiteľné. Keďže respondenti mohli vybrať viac odpovedí, 87 (60 %) ďalších vybralo aj odpoveď, že absolvovali školenia o poruchách učenia, 51 (35 %) z nich taktiež absolvovalo školenia zamerané na komunikáciu so žiakmi a psychologické otázky a 47 (32 %) z nich absolvovali školenia zamerané konkrétne na telesné alebo duševné znevýhodnenia žiakov so ŠVVP a postupy pri práci s nimi. Viac než polovica (80, t. j. 55,2 %) respondentov uvádza, že školenia bývajú realizované priamo na ich pracovisku a taktiež takmer polovica (60, t. j. 41,4 %) uvádza, že majú možnosť a prístup ku všetkým kurzom a školeniam, online alebo prezenčným, bez

ohľadu na to, kde sa konajú. 15 (10,4) respondentov uviedlo, že ich škola neposkytuje pedagogickým asistentom možnosti ďalšieho vzdelávania.

Potreby a preferencie profesionálneho rozvoja

Aké druhy vzdelávacích kurzov alebo školení by považovali pedagogickí asistenti za najrelevantnejšie pre profesijný rozvoj?

Najviac (119, t. j. 82 %) by prijali kurzy zamerané na špecifické potreby detí a žiakov, s ktorými pracujú. 116 (80 %) by prijalo aj kurzy zamerané na podporu a poradenstvo emocionálnej stránky žiakov, taktiež kurzy zamerané na rozvoj komunikácie so žiakmi (110, t. j. 75 %) a aj školenia o inkluzívnom vzdelávaní (110, t. j. 75 %), školenia o legislatíve a právach pedagogických asistentov by školenie využilo 76 (50,4 %) respondentov. Na základe výsledkov konštatujeme, že z hľadiska respondentov je úroveň ponúkaných vzdelávaní priemerná, no respondenti sa tieto možnosti snažia využiť čo najviac. Realizácia školení prebieha často (1,8 často) v pracovnom čase, za akýchkoľvek podmienok. Preferovanie školení v priebehu víkendov malo priemernú hodnotu 3,2, čo bolo na škále označené ako možnosť „aj v pracovnom, aj v mimopracovnom čase“, teda najmä počas víkendov.

Na základe uvedeného možno konštatovať, že treba hľadať možnosti, ako podporiť ďalšie vzdelávanie asistentov, pričom je potrebné nasledovné:

- **finančná podpora** – školy a zriaďovatelia by mali poskytovať finančnú podporu na ďalšie vzdelávanie;
- **flexibilné pracovné podmienky** – umožnenie účasti na vzdelávacích aktivitách počas pracovného času alebo poskytnutie náhrady za stratený pracovný čas;
- **informačné kampane** – šírenie informácií o dostupných možnostiach ďalšieho vzdelávania.

Moderný inkluzívny prístup a výzvy ďalšieho profesijného vzdelávania

Diverzifikovaná činnosť pedagogického asistenta zahŕňa kritickú pomoc pri prekonávaní edukačných bariér, podporu pri aplikácii špeciálnych učebných a kompenzačných pomôcok, asistenciu pri interpretácii inštrukcií a úloh, ako aj facilitáciu integrácie do rovesníckych skupín (Inklucentrum, 2021). V kontexte inkluzívneho vzdelávania pedagogického asistenta často rozširuje svoju pôsobnosť nad rámec individuálnej podpory žiakov, angažujúc sa v práci s celou triedou, čím konštituuje podporné a akceptujúce prostredie. Kooperácia s učiteľom pri didaktickom plánovaní, realizácii vyučovania, adaptácii kurikulárnych materiálov a hodnotení žiackeho progresu je fundamentálnym komponentom jeho činnosti.

Moderný inkluzívny prístup čoraz viac akcentuje rolu pedagogického asistenta ako facilitátora učebného procesu pre všetkých žiakov v triede. Jeho kompetenčný rámec sa rozširuje z primárne individuálnej podpory žiakov so ŠVVP na aktívnu participáciu pri konštrukcii prístupného a podporného edukačného prostredia pre celý kolektív. To zahŕňa asistenciu pri diferenciacii výučby, adaptácii učebných zdrojov pre rozličné žiacke potreby, stimuláciu kooperácie medzi žiakmi a celkové prispievanie k pozitívnej klíme triedy a individualizovanému prístupu ku každému žiakovi, nezávisle od jeho špecifických potrieb.

Kvalifikovaná erudícia pedagogických asistentov je nevyhnutná na zabezpečenie efektívnej práce so žiakmi so znevýhodneniami. Imperatívom je, aby pedagogickí asistenti disponovali adekvátnou bázou znalostí, rozvinutými zručnosťami a komplexnou podporou pre úspešné plnenie svojich povinností. Kontinuálny profesijný rozvoj a zdokonaľovanie predstavujú nevyhnutný predpoklad pre neustále zvyšovanie kvality edukačného procesu pre všetkých žiakov. ■

LITERATÚRA:

1. BAGALOVÁ, L., BIZÍKOVÁ, L., FATULOVÁ, Z. 2015. *Metodika podporujúca inkluzívne vzdelávanie v školách*. Bratislava : Štátny pedagogický ústav, 2015. 154 s. ISBN 978-80-8118-143-6
2. BELKOVÁ, V. a kol. 2020. *Pedagogický asistent v praxi*. Banská Bystrica : Belianum, Pedagogická fakulta, 2020. 87 s. ISBN 978-80-557-1793-7
3. HAPALOVÁ, M. 2019. *Problémy pri činnosti pedagogických asistentov. Analýza realizovaná online*. 2019. Dostupné na: <https://analiza.todarozum.sk/docs/346832002du0a/>
4. HORÁČKOVÁ, I. 2015. *Metodika práce asistenta pedagoga*. Olomouc : Univerzita Palackého, 2015. 74 s. ISBN 978-80-244-4656-1
5. INKLUCENTRUM, 2021. *Pedagogický asistent: krátky sprievodca inkluzívnou podporou práce pedagogických asistentov*. Bratislava : Inklucentrum. ISBN 978-80-97415-81-5
6. KORPAN, C. a SHEFFIELD, S. a VERWOORD, R., 2015. *Teaching Assistant Competencies in Canada: Building a Framework for Practice Together. Collected Essays on Learning and Teaching*. [online]. [cit. 2025-12-03]. Dostupné na: <https://celt.uwindsor.ca/index.php/CELT/article/view/4246/0>
7. MINE DU, 2023. *Podporné opatrenia pre žiakov so ŠVVP*. [online]. [cit. 2025-03-13]. Dostupné na: <https://podporneopatrenia.minedu.sk>
8. MINE DU, 2023. *Inkluzívne vzdelávanie a podpora pedagogických asistentov v školách*. [online]. [cit. 2025-03-28]. Dostupné na: <https://www.minedu.sk/inkluzivne-vzdelavanie/>
9. NIVAM, 2022. *Profesijný štandard pre pedagogického asistenta*. [online]. [cit. 2025-12-03]. Dostupné na: <https://edu.nivam.sk/sk/project/teachers/inovovane-profesijne-standardy>
10. NIVAM, 2023. *Možnosti ďalšieho vzdelávania pedagogických asistentov na Slovensku* [online]. [cit. 2025-03-13]. Dostupné na: <https://nivam.sk/vzdelavanie-asistentov>
11. ŠUHAIJDOVÁ, I. 2023. *Pedagogický asistent v prostredí školy*. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave. ISBN 978-80-568-0558-9

AGRESIVITA U DETÍ

* VÝZNAM VČASNEJ INTERVENČIE A POROZUMENIA PRÍČINÁM SPRÁVANIA *

Mgr. Tamara Valentíková,
psychologička

Agresívne správanie detí je dôležité rozlišovať od bežných prejavov frustrácie. Kľúčové je chápať príčiny, nielen potláčať agresivitu. Rýchla detekcia a intervencia predchádzajú dlhodobým následkom, ako sú problémy v sociálnej adaptácii a rizikové správanie v dospelosti. Pri eskalácii agresivity je potrebné odborné posúdenie a spolupráca s profesionálmi. Včasná intervencia a emocionálna regulácia podporujú zdravý rozvoj detí.

Agresívne správanie u detí je častým fenoménom v edukačnom aj rodinnom prostredí. Pre pedagógov, odborných zamestnancov a rodičov môže byť významným zdrojom obáv a výziev pri každodennej práci. Je dôležité rozlišovať medzi vývinovo primeraným prejavom frustrácie a správaním, ktoré je intenzívne, pretrvávajúce alebo narúšajúce bežné fungovanie dieťaťa a jeho vzťahy s ostatnými. **Agresivita by nemala byť chápaná výlučne ako nežiaduci prejav**, ktorý si vyžaduje represiu, ale skôr ako komunikačný kanál, ktorým dieťa vyjadruje vnútorné napätie, neuspokojenú potrebu alebo emocionálnu nerovnováhu.

Význam včasného rozpoznania a intervencie

V ranom veku môže byť určitá miera agresívnych prejavov považovaná za súčasť bežného vývojového procesu. Dieťa sa ešte len učí jazyk, regulačné stratégie a sociálne zručnosti, a preto môže impulzívne reagovať na frustráciu alebo nepochopenie. Ak však takéto správanie pretrváva, eskaluje alebo sa vymyká očakávaniam vzhľadom na vek a kontext, je dôležité zamerať sa na jeho príčiny a začať s intervenciou čo najskôr.

 Včasné rozpoznanie problémového správania a jeho odborné uchopenie predstavuje významný preventívny faktor.

V opačnom prípade môže neriešená agresivita viesť k dlhodobým ťažkostiam, napr.:

- k zhoršeniu sociálnej integrácie,
- vzdelávacím neúspechom,
- rozvoju porúch správania,
- rizikovému správaniu v adolescencii a dospelom veku.

Možné príčiny agresívneho správania

Agresivita u detí môže mať mnohé príčiny, ktoré si vyžadujú komplexné posúdenie. Často ide o sekundárnu reakciu na vnútorné alebo vonkajšie podnety, ktoré dieťa nedokáže inak spracovať. Frustrácia, opakované

neúspechy, neschopnosť verbálneho vyjadrenia, ale aj nadmerné očakávania či tlak zo strany okolia môžu spôsobiť, že dieťa reaguje **impulzívne, emocionálne alebo útočne**. Agresivita môže byť tiež reakciou na **pocit ohrozenia alebo bezmocnosti**, keď sa dieťa bráni proti situácii, ktorú subjektívne vníma ako nebezpečnú alebo zraňujúcu. V niektorých prípadoch sa za správaním môže skrývať **potreba pozornosti** alebo **túžba po kontrole nad prostredím**, hlavne ak dieťa nepozná iné spôsoby, ako dosiahnuť svoje ciele.

Netreba podceňovať ani **vplyv rodinného prostredia, výchovných štýlov či modelového správania**. Deti si často osvojujú vzorce správania, ktoré pozorujú vo svojom okolí – agresívne reakcie dospelých, nekonzistentné hranice, zanedbávanie alebo naopak príliš ochranná výchova môžu výrazne prispieť k formovaniu problematickeho správania. Rovnako treba zohľadniť aj neurovývinové odlišnosti – napríklad u detí s ADHD, poruchami spracovania senzorických podnetov alebo problémami emocionálnej regulácie sa agresivita vyskytuje častejšie a má špecifický priebeh.

Reakcia dospelých a podporné stratégie

Efektívna práca s agresívnym správaním detí si vyžaduje najmä **stabilitu, predvídateľnosť a emocionálnu neutralitu** zo strany dospelých. Reakcia by mala byť primeraná, pokojná a dôsledná, bez emocionálne zafarbeného odsudzovania. Kľúčová je snaha o porozumenie, čo sa za správaním skrýva, a vytvorenie priestoru, v ktorom dieťa môže bezpečne vyjadriť svoje pocity.

 Podpora v oblasti identifikácie a verbalizácie emócií, nácvik alternatívnych spôsobov zvládania hnevu a rozvíjanie empatie sú základné piliere preventívnej a korektívnej práce.

Medzi efektívne stratégie patrí aj **posilňovanie pozitívneho správania** prostredníctvom pozitívneho posilňovania, zavádzanie jasných pravidiel, využívanie štruktúrovaných aktivít na rozvoj sebaregulácie

a sociálnych zručností. V prostredí školy alebo školského zariadenia môže byť nápomocné začlenenie dieťaťa do skupinových aktivít, ktoré podporujú spoluprácu a riešenie konfliktov nenásilnou cestou.

Kedy treba vyhľadať odbornú pomoc?

Vyhľadanie odbornej pomoci je potrebné v prípadoch, keď agresívne správanie pretrváva dlhodobo, eskaluje alebo sa spája s ďalšími problémami v správaní, učení alebo emocionálnom prežívaní. Osobitnú pozornosť je dôležité venovať situáciám, kedy agresia výrazne zasahuje do každodenného fungovania dieťaťa – či už v školskom prostredí, medzi rovesníkmi alebo v rodine. Rodičia a pedagógovia môžu v takýchto prípadoch iniciovať spoluprácu so školským psychológom, špeciálnym pedagógom alebo výchovným poradcom. V školách, kde tieto pozície nie sú obsadené, je možné obrátiť sa na centrá poradenstva a prevencie (CPP), ktoré poskytujú odborné poradenstvo, diagnostiku a intervenciu.

Ak sa ukáže, že problémy v správaní majú hlbší charakter, napríklad súvisia s emocionálnymi traumami, závažnými poruchami správania alebo neurovývinovými odlišnosťami, je vhodné zabezpečiť komplexné vyšetrenie v centrách špeciálno-pedagogického poradenstva, prípadne konzultáciu s detským psychológom alebo psychiatrom.

Psychiatrická konzultácia môže byť nevyhnutná najmä vtedy, keď sa objavujú znaky sebapoškodzovania, silné impulzivité, výrazná nestabilita nálad alebo riziko ohrozenia seba a okolia.

V prípade, že sa v správaní dieťaťa kombinujú viaceré rizikové faktory (napr. záškoláctvo, kriminálne správanie, rodinné zanedbávanie, závislosti v rodine), môže byť odporučené umiestnenie do **liečebno-výchovného sanatória** (LVS). Ide o špecializované školské zariadenie, ktoré zabezpečuje komplexnú starostlivosť o deti s poruchami správania, vrátane individuálnej a skupinovej terapie, reedukačných a resocializačných programov, výchovno-vzdelávacích aktivít a štruktúrovaného režimu. LVS vytvára podmienky na stabilizáciu správania, rozvoj sociálnych a emocionálnych zručností a spoluprácu s rodinou.

Ďalšou možnosťou sú aj **krízové centrá, detské domovy špeciálneho výchovného režimu či resocializačné zariadenia**, ktoré spolupracujú s oddeleniami sociálnoprávnej ochrany detí a kurately. V prípadoch, kde agresivita súvisí s traumatizáciou alebo dysfunkčným rodinným prostredím, je nevyhnutná medziodborová spolupráca – vrátane sociálnych pracovníkov, súdov, terapeutov a školských zariadení. Osobitné postavenie majú aj **terapeutické programy** zamerané na deti s poruchami správania, ktoré ponúkajú niektoré neziskové organizácie alebo špecializované centrá.

Medzi efektívne metódy patrí napríklad: kognitívno-behaviorálna terapia, terapia zameraná na prácu s emóciami (napr. arteterapia, dramaterapia), rodičovské tréningy, programy pozitívneho rodičovstva (napr. Triple P), ktoré pomáhajú rodičom rozvíjať pozitívne výchovné stratégie, znižovať napätie v rodine a predchádzať eskalácii problémov v správaní.

Rozhodujúce je, aby intervencia bola dobre načasovaná, koordinovaná a zohľadňovala individuálne potreby dieťaťa. Efektívna pomoc nevychádza len z prítomnosti odborníkov, ale najmä z ochoty všetkých zúčastnených strán (škola, rodina, odborníci) spolupracovať a podporovať dieťa v bezpečnom a stabilnom prostredí.

Záver

Agresivita u detí by nemala byť ignorovaná alebo považovaná za bežnú súčasť vývoja. Môže signalizovať potrebu odborného zásahu, obzvlášť ak je častá, intenzívna, neprispôbená situácii alebo dlhodobá. Rýchla identifikácia a intervencia môžu významne ovplyvniť vývoj dieťaťa, jeho vzťahy a školské prostredie. Agresivita často maskuje hlbšie problémy, ako emočné zranenia, nedostatočnú reguláciu emócií, rodinné napätie či neurovývinové poruchy. Pri trvalom výskyte problémového správania je potrebné zvážiť odborné vyšetrenie a podporu, ktorá môže zahŕňať psychoterapiu, špeciálnopedagogické poradenstvo, rodinné poradenstvo alebo umiestnenie do špecializovaných zariadení, napríklad liečebno-výchovných sanatórií. Kľúčová je podpora rodičov. Prevencia a intervencia musia byť včasné, multidisciplinárne a komplexné. Investícia do správania a duševného zdravia detí je investíciou do ich budúcnosti a spoločnosti. ■

LITERATÚRA:

1. AMERICAN PSYCHOLOGICAL ASSOCIATION. 2023. *Understanding aggression in children*. [online]. [cit. 2025-05-25]. Dostupné na: <https://www.apa.org/topics/children/aggression>.
2. ČÁP, Jan – MAREŠ, Jiří. 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha : Portál, 2001. 560 s. ISBN 80-7178-464-X.
3. MATĚJČEK, Zdeněk. 2005. *Co děti nejvíce potřebují*. Praha : Portál, 2005. 160 s. ISBN 80-7178-820-3.
4. POZITÍVNE RODIČOVSTVO. 2025. *Program pozitívneho rodičovstva Triple P*. [online]. [cit. 2025-05-25]. Dostupné na: <https://www.pozitivnerodicovstvo.sk/>.
5. RANSCHBURG, Jenő. 2001. *Agresivita a její výchova*. Praha : SPN, 2001. 120 s. ISBN 80-7235-160-2.
6. RODIČ L'AVOU ZADNOU. 2025. *Kurz pozitívneho rodičovstva*. [online]. [cit. 2025-05-25]. Dostupné na: <https://rodiclavouzadnou.sk/courses/kurz-pozitivneho-rodicovstva/>.
7. SCHAFFER, H. Rudolph. 2000. *Psychologie dítěte*. Praha : Portál, 2000. 392 s. ISBN 80-7178-367-8.
8. SLOVENSKÁ KOMORA PSYCHOLÓGOV. 2024. *Oficiálna webová stránka*. [online]. [cit. 2025-05-25]. Dostupné na: <https://www.komorapsychologov.sk>.
9. TRIPLE P INTERNATIONAL. 2025. *Triple P – Positive Parenting Program*. [online]. [cit. 2025-05-25]. Dostupné na: <https://www.triplep-parenting.net/global/triple-p/>.

NOVÁ SMERNICA O ŠIKANOVANÍ

* KROK VPRED, ALE STÁLE S NEDOSTATKAMI *

JUDr. Ivett Pavlis

právnička, mediátorka, pedagogička, zakladateľka projektov Rodič ľavou zadnou, Učiteľ ľavou zadnou a spoluzakladateľka projektu Aby deťom dobre bolo

Vo februári 2025 nadobudla účinnosť nová smernica o šikanovaní, ktorá prináša inovácie v boji proti šikanovaní. Napriek pozitívam je kritizovaná za nedostatky v efektívnom vymáhaní a ochrane oznamovateľov, pričom chýbajú sankcie pre školy.

Šikana je v slovenských školách dlhodobým problémom. Smernica č. 1/2025 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a v školských zariadeniach¹, ktorá vstúpila do platnosti vo februári 2025, sľubuje zmeny. Niektoré sú vítané a znamenajú dôležitý posun vpred. Iné zostávajú len na papieri – bez reálnej vymožitelnosti či garancie ochrany tých, ktorých sa problém týka.

Pozitíva novej smernice

Jedným z kľúčových posunov je **rozšírenie definície šikanovania**, ktorá zahŕňa aj elektronické formy ubližovania a emocionálne zneužívanie, čím reflektuje zmeny v správaní detí aj vplyv digitálneho prostredia. Dôraz sa kladie na úlohu účastníkov, ktorí sú prítomní pri šikanovaní alebo majú o šikanovaní vedomosť. Ich mlčanie už nebude možné považovať za neutrálny postoj. Ich konanie či nekonanie môže byť posudzované ako spoluzodpovednosť.

Jasnejšie sú definované práva a povinnosti vedenia školy. Explicitne sa pomenúva zodpovednosť riaditeľa a pedagogických zamestnancov za riešenie incidentov. V extrémnych prípadoch, ak dôjde k vedomému nekonaniu pri podozrení na trestný čin, môže viesť aj k trestnoprávnym dôsledkom pre pedagógov. Hranica trestnej zodpovednosti 14 rokov signalizuje, že šikanovanie prestáva byť len školským priestupkom, ale stáva sa spoločensky škodlivým konaním.

Zlepšenia nastali aj v oblasti **komunikácie s rodičmi**. Nová úprava zavádza povinný zápis z rozhovorov so zákonnými zástupcami a kladie dôraz na aktívnu spoluprácu medzi školou a rodinou. Zavádza sa strategický prístup k prevencii, ktorý presahuje jednorazové prednášky – počíta s dlhodobým plánovaním a preventívnymi opatreniami. Počas preverovania incidentu má škola povinnosť zabezpečiť, aby nedošlo ku konfrontácii medzi šikanujúcim a šikanovaným.

Nedostatky slovenskej smernice

Napriek týmto posunom je smernica nedostatočná v oblastiach, ktoré by mali byť jej základom. Chýbajú

konkrétne **sankcie pre školy**, ktoré zlyhajú. Nie je jasne upravené, kedy je škola povinná kontaktovať políciu alebo orgány sociálnoprávnej ochrany detí. Zlyháva **právna ochrana oznamovateľov** (pedagógov, rodičov, žiakov).

Slovenská smernica stále výrazne **zaostáva za českou úpravou**, v ktorej sú procesy spolupráce s políciou a inými inštitúciami detailne rozpracované, je jasne zakotvený aj systém ochrany oznamovateľov a vyvodzovanie dôsledkov voči školám, ktoré zlyhajú v prevencii alebo pri riešení šikanovania. Potrebne sú presne vymedzené právne mechanizmy – od stanovenia **jasnej zodpovednosti**, cez určenie lehôt, až po vypracovanie právnych vzorov dokumentov.

Ochrana obetí musí byť zabezpečená **okamžite**, nielen po tom, čo sa potvrdí šikanovanie. Už počas preverovania prípadu má dieťa právo na bezpečné prostredie, úpravu rozvrhu či preradenie, ak je to nutné. Výchova a prevencia musia mať jednotný rámec. Nestačí, ak si každá škola vytvára vlastné riešenia bez odbornej podpory. Z hľadiska praxe by pomohlo zavedenie jednotného **krízového plánu**, stanovenie konkrétnych časových lehôt pre preverenie incidentov a právne ukotvenie úloh odborných zamestnancov – školského psychológa, sociálneho pedagóga či výchovného poradcu. Dôležité je aj zavedenie špecifického **výchovného plánu pre žiakov**, ktorí sa dopustili šikany, nielen formálnych opatrení, ktoré problém neriešia do hĺbky. Rodičia by mali byť do celého procesu zapojení od samého začiatku – so zápisom, transparentne, bez zatajovania informácií.

Skutočná zmena nastane až vtedy, keď systém zabezpečí aj **vymožitelnosť, kontrolu a ochranu**, a to nielen pre deti, ale aj pre tých, ktorí majú odvahu veci riešiť.

Návrhy na doplnenie a úpravu smernice

Kompetencie SPOD a oznamovacia povinnosť škôl – Smernica musí jasne špecifikovať, kedy je škola povinná kontaktovať orgán sociálnoprávnej ochrany detí a spolupracovať s ním, namiesto aktuálneho

¹ Viac tu: <https://www.minedu.sk/data/att/d76/32441.fb1a83.pdf>

„podľa potreby“. Navrhujeme prepojiť niektoré povinnosti (kontaktovanie CPP, vedenie záznamov) s kontrolovateľnou sankciou prostredníctvom Štátnej školskej inšpekcie. Treba umožniť rodičom podať sťažnosť s právnym účinkom, ktorá bude viesť k reálnej kontrole.

Sankcie pre školy a zodpovednosť riaditeľov – V praxi často vidíme, že aj keď školská inšpekcia zistí pochybenia v postupe školy pri riešení šikany, sankcia nepríde. Chýba legislatívne ukotvenie situácií, v ktorých možno odvolať riaditeľa školy. Navrhujeme doplniť presné situácie, kedy bude takéto pochybenie viesť k odvolaniu, a určiť, kto má kompetenciu konať.

Ochrana oznamovateľov a anonymné hlásenie – Veľa detí aj pedagógov mlčí, obávajú sa dôsledkov. Niektoré školy testujú anonymné aplikácie, schránky dôvery, no chýba jednotný, záväzný systém. Treba upraviť školský zákon tak, aby školy boli povinné zabezpečiť bezpečné a anonymné nahlásenie šikanovania. Súčasťou by mali byť metodiky na ochranu oznamovateľov a odporúčania pre vnútorné predpisy škôl.

Trestnoprávny rámec a právna istota – Závažným nedostatkom je chýbajúca definícia toho, kedy správanie žiaka napĺňa skutkovú podstatu trestného činu, čím vzniká právna neistota u vedenia školy i zamestnancov. Treba jasné vymedzenie aj právne vzory dokumentov – oznámenie polícii, protokol o postupe, odovzdanie prípadu. Tie by zároveň pomohli preniesť zodpovednosť zo školy na ďalšie orgány.

Dočasné opatrenia na ochranu šikanovaného – Smernica uvádza, že treba zabrániť kontaktu medzi šikanujúcim a obeťou počas preverovania incidentu, no absentuje právne záväzný mechanizmus, ako to reálne zabezpečiť. Navrhujeme, aby sa škole uložila povinnosť prijať konkrétne opatrenia (preloženie do inej triedy, zmena rozvrhu) už počas preverovania, bez nutnosti dokázania viny.

Právna gramotnosť – Riaditelia aj učitelia často nevedia, kedy ide o priestupok, kedy o trestný čin a kedy možno riešiť problém výchovne. Navrhujeme povinné školenia pre vedenie škôl a odborných zamestnancov o právnych aspektoch šikany, správnych postupoch, zodpovednosti a koordinácii a zdieľanie prípadov z praxe.

Včasné a štruktúrované informovanie rodičov – Rodičia sa často dozvedia o šikanovaní neskoro alebo vôbec. Škola by mala mať povinnosť transparentne komunikovať s rodičmi od začiatku – vrátane dokumentovania rozhovorov, spôsobu a štádia, v ktorom sú privolaní. Musí byť uvedené, ako informovať rodiča šikanovaného dieťaťa aj rodiča šikanujúceho.

Postup pri šikane učiteľa zo strany žiaka – Smernica nepočíta s tým, že šikanovaným môže byť aj

pedagóg. V posledných rokoch vidíme nárast prípadov, v ktorých sa žiak správa voči učiteľovi násilne alebo manipulatívne. Je nevyhnutné vytvoriť samostatný postup aj pre tieto prípady.

Jasný systém podnetov, sťažností a kontroly – Každá škola by mala mať presne definovaný spôsob, ako prijíma podnety (aj anonymne), ako s nimi pracuje, kto ich rieši a ako môžu rodičia postupovať v prípade nespokojnosti až k sťažnosti. Dnes takéto mechanizmy chýbajú alebo sú formálne.

Prevenca ako skutočný nástroj, nie formalita – Potrebujeme konkretizovať, ako často musia prebiehať školenia žiakov a učiteľov, ako mapovať školský klímu, ako vytvoriť bezpečný priestor v triedach. Národný program prevencie šikany, výchovné stratégie pre triedy a povinnosť zaradiť tému do vzdelávacieho procesu sú nevyhnutné.

Mechanizmy zastavenia násillia, nielen výchovné opatrenia – Smernica ponúka iba výchovné opatrenia, no chýba realizovateľný nástroj zastavenia násillia. Treba počítať s možnosťou vytvoriť výchovný plán pre šikanujúceho, prerušiť jeho dochádzku na pár dní, preložiť ho do inej triedy.

Rodičia ako kľúčový článok – Výchova nezačína v škole, preto musí smernica zahrnúť aj zodpovednosť rodičov – ich aktívne zapojenie do prevencie, možnosť sankcií pri pasivite, aj povinnosť školy na začiatku roka informovať rodičov o postupoch riešenia šikany.

Koordinácia medzi inštitúciami a jasné protokoly – Jedným z najzásadnejších problémov je absencia interinštitucionálnych protokolov medzi školou, SPOD, CPP, políciou. Potrebujeme definovať, kto, kedy, ako a komu prípad odovzdáva, ako zabezpečiť kontinuitu a ochranu dieťaťa v systéme.

Lehoty na riešenie a povinnosť konať – Navrhujeme definovať časové lehoty na každé štádium – prevenciu, rozhovory, informovanie rodičov, kontaktovanie inštitúcií, aby sa prípady „nestratili v čase“.

Vymáhateľnosť a kontrola – Navrhujeme vytvoriť konkrétny nástroj kontroly zodpovednosti, sankcií a koordinácie nielen pre riaditeľa a zamestnancov, ale aj pre rodičov vrátane právneho rámca s trestnoprávnymi dôsledkami.

Nová smernica bezpochyby zavádza potrebné zmeny. Ak má však skutočne chrániť deti a pomôcť školám, musí ísť ďalej – smerom k záväznosti, právnej istote, reálnej ochrane a dôsledkom. Prevencia bez možnosti vymáhania pravidiel zostáva len na papieri. A na papieri deti neochránime. ■

ZVLÁDANIE ZLOŽITÝCH SITUÁCIÍ S DEŤMI

* V RANOM A STREDNOM ŠKOLSKOM VEKU *

Mgr. Karola Dobrotka Martáková

Raný školský vek, ktorý začína od nástupu dieťaťa do školy, predstavuje pokojnejšiu etapu, kedy sa dieťa stáva viac samostatným a preberá na seba väčšiu zodpovednosť. Stredný školský vek prináša zmeny, ktoré dieťa pripravujú na obdobie dospelovania, pričom sa vyvíja vo všetkých oblastiach a začína viac akceptovať autoritu. Ako pristupovať k týmto etapám u dieťaťa, sa dozviete v tomto článku, ktorý nadväzuje na článok z predošlého vydania Zvládanie náročných situácií s deťmi v predškolskom veku.

Charakteristika raného a stredného školského veku

Raný školský vek plynie od nástupu dieťaťa do školy a trvá približne do jeho 8 – 9 rokov. Po predškolskom veku predstavuje kludnejšie obdobie, dieťa sa viac osamostatňuje a berie na seba väčšiu zodpovednosť. Hoci ešte úplne nedokáže odhadnúť svoje schopnosti, verí v to, čo sľúbi. V tomto období je preň typické mechanické opakovanie naučeného s minimálnym uvažovaním nad učivom. Stredný školský vek, od 8 – 9 rokov do 11 – 12 rokov, prináša zmeny, ktoré dieťa pripravujú na obdobie dospelovania. V tomto veku sa dieťa vyvíja vo všetkých oblastiach, je schopné ľahšie si zapamätať príbehy, je kritickejšie, opúšťa svoj egocentrizmus a začína viac akceptovať autoritu. Stáva sa tiež schopnejším pomáhať a je citlivejšie k potrebám iných.

Dieťaťu v ranom aj v strednom školskom veku rodina uspokojuje väčšinu jeho potrieb a vzťahy s rodičmi sú silné. Rodičia by mali pre dieťa vytvárať pocit bezpečia a udržiavať s ním dôverný vzťah, v ktorom sa bude cítiť pochopené, vypočuté a prijímané, čo je nevyhnutné, aby sa aj v budúcnosti vedelo na nich obrátiť s akoukoľvek otázkou alebo problémom. Pri interakcii s rovesníkmi preferuje dieťa tých, s ktorými si je podobné. Pre jeho správanie môže byť rizikové, ak nemá záujmy, trávi veľa času na internete vyhľadávaním informácií alebo hraním počítačových hier.

Dieťa sa môže v tomto veku stretnúť s rozličnými problémami, pričom trávi menej času so svojou rodinou, potrebuje sa začleniť medzi rovesníkov a učí sa viac spoliehať na vlastný úsudok. Môže sa ocitnúť v rôznych stresových situáciách, ktoré ešte v dôsledku nedostatku vlastných skúseností nemusí vedieť riešiť.

Základné sociálne potreby

Uvedieme spôsoby, ako s dieťaťom v ranom a strednom školskom veku hovoriť, aby sme dokázali eliminovať nástrahy, ktorým môže v súčasnom svete denne čeliť, pričom máme na pamäti, že každý ľudský organizmus potrebuje okrem svojich základných životných potrieb naplniť aj svoje sociálne potreby. Systém Pесо-Boydenovej uvádza tieto **základné sociálne potreby**: miesta, bezpečia, podnetov (starostlivosti a výživy), podpory a limitov.

- **Dieťa potrebuje mať svoj vlastný priestor**, potrebuje niekam patriť. Ak nie je táto potreba dieťaťa dostatočne sytená, je pre neho komplikované spolupracovať v kolektívnom zariadení a deliť sa. Užitočné je dieťaťu pomenúvať pred ostatnými jeho veci, zaujímať sa o neho a tiež rešpektovať jeho miesto aj priestor ostatných detí. Pomáhame mu urovnávať konflikty hneď v začiatkoch.
- Pre každé dieťa je **potreba bezpečia** subjektívny pocit a prežíva ho vtedy, keď sa nepotrebuje snažiť ochrániť sa a necíti sa ohrozené. Naopak, keď sa dieťa necíti bezpečne, môže sa napríklad vo verbálnom prejave vyjadrovať drzo a môže mať ťažkosti s adaptáciou na zmeny. Pomôcť môže, keď sa budeme snažiť dieťa nesklamať a neprekvapovať ho, ale oboznamovať ho s naším zámerom a dáme mu možnosť vybrať si.
- V súčasnosti na dieťa pôsobí **mnoho rozličných podnetov** z prostredia. Dieťa nie je schopné rozlíšiť, ktoré podnety sú pre neho užitočné, ktoré nie, a tiež samo nevie, kedy je už prestimulované. Podnety, ktoré sú pre dieťa nadbytočné, spôsobujú jeho nesústredenosť, ťažkosti s koncentráciou a tiež stratu jeho prirodzenej kreativity. Rodičia aj škola môžu pomáhať dieťaťu regulovať množstvo podnetov.

- Pod **potrebou podpory** rozumieme fyzický kontakt, dotyk a verbálne ocenenie dieťaťa. Keď je dieťa oceňované slovné a poklepaním po ramene, dospelý mu prejavuje úctu a dokáže rešpektovať jeho osobnosť, čo je pre dieťa väčšou motiváciou ako známky v škole. Je účinné dieťaťu opisne vyjadriť, čo nás na jeho správaní oslovilo pri vlastnej skúsenosti s ním, nielen povedať, že je šikovné alebo múdre.
- **Limity** učia tolerancii, trpezlivosti a upevňujú vôľu. Limity zároveň dieťa chránia a obmedzujú. Majú zaistiť dieťaťu bezpečie. V rodine bez nastavených limitov má dieťa tendenciu nasadzovať ostatným veľmi prísne limity. Naopak, v rodine s takýmito prísnyimi limitmi je účinné komunikovať s dieťaťom tak, aby cítilo, že si rešpekt zaslúži, že sa od seba navzájom učíme a rešpektujeme vopred dohodnuté pravidlá.

Podpora dôvery a empatie v komunikácii s deťmi

Aby sme efektívne riešili zložité situácie s dieťaťom, je dobré mať s ním vytvorený vzťah. Keď dieťa cíti náš záujem, cíti, že rozumieme jeho pocitom a umožníme mu vyjadriť sa, dokáže nám dôverovať. Naopak, ak jeho emócie zľahčujeme, porovnáваме ho s inými alebo ho nútime hovoriť o veciach, o ktorých samo nechce, dôvera sa stráca. Je užitočné poskytnúť dieťaťu priestor na vyjadrenie jeho potrieb, zaujímať sa o jeho názory a spoločne skúmať riešenia situácií. Ak dieťa cíti rešpekt, je ochotné hovoriť aj o nepríjemných

pocitoch. Tým, že prejavíme dieťaťu súcit, nedávame najavo, že s jeho správaním súhlasíme, ale lepšie mu rozumieme. Je dôležité jasne stanoviť hranice, ktoré sa dieťa postupne učí rešpektovať, zabezpečujú jeho bezpečnosť a učia ho zodpovednosti.

Osvedčilo sa, ak s dieťaťom nekomunikujeme formou príkazov a zákazov, ale hovoríme o sebe v prvej osobe jednotného čísla a vyjadrieme aj, aké pocity v nás vzniknutá situácia vyvoláva, ale aj naše očakávania a ako by sme chceli situáciu riešiť. Takto vysvetlíme svoj pohľad na danú vec a umožníme ju dieťaťu vidieť z nášho uhla pohľadu, preto sa dieťa nemá potrebu brániť a necíti sa nepochopené.

Je efektívne počkať s riešením problémov, keď nie sme emocionálne rozrušení, ale vrátiť sa k nim s odstupom času, keď sú obe strany ochotné hľadať spoločné riešenie. Takto učíme dieťa, ako zdieľať svoje pocity, prebrať zodpovednosť za svoje konanie a mať predstavu o tom, ako postupovať pri zvládaní situácie. Trpezlivosťou voči sebe samým, pripustením si možných chýb, učíme seba, ale aj svoje dieťa, že spoločným rozhovorom, vzájomnou akceptáciou a ochotou k hľadaniu riešenia možno situáciu ustáť a zvládnuť.

Napriek možným neúspechom sa oplatí investovať čas a energiu do vzťahu so svojim dieťaťom. V prípade, že potrebujete skonzultovať konkrétne situácie alebo získať ďalšie konkrétne odporúčania alebo podporu, v každom okresnom meste sú Centrá poradne a prevencie alebo Súkromné centrá poradenstva a prevencie. ■

LITERATÚRA:

1. KOPŘIVA, P. a kol. 2012. *Respektovat a být respektován*. Bystřice pod Hostýnem : Spirála. ISBN 978-80-904030-0-0
2. SVOBODA, J. 2014. *Agresie a agresivita v předškolním a mladším školním věku*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-0603-3
3. SVOBODA, J., JOCHMANNOVÁ, L. 2018. *Psychicky zranené dítě a možnosti intervencí*. Praha : Portál. ISBN 978-80-262-1360-4
4. VÁGNEROVÁ, M. 2005. *Vývojová psychologie I. (Dětství a dospívání)*. Praha : Karolinum. ISBN 80-246-0956-8
5. ZELINA, M. 1990. *Rozhovor vo výchove, poradenstve a na vyučovaní*. Bratislava : Psychodiagnostické a didaktické testy. ISBN 80-85179-12-1

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Polytechnická výchova zvyšuje technickú gramotnosť detí

Polytechnická výchova a vzdelávanie (PYA) sa ukazujú ako účinný nástroj na rozvoj technickej gramotnosti u detí.

Tento prístup je výsledkom projektu „Technické škôlky“, ktorý materské školy na Slovensku začali aplikovať od roku 2015. Projekt podporuje technické a vedecké poznanie detí prostredníctvom aktívneho učenia a praktického experimentovania. Pri realizácii PYA deti prejavujú technické myslenie, kreativnosť a manuálnu zručnosť, ako sledovala Štátna školská inšpekcia (ŠŠI). Činnosti v rámci projektu tiež posilnili komunikačné schopnosti a zodpovednosť detí voči svojej práci a okoliu. Materské školy z projektu zabezpečili materiálo-technické podmienky, čím umožnili deťom prácu s rôznymi pomôckami a nástrojmi. Dôsledné uplatňovanie princípov PYA sa ukázalo ako prínosné pre osobnostný a profesijný rozvoj detí, prispievajúc tak k ich budúcej funkčnej gramotnosti v 21. storočí.

Viac informácií sa nachádza v správe ŠŠI Stav realizácie polytechnickej výchovy a vzdelávania v materskej škole

Zdroj: <https://www.ssi.sk/2025/07/03/dosledne-uplatnovanie-principov-polytechnickej-vychovy-a-vzdelavania-vplyva-na-rozvoj-technickej-gramotnosti-deti/>

RIEŠENIE KONFLIKTOV V ŠKOLE

* AKO SÚČASŤ PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVY BUDÚCICH UČITEĽOV A UČITELIEK *

Mgr. Veronika Michvocíková, PhD.
Katedra pedagogiky, Filozofická fakulta,
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Článok charakterizuje pregraduálnu prípravu vo všeobecnosti a zameriava sa aj na možnosti začlenenia riešenia konfliktov v školskom prostredí do vysokoškolského vzdelávania budúcich učiteľov a učiteliek. Na výkon svojho povolania potrebujú byť budúci učelia pripravení nielen teoreticky, ale aj prakticky, pričom pregraduálna príprava môže zabezpečiť potrebné znalosti, ktoré im umožnia riešiť konfliktné situácie efektívne.

Pregraduálna príprava budúcich učiteľov slúži na osvojenie si vedomostí a zručností nevyhnutných na výkon učiteľskej profesie. Adekvátna príprava budúcich učiteľov v rámci vysokoškolského vzdelávania je predpokladom optimálneho vykonávania roly učiteľky alebo učiteľa v školskom prostredí na existujúcich úrovniach vzdelávacieho systému. Učiteľstvo sa v prostredí školy môže stretnúť so spektrom situácií, ktoré sú súčasťou edukačnej reality, častokrát aj konfliktného charakteru. Preto musí mať nielen teoretické vedomosti, ale vysokoškolskí študenti musia už počas pregraduálnej prípravy získať zručnosti, ako tieto situácie v škole efektívne riešiť. Problematika definovania aj identifikovania spôsobov riešenia konfliktných situácií má interdisciplinárny charakter. Preto sa aj v pregraduálnej príprave stretávame najčastejšie s okrajovým začlenením uvedenej problematiky do vysokoškolského edukačného procesu, t. j. môže byť v pregraduálnej príprave súčasťou psychologických disciplín, špeciálnej, inkluzívnej či sociálnej pedagogiky.

Uvedená oblasť vzdelávania si však v pregraduálnej príprave vyžaduje väčší priestor na štúdium problematiky konfliktov a možností ich riešenia, a to predovšetkým v prostredí školy. Preto je nevyhnutné začleniť do tejto prípravy budúceho učiteľstva predmet zameraný na riešenie konfliktov v minimálne jednom semestri štúdia. Ako príklad môžeme uviesť pregraduálnu prípravu budúceho učiteľstva na katedre pedagogiky na Filozofickej fakulte na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave, kde je predmet „Riešenie a zvládanie konfliktov v školskom prostredí“ realizovaný v druhom ročníku na magisterskom stupni štúdia ako predmet povinne voliteľný.

Pregraduálna príprava budúcich učiteľov a učiteliek

Vo všeobecnosti môžeme skonštatovať, že „vykonávanie učiteľského povolania si vyžaduje vysokoškolskú

prípravu zahŕňajúcu osvojenie si teoretických poznatkov spoločne s prepojením ich praktickej aplikácie v edukačnom procese už počas vysokoškolského štúdia budúceho učiteľa“ (Sirotová – Michvocíková, 2021, s. 63). Na základe uvedeného zdôrazňujeme v prvom rade náročnosť prípravy budúcich učiteľov a učiteliek na vykonávanie učiteľskej profesie. Vysokoškolská edukácia zameraná na prípravu budúcich učiteľov a učiteliek obsahuje okrem získavania teoretických vedomostí a rozvoja zručností v práci učiteľstva aj realizáciu pedagogickej praxe, v ktorej praktikant alebo praktička uplatňuje svoje získané poznatky priamo do edukačného procesu v reálnom prostredí konkrétnej školy. Pregraduálna príprava na univerzite podľa Sirotovej (2015) pozostáva z dvoch základných častí:

1. **Teoretická príprava** – tvoria ju základy pedagogiky, psychológie a jednotlivých predmetov, ako aj ďalších vedných odborov. Súčasťou teoretickej prípravy je aj teória vyučovania – všeobecná didaktika. Na získané vedomosti zo všeobecnej didaktiky nadväzuje ďalej uvedená profesijná príprava.
2. **Profesijná príprava** – je založená na získaní kompetencií nevyhnutných na kvalitný výkon profesie, ktoré študenti nadobúdajú najmä prostredníctvom vedomostí získaných absolvovaním odborových didaktík, didakticky a reflexívne orientovaných predmetov, na základe účasti na rôznych praktických workshopoch a výcvikoch (komunikatívny, psychosociálny a pod.), a aj prostredníctvom realizácie pedagogickej praxe na cvičnej škole.

Na základe uvedeného sústreďujeme pozornosť najmä na teoretickú prípravu v rámci vysokoškolskej edukácie budúcich učiteľov a učiteliek, ktorá slúži ako predpoklad efektívnej profesijnej súčasti prípravy. Teoretická príprava na realizáciu učiteľskej profesie je spojená so získavaním vedomostí týkajúcich sa realizácie edukačného procesu. Zdôrazňujeme pritom predovšetkým opodstatnenie zakomponovania širšieho

spektra predmetov hlavne interdisciplinárneho charakteru do vzdelávania budúceho učiteľstva. Preto by mal byť jedným z predmetov v pregraduálnej príprave v rámci učiteľského základu aj predmet zameraný nielen na definovanie konfliktov vo všeobecnosti, ale aj na identifikovanie možností ich efektívneho riešenia vo všeobecnosti aj v školskom prostredí. V oblasti riešenia konfliktov zdôrazňujeme aj význam profesijnej súčasti pregraduálnej prípravy, keďže pre budúce učiteľstvo je dôležitá aj účasť najmä na workshopoch zameraných na rozvoj zručností potrebných na efektívne riešenie konfliktov v školskom prostredí.

Riešenie a zvládanie konfliktov v školskom prostredí – výsledky vzdelávania v pregraduálnej príprave

V pregraduálnej príprave budúcich učiteľov by mal byť zahrnutý samostatný predmet zameraný na identifikáciu a riešenie konfliktov v školskom prostredí. Tento predmet je vhodné zaradiť do posledného alebo predposledného ročníka magisterského štúdia po získaní základných vedomostí z pedagogiky, sociálnej pedagogiky, pedagogickej komunikácie a všeobecnej psychológie.

U študentov, ktorí absolvujú takýto predmet zameraný na riešenie a zvládanie konfliktov v školskom prostredí, budú možné výsledky vzdelávania v nasledujúcich kategóriách:

1. **Vedomosti** spočívajúce vo všeobecnej identifikácii konfliktu, konfliktnej situácie, rozlišovaní typológie konfliktov, aktérov konfliktnej situácie, identifikácii fáz vývoja konfliktu a jeho príznakov, ako aj dôsledkov pri neriešení konfliktnej situácie; identifikácii rozdielov medzi autoritatívnymi a alternatívnymi spôsobmi riešenia konfliktných situácií.
2. **Zručnosti:** absolvent/ka dokáže identifikovať v konfliktnej situácii v školskom prostredí, o aký typ konfliktu ide, aj v akom vývojom štádiu sa konflikt nachádza a následne zvoliť adekvátny spôsob riešenia vzniknutej situácie.
3. **Profesijné kompetencie:** absolvent/ka získa predpoklady pre samostatné riešenie konfliktných situácií v školskom prostredí, ktoré považujeme za jeden z predpokladov realizácie učiteľskej profesie. Práve riešenie konfliktných situácií v prostredí školy je súčasťou učiteľskej profesie.

4. **Prenositelné kompetencie:** absolvent/ka bude mať rozvinuté psycho-sociálne, komunikatívne a organizačno-riadiace schopnosti, rozvinuté zručnosti tvorivého riešenia interpersonálnych problémov. V riešení konfliktov v školskom prostredí zohráva dôležitú úlohu spôsob komunikácie so zúčastnenými stranami, a taktiež aj identifikovanie psycho-sociálnych charakteristík účastníkov konfliktnej situácie. Tieto schopnosti môžu byť zároveň aplikované aj v ďalších oblastiach realizácie učiteľskej profesie, napríklad pri aplikovaní jednotlivých vyučovacích metód v expozičnej časti vyučovacej hodiny.

Záver

Konflikt a konfliktné situácie sú súčasťou každodenných interakcií človeka s človekom a dochádza k nim aj v školskom prostredí. Konfliktné situácie v škole si vyžadujú adekvátne riešenie, na ktorom sa môžu podieľať pedagogickí zamestnanci, ale aj žiaci a žiačky v závislosti od toho, kto je účastníkom/čkou konfliktu, ale aj v závislosti od všeobecného charakteru, prejavov, intenzity a dôsledkov konkrétnej situácie.

Učiteľ alebo učiteľka v školskom prostredí nemusia riešiť konfliktné situácie nevyhnutne autoritatívnym spôsobom, ale môžu aplikovať aj spôsoby alternatívneho riešenia konfliktných situácií, ktoré sú založené najmä na vedomostiach a zručnostiach prvotne získaných už počas pregraduálnej prípravy na realizáciu učiteľskej profesie. Preto považujeme za nevyhnutné, aby vysokoškolský edukačný proces spojený s edukáciou budúcich učiteľiek a učiteľov zahŕňal aj prednášky či semináre zamerané na teoretické vymedzenie konfliktov, konfliktných situácií a efektívnych spôsobov ich riešenia, doplnené praktickými ukázkami modelových konfliktných situácií z reálneho školského prostredia. Učiteľka alebo učiteľ, ktorý získa takéto vedomosti už počas pregraduálnej prípravy, dokáže čo možno najefektívnejšie riešiť tieto situácie počas realizácie učiteľskej profesie, pretože je pre nich dôležité, aby prišli do školského prostredia čo možno najlepšie pripravení na riešenie takýchto situácií. Za jednu z možností získania týchto vedomostí a zručností ako predpokladov adekvátneho riešenia konfliktov v škole považujeme absolvovanie predmetov priamo zameraných na uvedenú problematiku. ■

LITERATÚRA:

1. SIROTOVÁ, M. 2015. *Pedagogická prax a pregraduálnej príprave učiteľov*. Trnava : Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, 2015. ISBN 978-80-8105-648-2
2. SIROTOVÁ, M. – MICHVOCÍKOVÁ, V. 2021. Identifikácia záujmu o štúdium študijných odborov pedagogického zamerania v súčasnej vysokoškolskej edukácii. In *Edukácia*, roč. 4, č. 2, ISSN 1339-8725, s. 63-70

JURAJ KRAJČOVIČ – ODBOJÁR A UČITEĽ

* V SPOMIENKACH NAJVVYŠŠÍCH PREDSTAVITEĽOV *

PhDr. Adam Bieleš, PhD.
Ústav pamäti národa

Nebyť druhej svetovej vojny, Juraj Krajčovič by zrejme celý svoj život zasvätil pedagogickej práci. Činnosti, ktorá za pomerne krátky čas umožnila technické vzdelávanie odborníkov, akých Slovensko po roku 1918 zúfalo potrebovalo. V rokoch 1939 – 1945 sa však ukázalo, že nebol len šikovným učiteľom, ale bol aj postavou, ktorá sa v kľúčovom okamihu, účasťou v Slovenskom národnom povstaní, postavila na správnu stranu dejín. Verný hodnotám demokracie, zaplatil napokon cenu najvyššiu.

Juraj Krajčovič sa narodil 24. marca 1898 v Bošáci. Gymnázium absolvoval v Trenčíne, odkiaľ pokračoval na Vysokú školu banícku v Příbrami, na ktorej študoval v rokoch 1919 – 1923. Mladá Československá republika existovala len niekoľko rokov a Slovensko naliehavo potrebovalo technicky vzdelaných odborníkov, ktorí by napomohli jeho rozvoju. Svojím dielom chcel prispieť aj Krajčovič. Dňa 20. augusta 1920 uverejnil v novinách výzvu *Slovenským abiturientom*,¹ aby „sa čím väčším počtom venovali na banícke štúdiá, pretože pomerne dosť značný banícky a hutnícky priemysel na Slovensku potrebuje rozvoj“.²

Po ukončení štúdiá pôsobil v baníckej praxi. Nie je úplne zrejmé, kde presne pracoval; indíciou môže byť zmienka o inžinierovi Jurajovi Krajčovičovi ako členovi osvetového spolku *Slovenský spolok gen. M. R. Štefánika* pri plzenskom podniku Škoda. Táto informácia pochádza z roku 1930, čo zodpovedá iným časovým údajom o jeho živote.³

Od roku 1932 pôsobil ako učiteľ na Vyššej priemyselnej škole v Košiciach. Rýchlo sa etabloval a jeho prácu vedenie školy hodnotilo veľmi pozitívne. Už v prvom školskom roku konštatovalo: „*Profesor Krajčovič je veľmi pilný a svedomitý vo vykonávaní všetkých svojich povinností. Svoje práce si svedomite hľadí a na prednášky sa riadne pripravuje. Jeho vystupovanie v triede, v škole i mimo školy je bezvadné. Prednes a spôsob výkladu a podanie je veľmi dobrý, jasný a zreteľný, takže sa pre úlohu profesora veľmi dobre hodí. Riaditeľstvo v ňom získalo veľmi dobrú silu.*“⁴

V marci 1938 sa stal riaditeľom školy.⁵ Po 1. viedenskej arbitráži v novembri 1938 sa Košice stali súčasťou Maďarska. Ako jeden z dôsledkov Mníchovskej dohody, vzniklo v októbri 1938 na Slovensku autonómne zriadenie. Jeho súčasťou boli aj autonómne vládne orgány vrátane autonómneho Ministerstva školstva a národnej osvety (ďalej len „MŠaNO“). Už 3. novembra 1938 dostal Krajčovič od autonómneho MŠaNO príkaz presťahovať školu do provizórnych priestorov v Spišskej Novej Vsi. So školou mohli odísť aj tí žiaci, ktorí mali záujem v štúdiu pokračovať. Maďarská časť školy s celým majetkom zostala v Košiciach a na slovenské územie bola prevezená len časť inventáru, nadobudnutého po roku 1918.⁶ Krátko po príchode do Spišskej Novej Vsi sa škola kvôli nevyhovujúcim priestorom presťahovala do meštianskej školy v Ružomberku, odkiaľ sa napokon definitívne presunula do Banskej Bystrice.⁷ Ako Krajčovič uviedol v nasledujúcom roku: „[škola] *Nemá žiadnych laboratórií, ani učební na fyziku, chémiu, elektrotechniku a dielne sú núdzovo zariadené v tmavých pivničných miestnostiach. Definitívne umiestnenie, požadované slúčenie školy s iným ústavom je nateraz predmetom jednanja kompetentných kruhov.*“ V článku, z ktorého toto konštatovanie pochádza, nachádzame apel na rozšírenie siete a zlepšenie úrovne priemyselných škôl: „*Ak nechceme sa stať národom advokátov, ale národom technicky vyspelých a vyzbrojených špecialistov, musíme v krátkej dobe prikrčiť k rozumnej reštrikcii stredných škôl takou mierou, aby počtom i duchom vyhovovali potrebám štátu a súčasne započat' zriadenie nových škôl odborných. Bude ešte vždy výhodnejšie, ak sa prebytok*

¹ Staršie označenie pre maturantov.

² KRAJČOVIČ, Juraj. Slovenským abiturientom. In *Slovák*. 1920, roč. 2. č. 175, s. 3.

³ Dopisy. In *Slovenský ľud*. 1930, roč. 10. č. 6, s. 68.

⁴ MÁTEJ, Jozef. *Slovenské učiteľstvo v boji proti fašizmu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1960, s. 141-142.; Nový riaditeľ priemyselnej školy v Košiciach. In *Ľudová politika*. 1938, roč. 14. č. 67, s. 3.

⁵ Inž. J. Krajčovič vymenovaný za riaditeľa vyššej priemyselnej školy v Košiciach. In *Novosti*. 1938, roč. 20, č. 65, s. 2.

⁶ BOJKOVÁ, Alžbeta – WOLFOVÁ, Eva – ĎURKOVSKÁ, Mária. Školstvo v Košiciach v rokoch 1918 – 1953. In: ŠUTAJ, Štefan – DZURIKANINOVÁ, Nikoleta (eds.). *Štruktúry a fragmenty historického vývoja Košíc*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2014, s. 175.

⁷ MÁTEJ, Jozef. *Slovenské učiteľstvo v boji proti fašizmu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1960, s. 142.; BOJKOVÁ, Alžbeta – WOLFOVÁ, Eva – ĎURKOVSKÁ, Mária. Školstvo v Košiciach v rokoch 1918 – 1953. In: ŠUTAJ, Štefan – DZURIKANINOVÁ, Nikoleta (eds.). *Štruktúry a fragmenty historického vývoja Košíc*. Košice: Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, 2014, s. 175.

*technických síl, ktorý by sa neumiestnil v továrňach, na stavbách a v laboratóriách, dostane do služieb železníc, pošty atď. s odbornými vedomosťami, ako absolventi stredných škôl, pripravení hlavne ku štúdiu vysokoškolskému.*⁸

Popri vedení školy vykonával Krajčovič aj funkciu odborného inšpektora. Správu z inšpekcie, uskutočnenej 20. a 21. júna 1941, predložil MŠaNO. Jeho kontrola sa týkala práce ôsmich učiteľov priemyselnej školy v Banskej Štiavnici. Hodnotenie bolo vykonané školským spôsobom, známkami od 1 po 5, najhoršiu – trojku, udelil len jedinému učiteľovi – Pavlovi Ďurišovi v oblasti vyučovacích a výchovných výsledkov. K niektorým hodnoteniam sa dochovali aj slovné poznámky. Zaujímavé sú najmä poznámky k českým pedagógom. O Tomášovi Granátovi Krajčovič poznamenal, že „*vyučuje v dobrej slovenčine*“, pri Rudolfovi Palečkovi bol kritickejší: „*Pri vyučovaní užíva miestami češtinu.*“⁹

Doba zostávala silne poznačená politikou, čo zasahovalo aj do školstva. V roku 1943, na podnet ľudáckych orgánov, začalo MŠaNO **vyšetrovanie voči učiteľovi Ladislavovi Sárovi**. Krajčovič sa ho listom z 26. augusta 1943 zastal, upozornil na výsledky jeho pedagogickej práce a napokon k žiadnemu postihu nedošlo.¹⁰

S blížiacim sa frontom čelil ako riaditeľ čoraz vážnejším problémom pri zabezpečení výučby. Napríklad 21. júla 1944 musela škola uvoľniť tri miestnosti v Notárskom internáte, ktoré jej v roku 1939 poskytlo MŠaNO ako podmienu presťahovania z Ružomberka do Banskej Bystrice. Novým nájomcom sa stal Župný úrad v Banskej Bystrici.¹¹

Vypuknutie Slovenského národného povstania Krajčovič privítal rovnako ako viacerí jeho kolegovia. Aktívne sa doň zapojil a priestory školy poskytol *Poverenictvu Slovenskej národnej rady pre školstvo a osvetu*. Technicky podporoval vysielanie povstaleckého rozhlasu tzv. **Slovenského slobodného vysielacza**.¹² V októbri 1944 ustúpil s povstaleckými jednotkami do hôr. Budovu školy medzitým obsadili nemecké jednotky. Krajčovič sa preto vrátil do Banskej Bystrice, aby sa pokúsil zachrániť aspoň časť školského inventára.¹³ Dňa 30. októbra 1944 ho držali príslušníci gestapa a do 22. decembra 1944 ho držali vo väznici Krajského súdu v Banskej Bystrici. Následne bol prevezený do Bratislavy, kde ho väznili v budove Krajského súdu. Jeho ďalší osud ostal dlhšie neznámy.¹⁴

⁸ KRAJČOVIČ, Juraj. Stav priemyselného školstva. In *Hospodárske rozhľady*. 1939, roč. 14, č. 3/4, s. 59-64.

⁹ SNA, f. Poverenictvo školstva, šk. 355, č. j. 724/40-3, Zpráva o odbornej inšpekcii na štát. slov. priem. škole v B. Štiavnici.

¹⁰ MÁTEJ, Jozef. Ladislav Sára. In *Učiteľské noviny*. 1959, roč. 9, č. 27/28, s. 6.; MÁTEJ, Jozef. *Učitelia v protifašistickom odboji a Slovenskom národnom povstaní*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1974, s. 120.

¹¹ SNA, f. Poverenictvo školstva, šk. 355, č. j. 596/44-1, Zabranie budovy Notárskeho internátu.

¹² ODROBIŇÁKOVÁ, Jana. *Hlásia sa Slobodný slovenský vysieláč Banská Bystrica*. Banská Bystrica: Múzeum SNP, 2019, s. 21.

¹³ MÁTEJ, Jozef. *Slovenské učiteľstvo v boji proti fašizmu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1960, s. 142.

¹⁴ Oznamy o mŕtvych. In *Súdny ústredný oznamovateľ*. 1948, roč. 10, č. 20, s. 8.

Škola ešte pred oslobodením obnovila činnosť a 5. januára 1945 informovala MŠaNO o stave zamestnancov. Počet učiteľov bol výrazne zredukovaný. Pri mene Juraj Krajčovič stála poznámka „*zaistený od 30.X.1944*“, pri Henrichovi Matznerovi „*údajne zaistený*“. Pri Hugovi Weinbergerovi, Júliusovi Slanom a Kolomanovi Gómörým figuroval údaj „*nezvestný*“. Ladislav Sára bol označený ako „*suspendovaný*“.¹⁵ V oslobodenej republike sa opäť riešil stav učiteľov. Július Slaný bol vedený ako riadny učiteľ, Hugo Weinberger sa 8. júna 1945 vrátil zo zajatia a už o týždeň oznámil pripravenosť nastúpiť do služby. O Kolomanovi Gómörým sa správa bližšie nezmieňuje, v neskoršie datovaných dokumentoch je však opäť vedený ako nezvestný.¹⁶ Juraj Krajčovič, Ladislav Sára a Henrich Matzner boli naďalej vedení ako nezvestní.¹⁷

Krátko po vojne bolo vyhlásené pátranie so žiadosťou o akékoľvek informácie. Koniec decembra 1944 a Bratislava zostávali posledným vtedy známym časom a miestom jeho výskytu. Jeho manželka Mária Krajčovičová ho hľadala aj v Petržalke, kde boli objavené hromadné hroby, no bez výsledku.¹⁸ Pátranie zostalo neúspešné a 10. apríla 1948 navrhla Mária Krajčovičová Okresnému súdu v Banskej Bystrici začať konanie o vyhlásenie za mŕtveho. Lehota na jeho prihlásenie alebo poskytnutie nových informácií uplynula 10. októbra 1948.¹⁹

Podľa neskoršieho výskumu bol Krajčovič vo februári 1945 transportovaný smerom na Viedeň. Transport mal pokračovať do koncentračného tábora Mauthausen, no 19. februára 1945 kolónu napadli spojenecké lietadlá a Krajčovič pri nálete zahynul. V rovnakom transporte sa nachádzal aj Ladislav Sára, ktorý tiež zahynul. Ešte skôr, v januári 1945, bol v obci Nemecká zastrelený Henrich Matzner.²⁰

Pamiatka Juraja Krajčoviča však žila ďalej. Dňa 25. októbra 1968 bola v areáli bývalej Vyššej priemyselnej školy, kde počas vojny pôsobil, slávnostne odhalená jeho busta. Dopĺňala ju pamätná tabuľa s menami jeho padlých spolupracovníkov a kolegov. Busta stojí na svojom mieste dodnes a pripomína obetavosť Juraja Krajčoviča a jeho pedagogických kolegov – nasadenie, za ktoré zaplatili vlastnými životmi.²¹

¹⁵ SNA, f. Poverenictvo školstva, šk. 355, č. j. 783/44-1, Stav profesorského a učiteľského sboru.

¹⁶ V úvodnej správe zo školského roku 1944/1945 je vedený ako nezvestný.; SNA, f. Poverenictvo školstva, šk. 355, č. j. 139/45-2, Úvodná zpráva na škol. rok 1944/45.

¹⁷ SNA, f. Poverenictvo školstva, šk. 355, č. j. 165/45-1, Soznam členov prof. a učiteľského sboru podľa stavu pred príchodom ČA.

¹⁸ Do pozornosti. In *Hlas oslobodených*. 1946, roč. 2, č. 24, s. 7.

¹⁹ Oznamy o mŕtvych. In *Súdny ústredný oznamovateľ*. 1948, roč. 10, č. 20, s. 8.

²⁰ MÁTEJ, Jozef. *Slovenské učiteľstvo v boji proti fašizmu*. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1960, s. 142.; ODROBIŇÁKOVÁ, Jana. *Slobodný slovenský vysieláč*. In *Acta historica Neosoliensia*. 2001, roč. 4, č. 1, s. 111.

²¹ Hrdinom povstania. In *Práca*. 1968, roč. 23, č. 291, s. 4.

1. september – 30. september 2025

DÔLEŽITÉ TERMÍNY

Štátny sviatok	
9.	Deň Ústavy Slovenskej republiky
15. 9.	Sedembolestná Panna Mária – deň pracovného pokoja
Vyučovací proces	
1. 9.	Začiatok školského roka a vyučovania v prvom polroku
Organizačné zabezpečenie školského roka	
Plán pedagogického dozoru nad žiakmi, plán pohotovostných služieb.	
Informovanie o organizačnom zabezpečení školského roka – úväzky, nadpočetné hodiny, rozvrh hodín, náplň práce, povolenia na triednictvo, vedenie metodických orgánov, správcovstvo kabinetov a učební, koordinátorov školských aktivít a projektov, menovanie uvádzajúcich učiteľov, konzultačné hodiny, adaptačné vzdelávanie.	
Pedagogická dokumentácia – triedne knihy, klasifikačné záznamy, triedne výkazy, katalógové listy, rozvrh hodín, osobný spis dieťaťa, záznamy o záujmovej činnosti.	
Aktualizácia databázy žiakov v triedach a pedagogických zamestnancov v rezortnom informačnom systéme.	
Žiadosť zákonných zástupcov o umožnenie osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky – vzdelávanie mimo územie SR.	
Zasadnutie metodických orgánov k preskúšaniu žiakov, plán práce, plán výletov a exkurzií.	
Zasadnutie pedagogickej rady – informovanie o aktuálnych interných smerniciach, ich zosúladienie s potrebami nového školského roka, hodnotenie predmetov, Metodický pokyn na hodnotenie a klasifikáciu žiakov, plán hlavných úloh na školský rok, plán vnútroškolskej kontroly, plán výletov a exkurzií, priority ŠKVP – vízia školy, koncepcia rozvoja školy, jej napĺňanie, opatrenia na zlepšenie výchovno-vzdelávacieho procesu, úlohy triedneho učiteľa, vedúceho metodického orgánu, koordinátora školských aktivít, výchovného poradcu, kariérového poradcu, špeciálneho pedagóga, školského podporného tímu.	
Aktualizácia dokumentov školy – školský poriadok, organizačný poriadok, pracovný poriadok, rokovací poriadok.	
Sumarizácia návrhov na oslobodenie žiaka od povinnej telesnej výchovy a športovej prípravy.	
Uzavretie triednych výkazov, katalógových listov a klasifikačných záznamov z predchádzajúceho školského roka.	
Ukončenie úprav školského vzdelávacieho a výchovného programu.	
Spracovanie podkladov pre žiakov so zdravotným znevýhodnením s podpornými opatreniami a žiakov so ŠVVP, vypracovanie a odovzdanie IVP.	
Prehľad činnosti záujmových útvarov, ponuka pre žiakov, kontrola stavu prihlášok žiakov na záujmové útvary.	
Ochrana človeka a prírody – didaktické hry žiakov 1. stupňa (1x v roku) a účelové cvičenie žiakov 2. stupňa (jesenné a jar-né prevedenie).	
Príprava plaveckého výcviku pre žiakov 1. stupňa.	
Činnosť ŠKD – denné plány, ranné služby, zápisné lístky, prehľad výchovnej činnosti.	
Vykazovanie zastupovania, nadčasov, dochádzky zamestnancov za príslušný mesiac.	
Zápisné lístky na školské stravovanie.	
Termíny	
do 5 dní od termínu výplaty	Daň zo závislej činnosti Odvod preddavkov na daň z príjmov zo závislej činnosti za zamestnancov znížené o úhrn daňového bonusu, a to najneskôr do 5 dní.
2. 9. – 5. 9.	Náhradný termín EČ a PFIČ maturitnej skúšky pre školský rok 2024/2025
2. 9. – 5. 9.	Opravný termín EČ a PFIČ maturitnej skúšky pre školský rok 2024/2025
16. 9.	Daň z príjmu fyzickej osoby. Odvedenie sumy na zabezpečenie dane z príjmov platiteľom podľa § 44 zákona o dani z príjmov a oznámenie tejto skutočnosti správcovi dane.
16. 9.	Daň z príjmu fyzickej osoby. Odvedenie dane z príjmov vyberanej zrážkou podľa § 43 ods. 11 zákona o dani z príjmov a oznámenie tejto skutočnosti správcovi dane.
16. 9.	Daň z príjmu právnickej osoby. Odvedenie dane z príjmov vyberanej zrážkou podľa § 43 ods. 11 zákona o dani z príjmov a oznámenie tejto skutočnosti správcovi dane.
16. 9.	Daň z príjmu právnickej osoby. Odvedenie sumy na zabezpečenie dane z príjmov platiteľom podľa § 44 zákona o dani z príjmov a oznámenie tejto skutočnosti správcovi dane.

* DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI *

do 30. 9.	RÚŠS rozhodnú o počte tried prvého ročníka v stredných školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a v študijných odboroch, v ktorých sa výchova a vzdelávanie uskutočňuje v cudzom jazyku na základe medzinárodnej dohody.
Štatistické výkazy – zber údajov v septembri	
Dátum zisťovania: 15. 9., dátum doručenia: do 30. 9., miesto doručenia: RÚŠS v sídle kraja	
Výkaz o materskej škole – Škol (MŠVVŠ SR) 1-01	MŠ
Výkaz o strednej škole – Škol (MŠVVŠ SR) 2-01	gymnázia, SŠŠ, SOŠ, konzervatóriá, špeciálne SŠ, špeciálne triedy pri bežných SŠ
Prospech a dochádzka žiakov stredných škôl – Škol (MŠVVŠ SR) 2-01 – príloha	gymnázia, stredné športové školy, SOŠ, konzervatóriá, špeciálne SŠ
Výkaz o základnej škole – Škol (MŠVVŠ SR) 3-01	ZŠ
Prospech a dochádzka žiakov základných škôl – Škol (MŠVVŠ SR) 3-01 – príloha	ZŠ
Výkaz o materskej škole a základnej škole pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami – Škol (MŠVVŠ SR) 4-01	špeciálne MŠ, špeciálne ZŠ, špeciálne triedy pri bežných MŠ a ZŠ
Prospech a dochádzka v základných školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami – Škol (MŠVVŠ SR) 4-01 – príloha	špeciálne ZŠ, špeciálne triedy pri bežných ZŠ
Výkaz o špeciálnych výchovných zariadeniach – Škol (MŠVVŠ SR) 14-01	RC, DC, LVS
Dátum zisťovania: 15. 9., dátum doručenia: 20. 9., miesto doručenia: RÚŠS v sídle kraja	
Výkaz o jazykovej škole – Škol (MŠVVŠ SR) 18-01	jazykové školy
Výkaz o školskom internáte – Škol (MŠVVŠ SR) 19-01	školské internáty SŠ, špeciálnych škôl
Výkaz o základnej umeleckej škole – Škol (MŠVVŠ SR) 24-01	základné umelecké školy
Dátum zisťovania: 15. 9.	
Výkaz o počte žiakov ZUŠ, detí MŠ a ŠZ a poslucháčov jazykových škôl v územnej pôsobnosti obce – Škol (MŠVVŠ SR) 40-01	zriaďovatelia škôl a školských zariadení § 19 ods. 2 písm. c) až e) zákona č. 596/2003 Z. z.
Dátum zisťovania: 31. 8., dátum doručenia: 15. 9., miesto doručenia: RÚŠS v sídle kraja, CVTI SR	
Výkaz o školských zariadeniach výchovného poradenstva a prevencie – Škol (MŠVVŠ SR) 5-01	zariadenia poradenstva a prevencie
Dátum zisťovania: 15. 9., dátum doručenia: 3. 10., miesto doručenia: RÚŠS v sídle kraja	
Výkaz o stredisku odbornej praxe – Škol (MŠVVŠ SR) 27-01	strediská odbornej praxe
Dátum zisťovania: priebežne	
Výkaz o úrazovosti žiakov a študentov – Úr (MŠVVŠ SR) 1-01	ZŠ, špeciálne ZŠ, gymnázia, SOŠ, konzervatóriá, špeciálne SŠ a ostatné zariadenia
Vzdelávacie poukazy	
september	ZŠ, SŠ (vrátane špeciálnych škôl) vydajú žiakom vzdelávacie poukazy, následne ZŠ, SŠ, JŠ, MŠ, ZUŠ a školské zariadenia prijmu od žiakov VP a odošlú na server pomocou internetu informáciu o vydaných a prijatých VP, zároveň doručia zriaďovateľom protokol o odoslaných informáciách. Zriaďovatelia zhromaždia PVP od svojich škôl a školských zariadení a odošlú na server informáciu o vydaných a prijatých VP a zároveň doručia na OÚ OŠ protokol o odoslaných informáciách.
EDUZBER	
Údaje potrebné na určenie výšky financovania sa zadávajú elektronicky do Rezortného informačného systému (RIS).	
Priebežne	
Spracovanie miezd, výkazy a odvody do poisťovní – sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne.	

Zdroj: www.kalendar.azet.sk, www.minedu.sk, www.svs.edu.sk, www.cvtisr.sk, www.vykazy.sk, www.financnasprava.sk**Spracovala:** PaedDr. Katarína Písečná

B. Pošteková: Aktuálne výzvy vo vyučovaní kooperatívneho vyučovania na slovenských školách

Žilina : EDIS – vydavateľstvo UNIZA, ISBN 978-80.554-2188-9.

Kooperatívne vyučovanie je koncepciou, ktorá sa v ostatných rokoch stala aktuálnou, pretože okrem viacerých didaktických predností, napr. kooperácia žiakov, neformálne získavanie vedomostí, spolupráca žiakov a pod., veľmi významne pôsobí aj na emocionalitu vyučovania. Žiak v tomto vyučovaní neprežíva obavy a strach, ako je neraz bežné v klasickom vyučovaní, ale učí sa rôznymi metódami najmä v spolupráci s ostatnými žiakmi, čo je pre neho prirodzenejšie.

Autorka Dr. Pošteková, PhD. spracovala publikáciu s vyššie uvedeným názvom, v ktorej opisuje a analyzuje kooperatívne vyučovanie so zreteľom na slovenské podmienky. Práca je členená do siedmich kapitol, z nich prvé dve sú zamerané na teoretické základy spolupráce a teoretického vyučovania, pohľad do histórie tohto vyučovania. Po týchto teoretických častiach nasledujú kapitoly, ktoré sú priamo zamerané na uplatňovanie kooperatívneho vyučovania priamo v praxi.

Metodika kooperatívneho vyučovania (3. kapitola) opisuje učiteľa a žiaka v tomto vyučovaní a aj formy a metódy. Uvedená kapitola akcentuje tie stránky, ktoré sú charakteristické pre toto vyučovanie. Podstatné v nej je však predovšetkým v tom, že akcentuje role učiteľa a žiaka, a najmä ponúka učiteľom rad metód, ktoré je možné využívať.

Prínosná je aj nasledujúca kapitola, v ktorej autorka komparuje výsledky využívania uvedeného vyučovania na základe zistení štátnej školskej inšpekcie. Výsledkom je zistenie, že kooperatívne vyučovanie sa v našich školách využíva, avšak nie v takej miere, ako by bolo žiaduce. Podľa zistení stále prevláda tzv. tradičné vyučovanie. V publikácii autorka venuje kapitolu aj inklúzii, pre ktorú je kooperatívne vyučovanie veľkým prínosom.

Ostávajúce dve kapitoly sú priamo zamerané na empirické výsledky, ktoré dávajú pohľad na to, ako učitelia vnímajú kooperatívne vyučovanie, ako hodnotia jeho efektívnosť, vhodnosť a pod. Kapitoly sú reálnym pohľadom učiteľov, ktorí sa zapojili do výskumu. Názory 1067 respondentov, ktorí sa vyjadrili k otázkam kooperatívneho vyučovania, majú značnú vypovedaciu hodnotu. Z viacerých publikovaných zistení uvedieme len niektoré. Učitelia odporúčajú viaceré možnosti pre frontálnejšie uplatňovanie, napríklad poskytovať učiteľom viac pomoci pri osvojovaní si novších koncepcií výučby, viac pozornosti venovať tvorbe obsahu vzdelávania tak, aby sa dalo viac využívať kooperatívne vyučovanie a pod. Zistenia sú podrobne spracované v záverečnej kapitole. Z nich vyplývajú viaceré požiadavky: učitelia si uvedomujú potrebu zodpovednej prípravy na vyučovanie s využitím kooperatívnej práce žiakov, pripisujú význam dôslednej sebareflexii, ktorá im pomáha zlepšovať prácu, upozorňujú však aj na prekážky, ktoré môžu byť objektívne aj subjektívne. Zo zistení autorka vyvodzuje rad opatrení: ujasnenie si postupov pred zavedením vyučovania do praxe, ujasnenie si možnosti kooperácie žiakov, pomoc učiteľom pri inováciách atď.

Publikácia B. Poštekovovej zapadá do súčasných tendencií a snáh o inovácie v edukácii, ktoré sa spájajú s pripravovanou reformou školstva. Pre učiteľov a študentov učiteľstva má motivačný význam – opisuje podstatu a význam kooperatívneho vyučovania a súčasne opisuje aj viaceré jeho realizačné stránky a možnosti.

prof. PhDr. Erich Petlák, CSc.

Vydáva Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, IČO: 31348262, tel.: (02) 58 10 20 10, e-mail: office@wolterskluwer.sk

Zodpovedný redaktor: Ing. Marcela Kečkéšová, e-mail: marcela.keckesova@wolterskluwer.com

Šéfredaktor: PaedDr. Dušana Bielešová, e-mail: dusana.bielesova@wolterskluwer.com

Adresa redakcie: Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, tel.: (02) 58 10 20 10, internet: www.wolterskluwer.sk

Inzercia, predplatné a distribúcia: Ing. Andrea Fazekašová Medovarská, tel.: (02) 58 10 20 31, e-mail: casopisy@wolterskluwer.sk

Sadzba: Forma, s. r. o., Bratislava

Návrh obálky: www.sueweb.sk

Tlač: SOŠ polygrafická, Bratislava, www.polygraficka.sk

Nevyžiadané príspevky nevraciam. Pretlač a akékoľvek šírenie obsahu je povolené len s výslovným písomným súhlasom vydavateľa. Za správnosť údajov uvedených v článkoch zodpovedajú ich autori. Časopis je aj na direktor.sk. ISSN 1339-925X

EV 2265/08

Ročné predplatné 134,07 EUR vrátane DPH, poštovného a balného. Cena jedného výtlačku 11,17 EUR vrátane DPH, poštovného a balného. Predplatné sa automaticky predlžuje o ďalší rok, ak odber nie je najneskôr v novembri písomne zrušený.

Periodicita vydávania: mesačník

Zadané do tlače: 7. 8. 2025

© Wolters Kluwer SR s. r. o., 2025

ISSN 1336-9849